

188. 379

379.

~~204.~~

~~204.~~ 188. ~~7~~
7

N°. 188.

Katõismusse

õppetusse Selletus.

Allespandud

Rõõsimiste ja Kõstmiste

sannadega

Summaluuk

ning nende heaks,

kes

omma hinge

õppetusseks ja parrandamisseks

heal meel püüdwad laiemalt moista, ja omma

mele tuletada, mis meie Katõismusse

õppetuses lühhidelt õpetakse.

Talliõnas,

trükkitud Dullo Kirjadega, 1827 aastal.

M a e n i t s u s.

Armas Sõber.

Armolinne Jummal on maailma algmisest
omma targema nou parrast omma taht-
mist innimestele teada annud, et waene pattu-
ne innimenne omma pohjatuma hinge häd-
da pididi õppima süddamest tundma, ja se järrele
noudma, et temma neist armo andist, mis meie
Issand Jesus Kristus omma kannatamisse ja
surma läbbi on saatnud, pididi ossa sama. Et nüüd
keikile ei anta aega egga keik ei sa keik pühha kirja
läbbikatfuda, ja nenda õppida, mis nende hinge
õnnistusfeks tarwis lähhäb; siis on taewane
Issa ka murretsenud, et se, mis laiemalt pühhas
kirjas õppetakse, woiks lähhidelt neile teada sada,
kes rummalad on. Sedda õppetakse meie Katekis-
musse ramato sees, kuidä innimenne omma patto
hädä peab õppima süddamest tundma ja õige us-
so läbbi ommast patto häddast ärrapeäma. Et
nüüd wägga tarwis on, et innimenne omma patto
hädä õppib süddamest tundma, sest et sel epolle õi-
get usko, kes ommas süddames hirno ja kartust
omma patto parrast ei olle tunnud, separrast õppi-
me meie I. essimesse peatükki sees omma patto häd-
da õietetundma, sest et kāsso läbbitulleb patto tund-
minne. Rom. 3, 20. Ugga sest ei sa käl kui legi need
fannad peast õppib, waid senna jure lähhäb tarwis,
et meie omma süddant kowwaste läbbikatsume,
Jummalä kdest pühha Waimo tarkust süddamest
pallu.

pallume ja nenda õppime moistma, et innimenne
 läbbi ja läbbi patto läbbi on rikkutud, et pattud
 ja pattused himmud hirmsad on Jummalale mehest,
 ja et meie isse ennast ei woi aidata ommast wäest,
 mehest ja tarkussest. Kes sedda diete es simessest peast
 tükki õppib moistma, se tunneb warsti, et ep olle
 teist nou, kuid et temma ennast kui üks waene hai-
 ge Jesusse omma hinge arsti hõldeks annab, sest
 Kristus on kasso ots, õigusseks iggaühhele, kes
 tõeste ussub. Rom. 10, 4. Kui kass meid saab diete
 hirmutanud, siis hakkab Jesus nisuggused, kes
 koorma al ja waewatud on, rõmustama ja aita-
 ma. Agga meie rummal meel ja moistus ei moista
 sedda mitte, sepärrast on õiget usko tarwis, ja
 õige usk on Jummalale tõ. Ewef. 2, 8. Kol. 2, 12.
 Agga usk ep olle mitte se tühhine ja paljas mõtte,
 kui kegi ütleb: minna ussun, waid õige usk mu-
 dab meid, ja sünnitab meid ueste Jummalast, sur-
 retab wanna Adama, teeb meid koggone teiseseks in-
 nimesseks süddame, mele, ja keige mõttele polest,
 ja toob pühha Waimo ennesega. Sesinnatse
 õige usko jure peab meid juhhatama

II. Teine peatük usko õppetusest; seal sees
 õppetakse meid, mis Jummal meile on head teinud
 ja ilka weel ennam teeb, ja mis meie kõhhus on
 tähhele panna ja tehha, kui meie tõeste sure Jum-
 mala sisse ussume. Agga sest, et õige usk on Jum-
 mala tõ, et meie ei woi ommast wäest omma pat-
 to hädda, kurjust ja nuhtlust mitte diete tunda,
 egga Jummalale sisse uskuda, sepärrast õppetakse

III, Kolmandama peatükki sees, et meie kõhhus
 on Jummalale palluda süddamest, ei mitte üks-
 päinis kelega egga aiawiteks. Agga siis wast on
 palwe Jummalale sepärrast, kui innimenne omma

patto hädda tunneb, ja weel ennam pääw päwast
 puab tunda, kui ta hakkab moista kui paljo head
 Jummal temmale Jeesuse Kristusse läbbi on tei-
 nud, ja wöttab sepärrast kadduwad asjad alwaks,
 ja kaddumatta taewalikkud annid sureks pan-
 na. Nenda pallub sähhärdune õige ristiin-
 nimenne suust ja süddamest, et Jummal temmale
 tahhaks armo anda, Jummal sanna ja tahtmist
 pääw päwast selgeste ja puhtaste õppida ja ka
 puhhaste sedda möda ellada kui Jummal laste
 kohhus on, et temma woiks Jummal tahtmist
 armastada, ja se läbbi kurrati, mailma, ja omma
 lihha tahtmissse peäle woimust sada. Se wasto,
 kui sinna kelega ommad palwed lobbised, ja se ju-
 res patto sisse jääd, sedda ei arwa Jummal mitte
 palweks, sest nenda prugid sinna Jummal nim-
 me kurjaste, mis Jummal kelab teise kässo sees, ja
 ähwardab, et temma ei tahha nuhtlematta jätta
 neid, kes temma nimme kurjaste suhho wötwad.
 Et nüüd meie palwe nenda Jummal meele pär-
 rast woiks olla, siis õppetakse meid

IV. Neljandama veatükki sees, kuida Jummal
 jo ristmissse läbbi meiega ühhe seädusse teinud,
 et temma tahhaks meie armas Jummal ja õnnis-
 teggia olla, ja meiepidime sesamma seädusse pär-
 rast kui waggad lapsed tedda süddamest kartma,
 armastama, temma peäle lootma ja temma sanna
 kuulma. Et nüüd pärrispat ka waggad
 awwatelleb, ja kurrat se läbbi neid, kes pattust
 põörnud, ueste kiusab patto wõrgoga kinnitwed-
 dada, sepärrast õppetakse selgeste, mis ristminne
 tähhendab, moista sedda, et se wanna Adam, meie
 kurri südda ehk pärrispat peab iggapäwase kah-
 hetsemisse ja pattustpõõrmisse läbbi sama
 ärra

äraupputud ja Jesusse wäe läbbi ärrasurrema keige patto ja kurja himmudega, et se uus inimenne, ehk uus meel ja südda, mis Jummal loob, woiks ettetulla, ja ikka Jesusse abbi läbbi patto peäle woimust sada.

Kes nenda omma ristmisse seädusse järrele püab ellada, se wõttab ka ilma karwalusseta Jummalale täest abbi patto wasto palluda, sest taewane Jäsa annab heal meel pühha Waimoneile, kes tedda palluwad. Luk. 11, 13.

Kes niüüd ussin tahhab olla se järrele noudma, mis nende nelja peatükki sees õppetakse, se tunneb kül warssi, kuida kurrat, mailm ja temma kurri südda tedda saggedaste hirmutawad, ja püüdwad tedda ärraks tehha ja ärrawäsitada patto wasto woitlemast, et temma ei peaks otsani kurja wasto pannema, egga woimust sama. Ugga sepärrast ei pea üks waimolik söddamees mitte kartma egga tagganema, waid temma kohhus on Jummal ja meie Jäsenda Jesusse Kristusse ilmaotsata armo läbbi ennast kinnitada, julge olla, ja tähhele panna, mis sured heateggemised Jummal meile on teinud meie Jäsenda Jesusse Kristusse kannatamisse, surma ja ülestoumissse läbbi ja kui suurt murret meie armas Onnisteggia meie eest on pidanud, et temma ühhe armo sõmaaia on seädanud omma waggadele, kes tõeste uskwad ning temma janna kuulwad, et nemmad se jures omma Jesusse suurt waewa, surma, ja immelikko rohket armo omma mele piddid tulletama, ja se läbbi julgust wõtma kurrati, patto ja kurja inimeste awratellemisse wasto panna, ja kannatlikkud olla keige ihho ja hinge willetsusse sees. Rom. 8, 18.

Ja sedda peab meid õppetama

V. Wies peatük pühhasi õhto sõmaaiast. Kui sa sedda, mis lühhidelt on õöldud, õiete tähhele panned, siis nõad sa warsti, et sest ei sa kül, ja et se ei kolba warsti Jeesusse lauale, kes ükspäinis katekismusse sannadpeasti õppib, agga ei moista, egga kuu; sa omma ello atada sedda mõda, mis temma on õp; pinud: waid et senna jure wägga tarwis lähhab, et sinna Jummal tahtmist õiete moistad, ussüd, ja süddamest murretsed omma ello aiada seddan: õda, kui esimesed nelli peatükid sind õppetawad, ja siis woid sinna kui üks õige woõras omma Jõsanda Jeesusse laua jure tulla.

Need sinnatsed katekismusse õppetusse selletus sed ei te sind ka mitte kolbaraks kui sinna need sannad ükspäinis peasti õppid, sest se ep olle õhtegi, waid need selletus sed on nende himmo ja palwe parrast õllespandud, kes heal meel se läbbi püüdwadmeles piddada, mis nemmad Jummal sannast laiemalt on kuulnud ja õppinud. Kui nisuggused innimesed õiget kasso neist selletus sifit tahtwad sada, siis peawad nemmad keigeennamiste Jummal kääst armo ja tarkust palluma, et Jummal omma sure armo parrast neid wõtaks tõe tele juhhatada. Ürra mõtle et se on uus õppetus, sest kes nenda mõtleb, se tunnistab sega omma suurt rummalust ehk tiggedust. Sest et meie waene tallopoia suggu ei tahha heal meel Jummal sanna selgeste õppida ja moista, separrast ellab temma keige ennamiste nisures hirmsas sõggedus ses. Kui üks perremees himmustab head wilja, siis on kül temma kohhus Jummal kääst siggidust palluda ja odata, agga se jures peab temma omma põldo hästi harrima ja head semet peäle külwama; nenda on ka luggu innimesse sädame põlloga; sedda pead sinna hästi

Jummala sannagaharrima ja Jummalajannast
 õppima, mis hea ehk mis kurri on, kurja pead sinna
 mahhajatma, ja se järrele noudma, mis hea ja
 Jummalatahtmissse järrel on: siis annab Jum-
 mal sinnule tõeste omma siggidust, et sinna õiete
 targaks ja wimaks õnsaks woid sada. Agga kuis
 woib innimenne Jummalatarkust ennesele sada,
 kellesüdda onjajaab rummalus seläbbi ühhesõõ-
 ma sarnatses, kes lais ja holetu on, kes kardab
 Jummalasanna õiete õppides; ja arwab sedda
 koormaks, kui tedda õige tele juhhatakse. Meist
 ütleb Jeesus: Matt. 13, 12. Agga kennel ep olle,
 selle kääst peab ka ärrawoetama, mis temmal on.
 Sepärrast ärka ülles ommast rummalussest, kes
 sa maggad patto unnes, ja touse ülles sur-
 nust ehk pattusest ellust, siis wõttab Kristus
 sind walgustada, se on, temma teeb sind targaks.
 Ewes 5, 14. Olle tru ja ussin esmalt wähhemas õp-
 petusses, siis annab Jummal sulle ikka sure-
 matarmo ja tarkust. Matt. 13, 12. Gest kennel
 tal on, sellele peab antama, ja temmal peab käl-
 ollema. Meie Jeesanda Jeesusse Kristusse Jum-
 mal, se au Jeesa wõtko teile anda iggaühhele, kes
 süddamest omma hinge eest murret kannab, tar-
 kusse ja ilmutamisse Waimo, temma tundmis-
 ses, ja teie moistusse walgustud silmad, et
 temma woiks teada, mis temma kutsmissse
 lotus, ja mis temma au pärrandusse rikkus
 on pühha innimeste sees; ja mis temma üpris
 wägga suur wäggi on meie sees, kes meie us-
 sume temma suurt wäggewat teggemist mõda
 meie sees. Ewes. 1, 17. 18. 19.

Se tõe Waim juhhatago meid teige tõe sisse.

AMEN.

P a l w e,

fui sinna hakkad Jummalala sanna
öppima.

Sh! armas taewane Jsssa, anna min-
nule omma pühha Waimo, ja wal-
gusta mind, et minna sinno sanna nen-
da woiksin tähhele panna, et minno süd-
da se läbbi woiks parandatud ja ueste
lodud sada; peästa mind omma kallisan-
na läbbi feigest rummalussest, ja anna
mulle illewelt sedda taewalikko tarkust,
sinno Poega Jesust öiete tunda ja tem-
ma läbbi patto, kurrati ja feikide kurja
innimeste nou peäle woimust sada. Ön-
nista nenda omma pühha sanna minno
waese hinge önnistusseks, sesamma
sinno armsa Poia Jesusse Kristusse,
minno kalli önnisteggia pärrast.

Amen!

Meie

**Meie ristiusso õppetusse
wiis Peatükki.**

Esimesse Peatük.

Zummala kümnest Käskust.

Esimesse Käsk.

Sul ei pea mitte teisi Zummalaid olla
ma minno kõrwas.

Mis se on?

**Meie peame Zummalat ülle keige asjade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.**

Teine Käsk.

Sinna ei pea mitte Zummala omma
Zssanda nimma ilma asjata suhho wõt-
ma; sest Zssand ei jätta tedda nuhtlemat-
ta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Mis se on?

**Meie peame Zummalat kartma ja armasta-
ma, et meie temma nimme jures mitte ei nea, ei**

wannu, ei lausu, ei walleta egga petta; waid et meie sedda teige hädda sees appi hüame, pallume, lidame ja tanname.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jummalasanna ei põlga; waid et meie sedda pühhaks peame, heal meel kuleme ja õppime.

Neljäs Käst.

Sinna pead omma isä ja omma emma auustama, et sinno käsä hästi käib, ja sinna kaita ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma wannemid ja issandid ei põlga egga wihhast, waid et meie neid auustame, tenime, nende sanna kuleme, ja neid armsaste ja kalliste peame.

Wies Käst!

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo egga kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temmale head teme teige ihho hädda sees.

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrariks kuma.

Mis

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kassinaste ja puhtaste ellame kõnnette ja teggude sees, ja et iggaüks peab omma abikasa armastama ja auustama.

Seitsmes Käsk.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wõtta, egga kawwala kauba, egga pettise tõga ennestepole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kahheksas Käsk.

Sinna ei pea mitte üllekohhut tunnistama omma liggimesse wasto.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawwalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, teelt ei peksa, egga kurje kõnnesid temma peäle ei tõsta; waid et meie temma eest kostame, teil head temmast kõnneleme, ja teil asjad heaks kåname.

Ühheksas Käsk.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse parrandust ehk kodda kawwalussega ei püa, egga õigusse nimmel ennestepole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

K ü m

Kümnes Käst.

Sinna ei vea mitte himmustama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajad, weiksid, egga muud, mis temma pärralt on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse naest, perret egga weiksid ärra ei arwatelle, egga wäggise ei wõtata; waid et meie neid maenitseme, et nemmad paigale jäwad, ja tewad, mis nende kohhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal teikist neistsinastisest käskludest?

Temma ütleb nenda: Minna se Issand, sinno Jummal, ollen üks wägga wihhane Jummal, kes wannematte patud nuhtleb laste päte, kolmandamast ja neljandamast põlwest sadik, kes mind wihtawad. Uggaga neile, kes mind armastawad, ja minno käksud peawad, teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ahwardab nuhhelda teiki, kes need sinastisest käksud ülleastwad; sepärrast peame meie temma wiha kartma, ja mitte nendest sinastisest käksude wasto teggema; agga temma tootab armo ja teik head teikile, kes need käksud peawad; sepärrast peame meie tedda ka armastama, temma peale lootma, ja hea melega temma käsko möda teggema.

Tei:

Teine Peatük.

Pühhasst Nistiussust.

Esimenne Dppetus:

Lomissfest.

Minna ussun Jummal se Issa, kei
gewäggewama taewa ning Ma
Loja sisse.

Mis se on?

Minna ussun, et Jummal mind ja kei lomad
on tonud, mulle ihho ja hinge, silmad, kõrwad,
ja kei liikmed, moistust ja kei meled on annud,
ning weel hoiab; ning peälegi rided, kingad, sõ-
misse ja jomisse, kodda ja maia, naese ja lapse,
põllo, weiksid, ja kei wilja, kei ihho, ja ello, tarwi-
dust ja toidust rohkesti ja iggapäädv ka annab,
ja keige hädda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja
sedda kei teeb temma isalikkust jummalikkust ar-
must ja heldussfest, ja ei mitte sepärrast, et
minna sedda wäärt ehk teninud ollen; se eest
on minno kohhus tedda kita, tännada, tenida,
ja temma sanna kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine Dppetus:

Arwalunnastamisfest.

Minna ussun Jesusse Kristusse Jum-
mala aino Poia meie Issanda sisse, kes
on sadud pühhasst Waimust, ilmale todud
neitsist Mariast, kannatanud Pontsius-
se Pilatusse al, risti lödud, surnud ja
mahhamaetud, alla läinud pörgohan-
da,

da, kolmandamal päwal jälle üllestous-
 nud surnust, üllelänud taewa, istub
 Jummal omma keigewäggerwama Issa
 parremal kael, seält temma tulleb koh-
 hut moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et Jesus Kristus tõssine Jum-
 mal, kes ommast Issast iggawest sündinud, ning
 ka tõssine innimenne, kes neitsist Mariast ilmale
 todud, minno Issand on, kes mind ärrakaddu-
 nud ja hükkamoistetud innimeest on peästnud ja
 lunnastanud keigest pattust, surmast, ja kurrati
 wäest, ei mitte kulla egga hõbbedaga, waid omma
 pühha kalli werrega, ja omma ilmasüta kan-
 natamisse ja surmaga; sepärrast et minna temma
 omma pididin ollema, ja temma rikis temma al-
 ellama, ning tedda tenima iggawesses õigus-
 waggadusses ja õnnistusses, nenda kui tem-
 ma on üllestousnud surnust, ellab ja wallit-
 seb iggaweste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Öppetus:

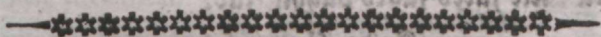
Pühhitsemissest.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht
 pühha ristikoggodust, pühhade ossasa-
 mist, pattude andeksandmist, lihha üllest-
 tousmist ning iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja
 wäest ei woi mitte Jesusse Kristusse omma Is-
 sanda.

sanda sisse uskuda, egga temma jure sada; waid pühha Waim on mind Ewangeliummi läbbi kutsnud, omma annettega walgustanud, ja bige usso sees pühhitsenud ja hoidnud, nenda kui temme keige pühha ristikogodusse Ma peäl kutsub, koggub, walgustab, pühhitseb, ning Jeesuse Kristusse jures bige ja aino usso sees hoiab; sesamma ristikogodusse temma minnule ja keikile usklikkudele iggapääw keik patud rohkeste andeks annab, ning wiimfel päwal mind ja keik surnud üllesärratab, ja minnule keige usklikkudega Kristusse sees iggawest ello annab; se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühhasst Jēsa meie Palwest.

Jēsa meie, kes sa olled taewas, pühhitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile sinno riik, sinno tahtminne sündko kui taewas, nenda ka Ma peäl, meie iggapääwast leiba anna meile tännapäaw, ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele, ning ärra sata meid mitte kiwsatusse sisse, waid peästa meid ärra sest kurjast; sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest, Amen.

Jēsa

Jäsa meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahab meid se läbbi armoliikkult kutsuda, et meie peame uskma, tedda meie õige Jäsa ja meid temma õiged lapsed ollawad, et meie julgeste ja kindla lotussega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armsa isä palluwad.

Esimesenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Jummala nimmi on käl isseenneses pühha; agga meie pallume sessinnatses palwes, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal sanna selgeste ja puhtaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Jummal lapsed sedda möda ellame; sedda aita meid, armas taewane Jäsa! Agga kes teist wiisi õppetab, ja ellab, kui Jummal sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Jummal nimme; se eest hoia meid, armas taewane Jäsa!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummal riik tulleb käl ilma meie palweta isseennesest; agga meie pallume sessinnatses palwes, et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui taewane Jäsa õmma pühha Waimo meile annab, et meie temma pühha sanna temma armo

mo

mo läbbi ussume, ja Jummal meele pärrast
ellame siin aialikkult ja seäl iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka Ma peäl.

Mis se on?

Jummal hea armolinne tahtminne sünnib
kül ilma meie palweta; agga meie pallume ses-
sinnatses palwes, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal keif kurja nou ja tahtmist
riffub, ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta
Jummal nimme pühhitseda, egga temma riki
meie jure tulla, kui on kurrat, maailma ja meie
lihha tahtminne; waid kinnitab ja hoiab meid
kindlaste ommas sannas ning uskus meie otsani;
se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile
tännavääw.

Mis se on?

Jummal annab iggapäwase leiba kül ilma
meie palweta keikile kurja innimestele; agga
meie pallume sessinnatses palwes, et temma
meile annaks sedda moista, ja tännoga wasto-
wotta meie iggapäwase leiba.

Mis on iggapäwane leib?

Keif, mis meie ihho toidusseks ja üllespidamis-
seks tarwis lähhäb: söminne, jominne, rided, kin-
gad, koddä, maia, pöld, weiksed, rahha, warra,
wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre,
waggad ja tru id üllemad, hea wallitsus, hea
ilm,

B

ilm, rahho, terwis, aus ello, head, sõbrad, tru, id nõbred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele.

Mis se on?

Meie pallume sessinnatses palwes, et se taewane Issa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende parrast meile sedda teelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, egga ep olle sedda ka mitte teninud; waid temma tahhaks meile sedda teif armust anda, sest et meie iggapäaw paljo patto teme, ja selget nuhtlust temme. Siis tahhame meie ka süddamest andeks anda, ja heal meel head teha neile, kes meie wasto eksiwad.

Kues Palwe.

Ring ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Mis se on?

Jummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sessinnatses palwes, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, et kurrat, mailm ja meie lihha meid ei petta, egga sada ebbausso, kaksipiddimõtlemisse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Mis se on?

Meie pallume sessinnatses palwes kui ühhel hobil, et taewane Issa meid tahhaks peästa keigesug-

gesuggusest ihho- ja hinge, warrandusse- ja aukajust, ja wimalts, kui meie surma tunnike tulleb, õnna otsa meile anda, ja armoga sestfin- natsfest hārda orrust ennese jure taewa wõtta.

Wiimsed palwe sannad:

Sest sinno pārralt on se riik, ning se wāggi, ning se au iggawest, Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et taewane Issa meie palwed heldeste on wasto- wõtnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid pääsknud nenda pääda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Neljas Peatük.

Pühast Ristmisest.

Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jummalala pääskus on seätud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanna se on?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Mat- teusse ramato wiimses peatükis: (28, 19.) Winge ja õppetage keik rahwast, ja ristige neid Jummalala se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristminne?

Temma sadab pattude andeksandmist, pääs- tab ärra surmast ja kurratist, ja annab iggo- west õnnistust keikile, kes sedda usfumad, mis Jummalala sanna ja tootussed kuulawad.

Mis saggused on need Jummalala saannad ja tootused?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Markusse ramato wiimses peatükkis: (16, 16.) Kes ussub, ja tedda ristitakse, se peab õnsaks sama, agga kes ei ussu, tedda peab hukka moistetama.

Kuida woib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte, waid Jummalala sanna, mis weega ja wee jures on, ja usk, mis seddasamma Jummalala sanna wee sees ussub; sest ilma Jummalala sannata on wessi paljas wessi, ja ei mitte ristminne; agga Jummalala sannaga on ta üks ristminne, se on üks ello wessi täis armo, ja uesündimisse pesseminne pühha Waimo läbbi, kuida pühha Paulus ütleb Titusse ramato kolmandamas peatükkis: Jummal on meid õnsaks teinud uesündimisse pessemisse, ja pühha Waimo uendamisse läbbi, tedda temma on wäljawallanud meie peäle rohkeste Jesusse Kristusse meie Onnisteggia läbbi, et meie temma armo läbbi õigeks tehtud, iggawesse ello pärriaks piddime sama lotusse järrel; se on üks tõssine sanna.

Mis tähhendab nisuggune wee ristminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie pattune südda) peab iggapääwase kahhetsemisse ja pattustpöörmissse läbbi meie sees ärraupputud sama, ja surrema keige patto ja kurja himmudega, ja iggapääw jälle ettetullema ja üllestousma se uus innimenne, kes õigusse ja puhhastusse Jummalala ees peab iggaweste elama.

Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütles ommas ramatus Roma rahwale kirjotud, kuendamas peatükis: Meie olleme Kristussega mahhamaetud ristmissse läbbi surma sisse, et, otsego Kristus on üllesärratud furnust Issa au läbbi, meie ka nenda peame udes ellus kaimo.

Wies Petük.

Pühhasi Altari Saakramentist.

Mis on Altari Saakrament?

Se on meie Issanda Jesusse Kristusse tõsine ihho ja werri, leiba ja wina al meile ristirahwale süa ja jua, Kristussest ennesest seätud.

Kus se on kirjotud?

Nenda kirjotawad need pühhad Ewangelistid: Matteus, Markus, Lukas ning pühha Paulus:

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel, mil tädda ärraanti, wöttis leiba, tännas, murdis ja andis omma Jüngrittele ja ütles: wõtke, söge, se on minno ihho, mis teie eest antakse, sedda tehke minno mälestusseks.

Sellammal kombel wöttis temma ka karrika pärrast õhto sõnaaega, tännas ja andis omma Jüngrittele ja ütles: wõtke, joge keik seält seest, sesinnane karrikas on se uus seädus minno werres, mis teie

ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeksandmisses; sedda tehke, ni mittoford, kui teie sest jote, minno mällestusses.

Mis kasso on meil sestjuggusest sõmis:
sest ja jomissest?

Sedda näitwad meile needsinna sed Kristusse sannad: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisses; se on, et meile saakramenti sees pattude andeksandmist, ello ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest kus pattude andeksandminne on, seal on ka ello ja õnnistus.

Kuida woib ihholik sõminne ja jominne ni
suggused sured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte, waid need Kristusse sannad: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisses; need sannad on ihholikko sõmisses ja jomisses jures kui illem assi saakramentis; ning kes neidsammad sannad ussub, sel on, mis nemmad tunnistawad, pattude andeksandminne.

Kes wõttab ausaste sesinnaste saakramenti wasto?

Wastma ja ihho polest ennast walmistama, on üks kaunis wäljaspidine kombe; agga se on õiete ja hästi walmistud, kellel usk on needsinna ste Kristusse sannade peäle: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisses; agga kes neidsinna sid sanno ei ussu, ehk kaksipiddi mõtleb, se ep olle mitte wäart, agga hästi walmistud, sest se sanna: teie eest, tahhab selged usklikud süddamed.

Hom:

Hommiko Palwe.

Önnistago mind Zummal Issa, Poeg, ning pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Issa, Jesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind minnewal ösel olled armolikkult hoidnud ja faitšnud feige ihho ning hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ja mahhajatta; ning anna mulle andeks feik minno pattud ja eksitused, misga minna sind ollen wihhastanud; faitse ja hoia mind selsinnatsel päwal armolikkult feige patto, kurja ning kahjo eest, et feik minno mötte, sanna, teggo ja ello woiks sinno mele pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ning hinge, meie üllema wallitseja ja feik muud üllemad, meie wannemad, suggulased, waenlased, feik ristirahwast, ja feik, mis mul on, sinno holeks; sinno pühha Waim wallitsego mind, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei sa, Amen.

Palwed enne Sõmaaega.

Reikide silmad lootwad, Issand, sinno peäle, ning sinna annad neile nende roga ommal aial. Sinna teed lahti ommad helded ja rohked kâed, ja taidad keik, mis ellab, hea melega.

Uu olgo Jummalale Issale, Poiale, ja pühha Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

Issand Jummal, taewane Issa, õnista meid ja needsinuatsed sinno anid, mis meie sinno rohkest armust wasto wöttame Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, Amen.

Kristus ütleb: Innimenne ei ella mitte üksväinis leitast, waid iggaühhest sanast mis Jummalala suust läbbi kâib, Amen.

Palwed pärast Sõmaaega.

Tännage Issandat, sest temma on helde, ning temma heldus festab igga west; kes keige lih hale roga annab, neile weistele nende sõmist annab, neile nori kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad. Temmal ep olle rõmo hobbose wäest, egga melehead ühhegi luist; Issandal on mele-

hea

hea neist, kes tedda kartwad ning temma armo peäle lootwad.

Alu olgo Jummalale Issale, Poiale, ja pühha Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

Mei tänname sind, Issand Jummal taewane Issa, Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, keige sinno ande ning heateggemisse eest, kes sinna ellad ning wallitsed iggaweste, Amen.

Jummal olgo fidetud ja tännatud sõmisse ja jomisse ning temma falli sanna eest; temma andko meile eddespiddi meie iggapäwast leiba, ja õnnistago meid ka hinge polest Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, Amen.

Issand, sinno suur nimmi olgo fidetud nüüd ja iggaweste, Amen.

Shto Palwe.

Õnnistago mind Jummal Issa, Poeg, ja pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Issa, Jesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind minnewal päwal olled armolikkult hoidnud ja katsnud keige ihho

ja hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ja mahhajätta ning anna mulle andeks keik minno pattud ja eksitused, misga minna sind ollen wihhastanud; faitse ja hoia mind selsunnatsel õsel armolikust keige patto, kurja ja kahjo eest, et keik minno mõtte, sanna, teggo ja ello woiks sinno mele pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ja hinge, meie üllema wallitseja ja keik muud üllemad, meie wannemad, suggulased, waenlased, keik ristirahwast, ja keik, mis mul on, sinno hõleks; sinno pühha Waim wallitsego mind, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et kurri waenlane ühtegi mele walda minno peäle ei sa, Amen.

Õppetus

Melewallast pattud andeks anda ja kinnitada.

Mis on pattude andeksandmisse ja kinnitamisse Melewad?

Pattude andeksandmisse ja kinnitamisse meleward on se meleward, mis meie Issand Jesus Kristus Ma peäl armoõppetusse kullutamises on seädnud, neile pattustele, kes pattust pöörwad, pattud andeks anda, ja neile, kes
pattust

pattust ei põra, pattud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: 20, 21, 23. Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wõtke pühha Waimo: kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele teie ial pattud kinnitate, neile on need kinnitud.

Mis kasso sadab se Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et pattud andeks antakse ustlikkudele Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk kinnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Gest kui pattud on andeks antud, siis südda usso läbbi rahho tunneb.

Kuida woib innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi pattud andeks anda isstienest ehk ommast wäest, waid ammeti polest ja Issanda Jesusse Kristusse kasso peäle, nenda kui need sannad tunnistawad: Wõtke pühha Waimo: kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud. Gest otsego Innimesse Poial Ma peäl melewalda on, pattud andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliummi ehk armodypetusse kolutamisse ammetile annud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Luk. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Keäle

Kellele peab pattud andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda tõeste tundwad, kahhetsewad, allandikko ja usklikko süddamega ülestunnistawad, ja Jesusse Kristusse parast armo ja rõmustamistihaldawad; sest nenda ütleb Issand Jesus selle alwatud wasto: Oll rahhul, minno poeg, sinno pattud on sulle adeks antud; (Matt. 9, 2.) ja patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno usk on sind aitnud, minne rahhoga. Luf. 7, 48. ja 8 p. 48. s.

Kellele peab pattud kinnitama?

Keikile innimestele, kes pattust ei põra, egga ussu mitte; kes melega patto sisse jäwad ellama ja keik head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Issand Jesus Kristus õppetab, Matt. 18, 15: Kui sinno wend sinno wasto eksib, siis minne, ja nomi tedda sinno ja temma keskes ükspainis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kasuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keik assi kahhe ellik kolme tunnistaja suus seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodusle teada; agga kui temma koggodusli ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja tõlner.

Mis sugused pattud peab ülestunnistama.

Jummala ees peab inimenne ennast keikipiddi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, misga temma teadmatta eksinud, nenda kui meie Issa meie palwes teme; agga õppetaja ees tullewad need pattud ülestunnistada, mis meie teame ja ommas süddames tunneme.

Mis

Misfuggused pattud need on?

Siin pead sinna omma ello ja lomberd läb, bikatsuma Jummalala künne kässo järrele, olgo sa issa ehk emma, poeg ehk tüttar, isсанд ehk emmand, perremees ehk perrenaene, sullane ehk ümmerdaja; kas sa olled olnud sannakuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud san-na ehk tõga, kas sa olled warrastanud, holeta ja wihhane olnud, ebbausko piddanud, roppus ellus ellanud ja waltetanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusse Sannad.

Armas õppetaja! minna pallun sind, et sa minno patto tunnistust kuled, ja Jummalala polest pattude andeksandmist kuletad:

Minna waene pattune innimenne tunnistan Jummalala ja sinno ees, et ma ei olle üks päin nis patto sees sündinud ja ilmale tulnud; waid et ma ka Jummalala künne kässo wasto sagedaste ollen eksinud, Jummalat ja omma liggimest wihhastanud, ja ollen sega Jummalala wihha ja iggawest nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga minna kahhetsen ommad pattud teigest süddamest, ja ussun Jeesusse Kristusse läbbi õnsaks sada. Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind Jssanda Jeesusse sullast, et sa mulle pattude andeksandmist kuletad, ja minno nõdra usso kinnitusseks mind Jssanda Jeesusse Kristusse ihho ja werrega sõdad ja jodad. Minna tahhan Jummalala armo ja pühha Waimo abbi läbbi

omma

omma pattuse ello parrandada, pattude eest hoida, ja nenda ellada, kui wagga ristinnimesse kohhus on.

Koddo Öppetus,

Eh' monningad pühha kirja tunnistused keige suguste innimeste maenitsussek ülespandud, kuida nemmad peawad omma ammeti ülespidame, ja mis nende kohhus on teha.

Piiskopide eh' üllewaatjatte ja Öppetajatte kohhus.

Roggodusse üllewaatja peab ollema laitmatte, tihbe naese mees, fassin, woistlik, puhtaste ehhitud, woдрaste wastowõtja, kes kōlbab öppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte roppo kasso plüüdja, waid kes järrele annab, ei mitte riaks, ei mitte rahha peäle abne, kes omma maiarahwa ülle hästi watab, kes ommad lapsed peab sannakuulmisses keige tōssise wiisiga: (sest kui kegi omma ennese maiarahwa ülle ei märka üllewaatja olla: kuida woib temma Summala Roggodusse eest hooltkanda?) ei mitte sesuggune, kes usko hilja wastowōtnud. 1 Tim. 3, 2-6.

Kes linnipeab sest ustawast sannast minno öppetusse järrele, et ta woiks wāggew olla ni hästi maenitsema terwe öppetusse läbbi, kui ka neid, kes wastorākiad on, nomima. Tit. 1, 7-9.

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte wasto.

Nenda on ka Issand seādnud neile, kes armo-
öppe-

Öppetust kulumawad, et nemmad armoöppetust
sest peawad ellama. 1 Korint. 9, 14.

Kedda öppetakse sannaga, se jaggago keik head
sellele, kes tedda öppetab. Urge eksige mitte, Jum-
mal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi
üllespiddawad, peab kahhemõrra auustusse
wäärt petama, keigeennamiste neid, kes tööd
tewad sannas ja öppetusses. Sest kirri ütleb:
Sinna ei pea mitte härja suud kinnisidduma, kes
pahmast tallab, ja: üks tõteggia on omma palga
wäärt. 1 Tim. 5, 17. 18. Luk. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisuggusiks,
kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tööd
tegewad, ja teie üllewaatjad on Issanda sees,
ja teid maenitsewad; ja et teie wõttate neid
üpris wägga armsaste piddada nende tö pärrest.
Piddage rahho issekeskis; 1 Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhatajad ja wõtke nende san-
na, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nen-
da kui need, kes wastust peawad andma, et nem-
mad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhkades;
sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Ilmalikko üllematte kohhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, kellel
keigeüllem melewald on; sest üllemad ep olle mui-
do kui Jummalast; agga kes üllemad on, need on
Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto
panneb, se panneb Jummalast seadmisse wasto:
agga kes wastopannewad, need saatwad isse en-
neste peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna moõka
mitte ilma asjata; sest temma on Jummalast tener,
kät.

Fättemaksja, nuhhelda sedda, kes kurja teeb.
Rom. 13, 1. 2. 4.

Allamatte kohhus üllematte wasto.

Andke Keisrile, mis Keisri kohhus, ja Jummalale, mis Jummalala kohhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allaheldate, ei mitte ükpäinis nuhtlusse, waid ka südame tunnistusse pärrast. Sepärrast makske ka makso, sest nemmad on Jummalala sullased, kes otse se eest murret kandwad. Siis tasuge nüüd keikile mis teie kohhus on; makso, kellele makso, tollirahha, kellele tollirahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulleb anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige essite, et peab tehtama pallumisfi, palwesid, pallumisfi teiste eest, ja tännamisfi keikide innimeste eest, kunnigatte ja keikide eest, kellel keigeüllem melewald on, et meie rahholist ja tasfast ello woiksimine ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalala meie õnnisteggia melest. 1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Tulleta nende mele, et nemmad würstide, ja üllematte wasto allandikkud on, nende sanna wõtwad kuulda, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige innimeste seadmisse alla, Jõsanda pärrast, olgo kurninga kui üllema alla, ellik pealikutte, kui nende alla, kes temmast on läkkitud, kurjateggiattele kül nuhtlusseks, agga heateggiattele kitusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbi

Abbiellorahwa fohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste, ja tehke naesterahwale kui nõdrama astjale au, nenda kui neile, kes ka armo ello päriad on, et teie palwesid ärra ei keelta. 1 Peetr. 3, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ja ärge sage wihhases nende wasto. Koloss. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui Issanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna wöttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirmo ei kardada. Ewef. 5, 22. 1 Peetr. 3, 1. 6.

Laste wannematte fohhus.

Issad, ärge ärritage mitte omma lapsi wihhale, et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid karristamises ja Issanda maenitsemises. Koloss. 3, 21. Ewef. 6, 4.

Laste fohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Issanda sees, sest se on õige. Auusta omma issa ja emma: (se on esimenne kässofanna tootusfega:) et sinno käsfi woiks hästi káia, ja sinna woiksid káua ellada Ma peäl. Ewef. 6, 1. 2. 3.

Perrewannematte fohhus.

Issandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja fohhus on, ja jätke áhwardamist mahha,
 C ja

ja teädle, et ka teil ennestel Issand taewas on, ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui teisest. Ewef. 6, 9. Koloss. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, päiliste ja teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie isandad on lihha polest, kartusse ja wärristussega omma süddame waggadusses, nenda kui Kristusse sanna; ei mitte silmakirjaks tenides, kui need, kes innimeste mele pärrast püüdwad olla, waid kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal meel Issandat tenwad, ja mitte innimesi, ja teädle, mis head kegi ial saab teinud, et temma sedda saab Issanda läest, olgo sullane ehk wabbat innimenne. Ewef. 6, 5. 8. Koloss. 3, 22.

Nore rahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikkud, agga keil olge teine teise wasto allandikkud, ja ehitage ennast seesipiddi allandikko melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandikkuike annad temma omma armo. Siis allandage ennast nüüd Jummal wäggewa läe alla, et temma teid woiks üllendada õigel aial. 1 Peetr. 5, 5. 6.

Lesknaeste kohhus.

Kes tõeste lesknaene on, ja ükski järrele jänud, se lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste palumiste ja palwette sisse õõd ja päwad: agga kes lihha himmus ellab, se on ellawalt surnud. 1 Tim. 5, 5. 6.

Jgga:

Iggauhhe ristinnimesse kõõhus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui isse ennast. Sellesinnatse sonna sisse on keik kãõsud õhtepandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumissi keikide innimeste eest. 1 Tim. 2, 1.

Kui iggauhõ teeb omma tõõd,

Siis on keik asjad maias hããd.

Õnõsa Lutterusse Kõõsimiste ja Kõõmiste sannad.

1. Kas sa usud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun; ma ollen pattune.

2. Kust sa sedda tead?

Jummalala kũmnest kãõõsust, neid ei olle minna mitte piddanud.

3. Kas sinna kahhetsed õmmad pattud?

Jah minna kahhetsen, ja se teeb mulle wãõõga haiget, et minna Jummalala wasto ollen elõõõnud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Jummalala wiõõha, aialikkõõ surma, ja iggawest hukkatust.

5. Kas sa ussud õn'saks sada?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle pead sinna lootma?

Õmma armsa Jõsanda J'esusse Kristusse peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummala Poeg, tõssine Jummal ja tõssine innimenne.

8. Õns ennam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemis'ses, Jõsa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks. 1 Joan. 5,7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud patude andeksandmis'seks.

10. Õns Jõsa ka sinno eest surnud?

Ei olle mitte, sest Jõsa on Jummal ja pühha Waim ka; agga Poeg on tõssine Jummal ja tõssine innimenne, kes minno eest on surnud, ja omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühha armoõppetus'sest ja neist sakramenti sannadest, ja temma ihhust ja werrest, mis mulle sakramentis on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad.

Meie Jõsand J'esus Kristus sel õsel, ja need teised sannad.

13. Kas

13. Kas sinna siis ussud, et sakramentis Kristusse tõsine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mikspärrast ussud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtke, sõge, se on minno ihho; joge teik seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui temma ihho sõme, ja temma werd jome, ja nenda sedda panti wõttame?

Meie peame temma surma ja werreärra wallamist kulumata ja se peäle mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni mittokord, kui teie sedda tete, minno mälestusseks.

16. Mispärrast peame meie temma surma mõtlema ja sedda kulumata?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei ollu woinud meie pattude leppitada, kuid ükspäinis Jeesus Kristus, tõsine Jummal ja inimenne, ja et meie õiget hirmu tunneme omma pattude pärrast, ja neid raskest arwame, ja ükspäinis Kristussest rõmustame, ja nenda sesamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristus sinno pattude eest surema ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Jäsa, minno, ja teikide pattuste wasto, nenda kui kirjutud on, Joan. 14, 31. Rom. 5, 6, 8. Kalat. 2, 20. Ewess. 5, 25.

18. Mikspõrrast tahhad sinna Jummalala laua jure minna?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest armust minno pattude põrrast on surnud, kui õõldud on, ja et minna temmast ka õppin Jummalat ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab ristinnimest sundima sagedaste altari sakramenti wõtma?

Jummalala polest peab tedda sundima Kristusse kãst ja tootus, põrrast ka temma omma hãdda, mis tedda waewab, mis põrrast nisuggune kãstminne, kutsminne ja tootaminne sũnnib.

20. Mis peab innimenne teggema, kui temma nisuggust hãdda ei tunne, egga iggatse se sakramenti jãrrele?

Sel ei olle parremat nou, kui et temma 1) omma sũddant lãbbikatsub, welaõs temmal pattust lihha ja werd on, ning ussub, mis pũhha kirri kulutab: Kalat. 5, 16. 17. Rom. 7, 18.

2) Et temma tãhhele panneb, welaõs temma mailmast on, ning moistab, et temmal patto ja hãdda ei pudu, nenda kui kirri õtleb: Joan. 15, 18. 20. 16, 8. 20. 1 Joan. 2, 15. 16. 5, 4. 5.

3) Siis leiab temma ka kurratit ennese õmber, kes walle ja tapmissõega õõd ja pãwad seest ja wãljaspiddi tedda rahhute ei jãtta, nenda kui kirri tunnustab: Joan. 8, 44. 1 Peetr. 5, 8.

Jesus

Jesuse Nimmel ning auuks.

I. Küssimine.

Mis peab meie keigesurem murre ollema ni kava kui meie ellame?

Kostmine.

Et meie woiksimme Jummalat diete tunda ja tenida. Luk. 1, 74. 75.

II. Kuida woime meie Jummalat diete tunda ja tenida?

Dige usso läbbi, pühhas ja jummalakartlikkus ellus.

III. Kas neil, kes Jummalat tahtwad tunda ja tenida, lubba on nenda ellada, kui nende kurri lihha ja werri tahhab?

Ei olle mitte, waid nemmad pearwad ellama nenda kui Jummal tahhab. 1 Peetr. 4, 1. 2.

IV. Kust öppime meie Jummalat ja temma pühha tahtmist tundma?

Jummalasannast ehk pühhasst kurjast.

V. Kelle läbbi on Jummal omma sanna annud?

Pühha Prohwetide ja Apostlide läbbi; sest

needsinnatsed pühhad Jummala mehhed on rā-
finud, aetud pühhast Waimust. 2 Peetr. 1, 21.

VI. Kes peab Jummala sanna kuulma
ja õppima?

Keik innimesed, kes püüdwad õnsaks sada.

VII. Kas meie woime Jummala sannast
keik õppida, mis meie õnnistusseks
tarwis lähhab?

Jah woime; sest kirri ütleb: Et sinna lapses-
tadil pühhad kirjad tunned: need woivad
sind targaks teha õnnistusseks usso läbbi,
mis Kristusse Jeesusse sees on. 2 Tim. 3, 15. 17.
Joan. 5, 39.

VIII. Kuida peame meie Jummala sanna
kuulma ja õppima, et meie sest woik-
sime kasso sada?

1) Peame meie Jummala kääst pühha Wai-
mo abbi palluma, sest et meie ilma temmata
ühtegi õiete ei moista. Luf. 11, 13. 2 Kor. 1, 22.
Ewes. 17, 18.

2) Peame meie Jummala sanna hästi tähhele
pannema ja meles piddama. Apost. tegg. 16,
18. Luf. 8, 15.

3) Peab meil se kindel nou ollema, et meie
keigeist wääst tahhame Jummala tahtmist õppida,
ja selle järrele ellada. Joan 7, 17; 14. p. 21. s.
Jaf. 1, 22.

4) Peame meie Jummala sanna nenda kuul-
ma ja luggema, kui olleks se ükspäinis meile an-
tud ja kätud. Rom. 15, 4. 1 Kor. 10, 6, 11.

IX. Kuida hütakse pühha kirri ehk Jummalala sanna ühhe sannaga? Piibli ramatus.

X. Mitto tükki on Piibli ramato sees? Kaks tükki, teine on wanna Testament ehk wanna seädusse sanna; teine on uus Testament ehk ue seädusse sanna.

XI. Mis õppetab pühha wanna seädusse sanna?

Se õppetab need käsud, mis Jummal Israeli rahwale on annud, ja kuulutab enne, et Kristus piddi tulles, ja mis õnnistust ja head ustlikkud siis piddid sama.

XII. Mis õppetab pühha ue seädusse sanna?

Se õppetab, et Kristus Jummalala Poeg meie õnnisteggia jo on tulnud seie ilma sisse, ja et meie temma sisse peame uskma ja ello sama temma nimme sees. Joan. 20, 31.

XIII. Kust leiame sedda lühhidelt, mis pühhas kirjas laiemalt õpetakse?

Katekismusse õpetusse peatükkidest.

XIV. Mis on üks peatük?

Se on üks peaoppetus, mis meile meie hinge õnnistussels wägga tarwis lähhab moista ja uskuda.

XV. Mitto peatükki on meie Katekismusse ramatus?

Wiis: 1) Jummalala kümme käsko, 2) Pühha usso õppetus, 3) Issa meie palwe, 4) Pühha ristminne, 5) Pühha altari saakrament.

Esümenne Peatük,

ehk

Sppetus Jummalala kümnest käsust.

I. Küssimine.

Kes on need kümme käsko annud?

Kostmine.

Rolmainus Jummal, kes teik asjad on lonud, kes teikide Isand on, kellel ka dige meelwald ja digus on käsud anda.

II. Kelle läbbi on temma neid annud?

Mosesse läbbi. Joan. 1, 17.

III. Kes olli Moses?

Se olli üks wagga Prohmet ja Israeli rahwa üllem pealik.

IV. Mil aial andis Jummal need käsud?

See aial, kui Jummal Israeli rahwast sai wägawal kombel Egiptusse maalt päästnud ja ärrawinud, ja se olli Mellipühhi esimesesl päwal.

V. Kus paikus andis Jummal neid?

Kõrbes Sinai mäe peäl. Wata 2 Mos. 19.

VI. Mil wiisil andis Jummal neid?

Koue wärristamise walgolõmisse, ja tullele gega: paks suits tousis Sinai mäe peält otsego ahjust, ja teik se mäggi wärrises.

VII. Mikspärrast andis Jummal need kümme käsko ni hirmsaste?

Sepärrast, et innimesed Jummalala sure au pidid tundma, ja temma kange wihha patto peäle; sest et pat iggawesse tulle wäärt on.

VIII.

VIII. Mis peäle kirjotas Jummal need künne käsfo?

Rahhe kirowilaua peäle; ja sega tähhendas Jummal, et meie südda ni kowwa on kui kirowi.

Sepärrast ei woi ükski Jummal käsud ommast wäest piddada ja armastada; agga Jummal tahhab ja woib sedda kowwa kirowist süddant meie seest ärrawötta, wagga süddant meile jälle anda, ja ommad käsud senna sisse kirjotada. Esek. 11, 19. 20; 36. p. 26, 27. s. Jer. 31. 33.

IX. Kellele on Jummal need künne käsfo annud?

Keikile innimestele.

X. Mikspärrast on Jummal need künne käsfo annud?

Sepärrast, et innimesed neist piddid öppima omma patto hädda ja kirjust öiete moista, ja omma hinge arsti Jeesuse jurest abbi otsuma patto wasto.

XI. Kui nüüd innimenne saab Jummal pole pöörnud, kas temmale siis weel need künne käsfo tarwis lähäwad?

Jah lähäwad tarwis; sest Jummal käsud on waggadele kaunis öppetus, et nemmad woiwad neist moista, mis hea ja mis kurri on, ja nenda omma ello se järrele aiada. Rom. 6, 11. 13.

XII. Mis öppetawad Jummal künne käsfo?

Nemmad öppetawad, et se ei olle ükspäinis hea eht kurri, mis innimesed arwawad hea eht kurja ollewad, waid nemmad katswad süddame peäle,

peäle, ja õppetavad, et ka kurjad sallaja him-
mud ja mõtted pattud on, ja et waggad ka nen-
de wasto peawad pannema. Rom. 7, 7.

XIII. Mis peame meie iggaühhe kässo ju-
res tähhele pannema?

Kui Zummal ühhe kässo sees kurja kelab, siis
käsib temma se jures head, ja kui temma head
käsib, siis kelab temma se jures kurja. Menda:
kui Zummal neljandamas käsus käsib wanne-
mad auustada, siis kelab temma, et meie neid
ei pea põlgma egga wihhastama.

XIV. Mitme laua peäle kirjotas Zum-
mal need künne kässo?

Kahhe kirwilaua peäle. 2 Mos. 31, 18.

XV. Mitto kässo on esimesse laua peäl?
Kolm esimest.

XVI. Mitto kässo on teise laua peäl?
Seitse wimist.

XVII. Mis õppetavad need kolm esis-
mest kässo?

Et meie peame Zummalat armastama.

XVIII. Mis õppetavad need seitse wi-
mist kässo?

Et meie peame omma liggimesse armastama.

XIX. Mikspärrast on Zummal ommad
käsud kahhe laua peäle kirjotanud?

Sepärrast, et meil kahhega on teggemist; es-
site: Zummalaga, teisiks: liggimessega.

XX. Mis on meil Zummalaga teggemist?

Temma on meie õige Isand, kedda meie pea-
me kille teige asjade karima ja armastama.

XXI.

XXI. Kuida peame meie Jummalat armastama?

Keigest süddamest, keigest hingest, keigest me-
lest ja keigest wäest. Mark. 12, 30.

XXII. Kuida peame meie omma liggimest armastama?

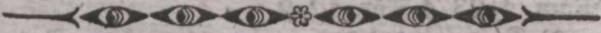
Kui isse ennast. Matt. 22, 39. 40.

XXIII. Kes on meie liggimenne?

Keik innimesed, olgo tutwad ehk wõbrad,
olgo sõbrad ehk waenlased. Luuk. 10, 29, 37.

XXIV. Kas innimenne woib Jummalat armastada ja omma liggimest wihkada?

Ei woi mitte; sest kes Jummalat süddamest armastab, se peab ka omma liggimest süddamest armastama, ja kes omma liggimest wihkab, se wihkab ka Jummalat, kelle käsud nisuggune pölgab. 1 Joan. 4, 7. 8. 20.

Esimenne Käst.

Sul ei pea mitte teisi jummalaid ollema minno kõrwas.

I. Küsi. Mis kelab suur Jummal esimeses käsus?

Et meil ei pea mitte teisi wõbraid jummalaid ollema temma kõrwas. 2 Mos. 20, 3. 6.

II. Mis on wõbras jummal?

Keik se on wõbras jummal, mis innimenne ennam kardab ja armastab, kui suurt Jummalat, ja mis peäle ta ennam lodab, kui el-
lawa

lawa Jummalala peäle; nenda, kui legi inni-
meste nähhes hoiab kurja teggemast, agga
kui temma on ükspäinis, ehk omma kurja seltsiga
kous, siis temma ei karda polegi kurja tööd teh-
hes, et kül leigewäggewam Jummal temma jures
on, kes keikis paikus on, keik asjad teab ja näab.
III. Mitmesuggune on woõra jummalala
tenistus?

Kahhesuggune, teine on awalik, teine salla-
ja woõra jummalala tenistus.

IV. Mis on awalik woõra jummalala
tenistus?

Kui meie sedda, mis ei olle Jummal, kui Jum-
malat kummardame. Kal. 4, 8.

Nenda kui legi 1) pälikko ette, ku, taewa täh-
te, metsade ja mu paiga ette kummardab, neile
ohwrib ja neist abbi otab.

2) Kui temma kuiud, mis on puust ehk kiro-
wast tehtud ehk malitud, pallub kui Jummalat.
Rom. 1, 23. 1 Kor. 12, 2.

3) Kui ta tähtpäwad peab, nelja päwa, Kar-
ruse, Euleristi, Zürri, ja muud päwad, mis ei sün-
ni piddada; kui ka keiksuggused ebbausso wiisid
ja kombed, mis Jummal ei olle käsknud.

4) Kui inimenne isse on noid, ehk noidade,
lausujatte, ja sola puhujatte jurest abbi otsib.

5) Kui legi awalikko pattudes kurratit
tenib, ja lodab siisli õnsaks sada. Rom. 6, 16.

V. Mis on sallaja woõra jummalala
tenistus?

Kui meie isse, ennast ja muud lodud asjad
ennam kardame, ja armastame kui Jummalat;

Lojat ja Issandat. Nenda kui legi 1) innimeste meleheaks kurja teeb Jummalas kässo wasto.

2) Kui temma püab omma ennese anuks ja käsüks keik tehha agga mitte ükspäinis Jummalas auuks hea melega ellada. Kol. 3,5. Wil. 3,19.

3) Kui temma omma rikkusse, au, hea põlwe, tarkusse ja suurte issandatte peäle ennam lodab, kui ellawa Jummalas peäle. Jer. 9,22. 23.

VI. Kui innimenne heal mehel omma rummalusse ja pattude sisse jääb, kes on siis temma wooras jummal?

Kurrat, kedda pühhas kirjas hütakse mailmas jummalaks, kes usmata rahwa meled söggedaks teeb, et nemmad Jummalat ei pea oppima diete tundma. 2 Kor. 4,4.

VII. Mis käsib Jummal essimeses käsüks?

Et meie tedda ükspäinis ülle keige asjade peame kartma, armastama ja temma peäle lootma.

VIII. Kuida peame meie Jummalat kartma?

Ei mitte nenda kui kurjad lapsed, waid nenda kui waggad lapsed ommad wannemad kartwad.

IX. Kuida siis kurjad lapsed kartwad?

Need kartwad ükspäinis wannematte hirmo ja witsa; ni pea, kui nemmad ei nä hirmo, läh häwad nemmad wollatumaks.

X. Mis suggused innimeses kartwad Jummalat nende, kui kurjad lapsed ommad wannemad kartwad?

Keik need, kes siis püawad waggad olla, kui Jummal omma witsa ehk suurt hädda ja wisset, just

sust nende peäle lakkitab, agga kui Jummal omma witsa nattoke kõrwale panneb, lähewad nemmad kujukmaks.

XI. Kuida kartwad waggad lapsed ommad wannemad?

Need ei jätta wallatust mahha witsa egga hirmo pärrast, waid waggast süddamest ja selgest armust omma wannematte wasto, kedda nemmad heal meel ei tahha wallatussega wihhastada.

XII. Mis sugused innimesed kartwad Jummalat wagga laste wisi järrele?

Keif need, kes pattust pöörwad, ja panned keige kurja tö wasto, ei mitte Jummalat raske nuhtlusse ja hirmo pärrast, waid sepärrast, et nemmad omma armolist taewast Issa ei tahha wihhastada, sest et temma ni wagga helde ja armolinne on.

XIII. Kuida peame meie Jummalat weel kartma?

Ülle keife asiade, keif ülle innimeste ja kurratide. Luf. 12, 4. 5.

XIV. Mis se on: Jummalat armastama?

Se on heal meel temma peäle mõtlema, ja keigest süddamest temma järrele iggatsema.

XV. Kuida peame meie Jummalat armastama?

Ülle keige asiade, ülle keige kallima ja armsama asiade Ma peäl ja taewas. Luf. 14, 26. 27.

XVI. Mis pärrast peame meie Jummalat kartma?

Sepärrast, et temma on õige ja pühha, ja

ja keigewäggeram, kes patto ei jätte nuhtles matta.

XVII. Mikspärrast peame meie Jummalat armastama?

Sepärrast, et temma on üpris wägga helde ja armolinne, kes meile ihho ja hinge polest wägga paljo head on teinud, ja weel teeb.

XVIII. Kust tunnukse, et kegi Jummalat süddamest kardab ja armastab?

Kui innimenne süddamest piusab, keik kurja tööd mahhajätta, ja head tehha ja tännab Jummalat ka siis, kui Jummal hädda ja willetsust temma peäle läkkitab. 1 Joan. 2, 3, 6.

XIX. Kelle peäle peame meie lootma?

Sure Jummal peäle. 1 Peetr. 1, 13, 21.

XX. Kuida peame meie Jummal peäle lootma?

Ülle keige asjade, ennam kui ühhegi innimesse ehk warrandusse peäle. Euf. 12, 15, 21.

XXI. Mis se on: Jummal peäle lootma?

Se on, süddamest Jummal jurest abbi otsima, ja kindlaste uskma, et Jummal tahhab ja woib aidata. Ebr. 11, 1. 6. Rom. 4, 20. 21.

XXII. Kas innimenne woib ennese wäest Jummalat ülle keige asjade karta, armastada, ja temma peäle lota?

Ei woi mitte, sepärrast peame meie Jummalalt allati pühha Waimo abbi palluma.

XXIII. Mis sellele tarwis lähhab, kes Jummalat puab karta, armastada ja temma peäle lota?

Se peab õppima Jummalat ja temma pühha tahtmist õiete tundma. Kol. 1, 9-12.

XXIV. Kust õppime meie Jummalat tundma?

Jummalat pühhasi sannast. 2 Peetr. 1, 19.

XXV. Kuida õppime meie Jummalat õiete tundma?

Kui meie Jummalat sanna heal meel kuleme, ja kiusame keigest wäest se järrele ellada. Joan. 7, 17. Luk. 11, 18. Ap. T. 16. 14. Matt. 11, 27.

XXVI. Kas siis se, kes rummalusse ja patto sisse jääb, ei woi Jummalat õiete tunda?

Ei woi mitte. 1, Joan. 2, 4. Joan. 3, 20.

Teine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummalat omma Issanda nimme ilma asjata suhho wõtma; sest Issand ei jätta tedda nuhtlematta, kes temma nimme kurjaste pruugib.

I. Küst. Mis kelab Jummalat teises kästus?

Et meie ei pea mitte Jummalat nimme asjata suhho wõtma egga kurjaste pruukima.

II.

II. Mis on Jummal nimmi?

Jummal isse, temma pühha sanna, pühhad saakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse, otsego innimenne ommast nimmest tunnukse.

III. Kuida prugib innimenne Jummal nimme kurjaste?

Kui innimenne Jummal nimme jures neab, wannub, lausub, walletab ja pettab.

IV. Kuida wõttab innimenne Jummal nimme asjata suhho?

Kui innimenne keige tühja asja jures õppib Jummal nimme kurja wisi wärrast nimmetama, ja ütleb: Issa! Poioke! pühha ristike! Jesus Kristus hoidko ja keelgo! Jummal sedda teab! minne Jummal kätte! n. t. s.

V. Mis se on: Jummal nimme jures needma?

Se on, kui innimesed isseenneste ehk teiste peäle kurja palluwad, üteldes: nuhhelgo mind Jummal; Jummal nähko ja maksko temma kätte. Sak. 3, 9. 10. 5. p. 9. s. 1 Peetr. 3, 10,

VI. Mikspärrast on needminne kurri?

Sepärrast, et Jummal ei tahha meie egga liggimesse nuhtlust; waid et meie isse ennese, keikide innimeste, ja ka omma waenlaste eest peame palluma. Matt. 5, 44. 45. 1 Peetr. 3, 8. 9.

VII. Kelle sarnane on se innimenne, kes omma liggimesse peäle kurja pallub?

Temma on selle sarnane, kes teistele auko kaewab, ja isse sisse langeb. Estr. 7, 10.

VIII. Mis se on, Jummal nimme jures ilmaasjata wanduma?

Se on, kui innimenne Jummalat kutsusub tunnistajaks keige tühja asja jures, ja ütleb: se on Jummal eest ehk Jummal aita, tõssi. Jak. 5, 12.

IX. Mis meie Jõsand Kristus sest õppetab?

Matt. 5, 37. Teie kõnne olgo jah, jah; ei mitte, ei mitte, agga mis ülle sedda on, se on sest tiggedast.

X. Kas siis ial ei sünni wanduda?

Jah sünnib, kui innimenne wannub Jummalaa nuuks ja liggimesse heaks, ja kui kohtowannemad temma peäle pannewad, et ta peab wanduma.

XI. Mis se on: Jummal nimme jures lausuma?

Kui innimenne Jummalaa sanna, Jõsa meie ehk mu palwega tahhab hawo ehk haigust parandada, ja ärrakaddunud asjad jälle leida.

XII. Mikspärrast nimmetakse sedda lausumisseks?

Sepärrast, et Jummal sedda omma sannas ep olle käsknud, egga tootanud sel wiisil aidata.

XIII. Mis se on: Jummal nimme jures walletama ja petma?

1) Kui innimenne Jummalaa sanna kurjaste ja teist wiisi ärraselletab, kui kohhus on, ja sedda ussub ja õppetab, mis Jummalaa sanna ei õppeta. 2 Kor. 2, 17. 1 Tim. 6, 3-5.

2) Kui innimenne kuleb Jummalaa sanna, ja ei te se järrele. Jak. 1, 22-26. Luk. 8, 14.

3) Kui temma ka käib Jummalaa sennal ja pallub Jummalat, agga jääb ommeti omma patuse

tuse ja rummala ello sisse, tootab ikka omma ello parrandada, agga ei kiusa ommeti mitte se järrele tehha. Matt. 7, 21. 22. 23.

XIV. Kedda pettab sähhärdune inni-
menne?

Temma pettab isse ennast ja keiki, kes temma sanna wõtwad kuulda. Jak. 1, 22. 25.

XV. On se siis wägga raske pat: Jumma-
la nimme ilma asjata suhho wõtma?

Jah on, sest Jummal ähwardab tedda mitte nuthlematta jätta, kes temma nimme furjaste prugib. 2 Mos. 20, 7. Matt. 12, 36. 37.

XVI. Mis käsib Jummal siin teises
käskus?

Et meie tedda teige hädda sees peame appi-
hüüdma, palluma, kiitma ja tännama.

XVII. Mis on ühhe wägga innimesse
feigesurem hädda;

Patto hädda; sepärrast pallub temma Jum-
malat allati; et Jummal tahhaks tedda pattust
peästa. Jes. 59, 2. Rom. 7, 23. 24. Ebr. 12, 1.

XVIII. Kas Jummal tahhab meid
pattust peästa?

Jah temma tahhab ja woib meid pattust peäs-
ta. 1 Joan. 3, 8. Seks on Jummal Poeg
ilmunud, et temma kurrati tööd pididi ärra-
riffuma.

XIX. Kuida peästab Jummal neid pat-
tust, kes tedda süddamest palluwad?

Temma annab neile woimust patto peäle, et
nemmä ikka patto wasto pannewad. Joan. 5, 4.

XX. Kas siis keikide innimeste palwed,
 kitus ja tänno on Jummalale mele
 pärrast?

Ei olle mitte, waid ükspäinis nende palwed
 on Jummalale mele pärrast, kes pattust pöörwad
 ja Jummalale sanna kuulwad. Jes. 1, 15.

XXI. Kelle palwed ei olle mitte Jum-
 malle mele pärrast?

Nende palwed ei olle Jummalale mele pärrast,
 kes omma patto ja rummalusse sisse jäwad.
 Joan. 9, 31. Meie teame, et Jummalale pat-
 tusid ei kule, waid kui kegi Jummalale kartlik
 on, ja teeb temma tahtmist, sedda kuleb
 temma. Jak. 4, 3. Matt. 6, 7.

Kolmas Käsk.

Sinna pead pühapäwaga pühhit-
 sema.

I. Küsi. Mis käsib Jummal kolman-
 das käskus?

Et meie peame pühapäwaga pühhitsema.

II. Missugguse päwaga on Jummalale püh-
 hapäwaks seadnud?

Kui Jummal kae päwaga keik asjad sai lonud,
 hingas temma seitsmel päwaga, ja käsikis seitsme
 päwaga pühhitsema loomisest töö mällestusjeks. 2Mos.
 20, 8, 11. Ebr. 4, 1-11.

III. Kas siis meie pühapäwaga weel
 on näddala seitsmes päwaga?

Ei olle mitte. Sest kui meie Issand Jesus
 Kris-

Kristus omma kalli surmaga meid sai lunnastanud, ja kolmandamal päeval ülestõusnud, seadis pühha ristikogodus näddala esimesse päwa pühhapäwaks, meie Issanda Jeesuse Kristuse kalli lunnastamise ja ülestõusmise mälestuseks; ja se on nüüd näddala esimesenne päaw, mis meie pühhapäwaks hüame. Mark. 16, 2.

IV. On siis weel teisi pühhapäiwi?

Jah on, Nelli-pähi, Joulo, Ülestõusmise ja muud teisi pühhasid. Ap. T. 2, 1. Luf. 2, 10. 11. 2 Tim. 2, 8.

V. Mikspärrast on need teised pähhad seätud?

Sepärrast, et meie neil päiwil kogodusse sees teine teisega peame ennese mele tulletama sedda, mis Jummal meile, ja teistele on head teinud.

VI. Mis se on: pühhapäwa pühhitsema?

Se on, kui muud argipäwa tööd mahhajatama jutlust ja Jummal sanna pühhaks pidama, heal meel kuulma ja õppima, ja Jummal armo läbbi omma ello se järrele parrandama. Luf. 6, 46. 49. Rõm. 12, 1. 2.

VII. Kas siis se, kes omma ello süddamest ei parranda, pühhapäwa pühhitseb?

Ei pühhitse mitte, waid temma koggub Jummal nuhtlust ennese peäle, et temma kuleb Jummal sanna, agga ei holi sest mitte. Jak. 1, 26.

VIII. Kas siis meie ei pea muil päiwil Jummal sanna mitte tähhele pannema?

Jah kowaste peame iggapäaw Jummal

sanna tähhele pannema, mees piddama, ja omma ello allati parrondama. Kol. 3, 16.

IX. Mikspärrast kästakse siis, et meie peame pühhapäwa pühhitsema?

Sepärrast, et mei! argipäwal ka muud on tegemist; siis on Jummal heldest armust meie wasto pühhapäwa seadnud meie hinge heaks, et meie sel päwal woime õppida, mis keigel nädalal meie parrandamiseks tarwis on.

X. Eks siis sest sa kü, kui inimenne Jummal sanna kõrwadega kuleb?

Ei mitte; waid iggäuks, kes puab hinge õnne, peab Jummal sanna nenda kuulma, et temma omma ello woiks parrandada. Matt. 7, 26. 27.

XI. Kuida woib inimenne omma ello Jummal sanna järrele parrandada?

Kui temma Jummal sannast õiete õppib omma patto hädda, ja mis ial kurri on, tundma ja ommast Issandast Jesussest abbi otsima.

XII. Mikspärrast peab inimenne Jesusse jurest abbi otsima?

Sepärrast, et temma tahhab ja woib patto peäle woimust sata keikile, kes süddamest tedda palluwad.

XIII. Mis kelab Jummal kolmandamas käskus?

Et meie ei pea mitte jutlust ja Jummal sanna põlgama. Luuk. 10, 16.

XIV. Kes põlgab Jummal sanna?

1) Kes Jummal sannast ei holi, ja ei tahha sedda kuulda, ei õppida egga se järrele ellada.

2) Kes tullewad jutlust ja Jummal sanna kuul-

Kuulma; agga nemmad witawad omma aega tühja juttudega, lobbisewad, maggawad ehk teiwad muud wallatumat tööd, kui Jummalasanna kuulutakse.

3) Kes küll hästi sedda loewad ja kuulwad, agga warsi unnustawad, lähhawad kõrtsu ehk muu paika, lakkuma, riidlema ehk muud kurja tööd teggema. Luf. 8, 14.

XV. Kas siis need ka põlgwad Jummalasanna, kes sedda õppiwad ja moistwad sest palju lobbiseda?

Jah need põlgwad ka Jummalasanna, kes palju sest moistwad lobbiseda, agga omma ello ei wotta se järrele aiada. Rom. 2, 17, 24.

XVI. Mis feeltakse weel pühhapäwal?

1) Keik tööd, mis argipäwaltehhakse, ja keik muud tööd, mis kelab, et innimenne Jummalasannast ei woi õiget kasso sada. Luf. 10, 40, 42.

2) Keik patto tööd, kumbed ja kõnned, kui on: liaste joma, ehk teistele andma liaste jua, taplema, riidlema, ja muud sellesuggused kurjad wiisid. Eweel. 5, 18: 19. Kol. 3, 8.

XVII. Kas siis patto tööd ei feelta argipäwal?

Jah kowwaste feeltakse patto tööd iggal aial, sest ei se, kes patto teeb, on kurratist. 1 Joan. 3, 8.

XVIII. On siis pattud pühhapäwal surema nuhtlusse wäärt?

Jah on, sepärrast et se pääw on meie hinge õppetusselks ja parrandamiselks seätud, ning üks wallato innimenne prugib sedda päwa omma hinge hukatusselks. Joan. 12, 48. Luf. 12, 47.

XIX. Kas siis keif tööd teeltakse?

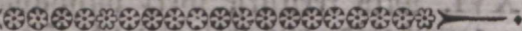
Ei teelta mitte.

XX. Mis tööd ei teelta mitte pühapäeval?

Keif sedda tööd ei teelta, mis tehakse Jummalala sanna ja kasso järrele. Luf. 6, 9.

XXI. Mis tööd tehakse Jummalala kasso järrele?

Keif tööd, mis tehakse meie tarvidusseks, ja liggimesse abiks, kui on: roga teggema, ei mitte liaks, waid ni paljo, kui ihho toidusseks tarwis lähhäb, haigid katsma, tulle kahjo, weehädäda, ja keige mu hädda sees liggimest aitma. n. t. f. Matt. 12, 1-3. 10. 11. Luf. 13, 10-16,

Neljas Käsk.

Sinna pead omma isä ja omma emma auustama, et sinno kassi hästi käib, ja sinna kaua ellad Ma peäl.

I. Mis käsib Jummal neljandamas käskus?

Et meie peame omma isä ja omma emma auustama.

II. Kes on meie isä ja emma?

Meie lihhased wannemad ja keifsugused wannemad, kes isä ja emma asemel on: sest Jummal ei arma ükspäinis neid meie wannemaks, kes meid sünnitawad ja kaswatawad; waid isä ja emma asemel on keifsugused wannemad.

nemad: Lunningad, Kohtowannemad, moisa-
ja leiwowannemad, õppetajad, ja kes meid ko-
lis õppetawad. Ebr. 12, 9. Kalat. 4, 19.

III. Mis on se: wannemad auustama?

Se on: wannematte sanna kuulma, neid
armsaste ja kalliste piddame, ja nende mele
párrast teggema. Ewes. 6, 1. 2. 3.

IV. Mikspárrast peame wannemad
auustama?

Sepárrast, et wannemad Jummalast on seátud,
ja Jummalas asemel on, ja et se Jummalas auuks
sunnib, kui meie neid auustame. Rom. 13, 1.

V. Kuida peame meie wannemad
auustama?

Ommas süddames peame meie neid armsaste
ja kalliste piddama, ja omma sanna ja teoga,
nende mele párrast teggema. Sir. 3, 9-15.

VI. Kas peame ka need wannemad auus-
tama, kes waljud on?

Jah peame. 1 Peetr. 2, 18.

VII. Kui wannemad peaksid káskma, mis
kurri on, kas meie siis peame nende
sanna kuulma?

Ei pea mitte. Siis peame meie Jummalas
sanna ennam kuulma, kui innimesse sanna. Ap.
Tegg. 5, 29. Matt. 10, 37. 1 Peetr. 1, 18.

VIII. Mikspárrast peame meie wanne-
matte sanna kuulma?

Sepárrast et Jummalas sedda tahhab ja kásk-
sib; kes nüüd hea melega ja Jummalas sanna
párrast wõttab wannematte sanna kuulda, tedda
arwab

arvab Jummal ommaks sullaseks, ümmardajaks ja lapseseks. Ebr. 13, 17. Ewef. 6, 6.

IX. Mis tootab Jummal neile, kes sannakulelikkud on?

Jummal tootab, et nende käsfi peab hästi käima, ja et nemmad kaua peavad ellama Ma peäl. Ewef. 6, 2. 3.

X. Kas siis keikide sannakuuljatte käsfi käib hästi?

Jah käib hästi Jummal tahtmissse, et kül mitte keikide innimeste mõtte järrel. Rom. 8, 28.

XI. Kelle käsfi käib siin hästi innimeste arvates?

Nende käsfi käib hästi innimeste arvates, kes rikkad ja suure au sees on, ja kellel hea põlli on siin ilmas. Laul. 144, 11. 15. 1 Joan. 2, 15. 17.

XII. Kelle käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel?

Nende käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel, kes rikkust, au, ja kurjad himmud põlgwad, kes omma risti iggapäaw enneste peäle wõtwad, ja Jesusse mele parrast ellawad. Mark. 10, 29. 30. Rom. 8, 13. Matt. 11, 29.

XIII. Kuida woib nende käsfi hästi käia, kes ommad kurjad himmud peawad lammatama, ja iggapäaw omma risti enneste peäle wõtma?

Nenda käib nende käsfi hästi, et keik tulleb hinge heaks ja õnneks, kui nemmad järgeste omma kurja himmude wasto pannewad. Rom. 8, 28. Laul. 1, 1. 2. 3. 2 Kor. 4, 17. 18.

XIV.

XIV. Kas siis keif sannakulelikkud kava ellawad Ma peäl?

Ei ella mitte. Eark. 4, 7-14.

XV. Mikspärrast forristab siis Jummal monningad sannakulelikkud warreminne siit ilmašt ärra?

Sepärrast, et nemmad ei pea ueste kurja patusse seltsi sekka sattuma ia hukka sama.

XVI. Ons siis Jummal tootus ilmašjata?

Ei olle mitte, sest töšsine Jummal teeb ikka töeks, mis temma tootab. 2 Kor. 1, 20.

XVII. Kui keige sannakulelikkude käsši siin ilmas ei kai hästi, ja keif kava ei ella, kuidä Jummal tootus saab töeks?

Jummal tootus saab töeks, ei mitte innimese, waid Jummal tahtmissse järrele.

XVIII. Kuidä siis se tootus saab töeks Jummal tahtmissse järrele?

Kui temma tunneb omma lastele sedda parrema ollwad, siis annab temma neile aialikko hea põlwe assemel iggawest rõmo, ja hea põlwe hingepolest, ja aialikko pitka ea assemel annab Jummal iggawest ello, ning nenda saab temma tootus ommeti töeks. Rom. 2, 6.7.

XIX. Mis kelab Jummal neljandamas käskus?

Et meie ei pea omma wannemid ja issandid põlgma egga wihhastama.

XX. Kes põlgab ommad wannemad?

Se põlgab ommad wannemad, kes neist ei holi,

holi, se, kes Kurja kõnne nende peäle tõstab, soimab ja teotab neid.

XXI. Kes wihhastab wannemad?

Need wihhastawad wannemad, kes kangekaelsed on, ja ei te mitte, mis kástakse.

XXII. Mis áhwardab Jummal neile, kes wannemad põlgwad ja wihhastawad?

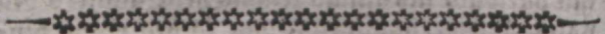
Salomoni Kuninga Oppetusse sannade rasmato 30 peat. 17 salm. nõldakse: Sedda silma, mis issa irwitab, ja ei tahha emma sanna skuulda, peawad kaarnad jõe áres wäljanõkkima, ja kotska poiad sedda árrasõma. 5 Mos. 21, 18, 21.

XXIII. Kas siis sesinnane nuhtlus tulleb teikide peäle, kes wannemad põlgwad?

Ei tulle kül se nuhtlus teikide põlgjatte peäle.

XXIV. Ons siis Jummal áhwarda minne ilma asjata?

Ei. olle mitte; sest tõssine Jummal láákkitab mondaford ka muud nuhtlust sannakuulmatta laste peäle siin ilmas, ehk wimaks iggawest pina, ning se on weel rassem nuhtlus.

Wies Råst.

Sinna ei pea mitte tapma.

I. Mis kelab Jummal wiendamast kástus?

Et meie ei pea mitte tapma.

II. Redda meie ei pea mitte tapma?

Ei omma liggimest egga isseennast.

III.

III. Kes on meie liggimenne?

Keif innimesed, olgo tutwad ehk woõrad, olgo sõbrad ehk waenlased. Luuk. 10, 29, 37.

IV. Mitmesuggune on tapminne?

Neljasuggune.

1) Süddamega: kui innimenne tahhab heal meel teisele kurja teha, ja tedda wihsab.

2) Valle ehk nõoga: kui temma liggimesse peäle wiha parrast woõriti watab, et ka wiha temma pallest tunnukse; ehk kui ta heldeste teise peäle watab, agga kurja ommas süddames temma peäle mõtleb.

3) Kelega: kui temma tedda sõimab, teotab, laidab, ja kurja temma peäle pallub.

4) Käega: kui ta tedda süta ehk sü parrast waeseks peksab, ja kirwe, modga, püssi ehk mu ristaga tedda koggone furnuks lööb. Matt. 5, 21. 22. 4 Mos. 35, 16, 21. Jes. 59, 8.

V. Kuida tappetakse muil wiisil?

Kui kegi omma liggimest sunnib liaste joma, ehk panneb wägga raske töö temma peäle, ehk ei aita liggimest hädda sees, n. t. s.

VI. On siis keif wiha keeltud?

Keif mu wiha on keeltud; agga se wiha on ükspäinis hea, kui kegi on wihtane patto töö peäle, misga Jummalat wihtastakse. Ewes. 4, 26, 27.

VII. Kas siis kohtowannemad tewad

wiendama kässo wasto, kui nemmad käskwad kurjateggiaid nuhhelda ehk hukkata?

Ei te kohtowannemad mitte wiendama kässo wasto, kui nemmad käskwad kurjateggiaid nuhhelda

helda ehk hukkata, sest et Jummal isse sedda on
käsfnud. Rom. 13, 4. 3 Mos. 24, 17-19.

VIII. Mis feeltakse weel wiendamas
käsfnus?

Et meie ei pea omma ennese egga omma liggi-
messe hinge tapma.

IX. Mikspärrast feeltakse ka hinge
tapminne?

Sepärrast et hing paljo kallim on kui ihho.

X. Kuida tappetakse liggimesse hinge?

Kui inimenne Jummal tahtmist ei moista,
ja arowatelleb omma rummala ja pattuse ello läb-
bi ka teisi nenda ellama; sest se peäle tulleb igga-
wenne surm. Matt. 18, 6. 7. 5 Mos. 13, 1-18.

XI. Mis käsfnib Jummal wiendamas
käsfnus?

Et meie peame omma liggimest aitma, ja
temmale head teggema keige ihho hädda sees.
Jes. 58, 7. 8. 9. Jak. 2, 15. 16. 1 Joan. 3, 16.

XII. Mis on ihho hädda?

Keiksuggune haigus, wigga ja hädda, mis ial
liggimessele woib sündida, kui temma on allasti,
wangis, tulle ehk wee häddas, kui temmal
janno, nälg, ehk muud middagi waia on.

XIII. Kuida peame meie liggimest
aitma?

Hea melega, ja keigest süddamest.

XIV. Kas siis se ep olle mitte Jummal
mele pärrast, kui kegi pahha melega
aitab?

Kui kegi pahha melega aitab, se ep olle mitte
Jum

Zummala mele pärrast; waid Zummal arwab
sedda nenda, kui ep olleks temma liggimest mit-
te aitnud. 1 Kor. 8, 12; 9. peat. 7. salm.

XV. Mis on hinge hädda?

Hinge hädda on, kui innimenne jääb ellama
omma patto sisse, egga pea mitte õiget murret
omma hinge eest. Ewes. 4, 18. 19.

XVI. Eks Zummal ükspäinis ei aita
hinge ehk patto häddas?

Zummal ükspäinis aitab meid pattust ehk pat-
to häddast nenda, et temma woimust ja wäg-
ge annab patto peäle, et meie woime patto wasto
panna. Ewes. 3, 16. 17. 1 Joan. 5, 4. Rom. 8, 13.

XVII. Kuida woib innimenne teist
hinge häddast aidata?

Nenda: kui temma esmalt isse süddamest pat-
tust pörab, woib temma omma wagga ello ja
sanna läbbi omma liggimest maenitseda, et tem-
ma ka woiks pattust pöörda. Luk. 22, 32.

—————
Kues Räst.

Sinna ei pea mitte abbiello är-
rarikkuma.

I. Mis kelab Zummal kuendamas
käskus

Et meie ei pea mitte abbiello är-
rarikkuma.

II. Kas Zummal siin kelab abbiello-
rikmist ükspäinis?

Ei kela mitte ükspäinis abbiellorikmist; sest
Zummal watab innimesse süddame sisse; sepärrast

Kelab temma siin keik sedda, kust rop ello ja abbiellorikminne tulleb. Ewes. 5, 3-7.

III. Mis siin ülleüldes keeltakse?

1) Keik roppud himmud, 2) keik roppud kõn-
ned ja laulud, 3) horo- ja pordo ello, 4) ab-
biellorikminne, 5) laiskus, 6) liigjominne ja
prasfiminne, 7) maailma lust ja rõõm.

IV. Mis sugused on need roppud
himmud?

Kui meesterahwas ihhaldab lihahimmudega
naesterahwas, ehk naesterahwas ihhaldab mees-
terahwas ja jookseb nende järrele. Jer. 5, 7-9.

V. Mis sugused on need roppud kõn-
ned ja laulud?

Kui innimesed nälja heitwad roppust ja ho-
ratdõst, ja hea melega sest kõnnelewad ja
laulwad. Ewes. 4, 29. Jes. 3, 9.

VI. Mis on horo- ja pordoello?

Kui wallatinne rahwas roppo ello sees ella-
wad ja tewad omma roppo himmude järrele.

VII. Mis on abbiellorikminne?

Kui naene ihhaldab teisi mehhi, ja mees teisi
naesi ehk tüdrukuid ehk kui abbiellorahwas teine
teisega kurjaste ellawad. Matt. 5, 28. Ebr. 13, 14.

VIII. On se ka abbiellorikminne, kui ab-
biellorahwas kurjaste ellawad?

Jah se on ka Jummal ees abbiellorikminne,
kui abbiellorahwas taplewad, riidlewad ja teine
teise wasto wihha piddawad. Ewes. 5, 28. 29.

IX. Mikspärrast keeltakse siin laiskust?

Sepärrast et roppud himmud laiskusse läbbi
woimust sawad: sest laiskus on kurrati peapaddi.

X.

X. Mikspärrast feeltakse siin liajomist ja prassimist?

Sepärrast, et kurrat liajomisse läbbi wõttab kurjad himmud kaswatada. Ewes. 5, 18.

XI. Mis saggune mailma rõõm on se, mis siin feeltakse?

Keit se mailma rõõm feeltakse, mis läbbi inimesed Jummalas käsust ja tahtmisest ärrataganewad, ning omma kurja himmo pärrast kokkotullewad hüppama ja kargama.

XII. Mikspärrast feeltakse siin mailma rõõm?

Sepärrast, et kurrat se jures kurjad himmud kütwab ja kaswatab. Luuk. 6, 25.

XIII. Kas mailma rõõm selgeste feeltakse Jummalas saunas?

Jah feeltakse, sest kirri ütleb: Urge armastage mitte mailma, egga sedda, mis mailmas on; kui legi mailma armastab, selle sees ei ole mette Jussa armastust. Sest keit, mis mailmas on, lihha himmo, silma himmo ja ello kõrkus ei ole mitte Jesast, waid se on mailmast. Ja mailm lähhab hukka, ja tema himmo; agga, kes Jummalas tahtmist teeb, se jääb iggaweste. 1 Joan. 2, 15. 16. 17.

XIV. Mis käsib Jummalas kuendamis käsus?

Et meie käsinnaste ja puhtaste peame elama kõnnete ja teggude sees, ja et iggawest peab omma abbi kasa armastama ja auustama. Rom. 8, 13. 14. 1 Peetr. 3, 2.

XV. Mis on puhhas ja kassin ello?

Kui inimenne Jummalal arms läbbi ommad roppud himmud tallitab, head himmud armastab, head künned rägib, ja hoiab ennast se eest, mis kurjad himmud woib sata ja kaswatada.

XVI. Mis on nüüd keikide inimeste kohhus kuendama kasso järrele?

Et nemmad peawad kassinaste ellama, ja hoidma mailma rõms, liajomisse, ja laiskusse eest, sest et nende läbbi roppud himmud woimust sawad. Matt. 5, 8. 1 Peetr. 4, 3. 4. 5.

XVII. Mis kassakse siin wallalisse rahwale?

Et nemmad peawad puhtaste ihho ja hinge poolest ellama, ja lihhahimmude wasto pannema. 1 Kor. 7, 34. 1 Peetr. 2, 11. 12. 2 Peetr. 2, 22.

XVIII. Mis kassakse siin abbiello rahwale?

Et nemmad peawad teine teist armastama, ja auustama, ja omma abbiello sees kassinaste ja puhtaste ellama. Ebr. 13, 4.

Seitsmes Käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

I. Mis kelab Jummalal seitsmes kassus?

Et meie ei pea mitte warrastama.

II. Mis on warrastamine?

Se on liggimesse omma, pahha ehk warra wõtma, sedda kawwala kauba ja pettise rõga ennese pole kiska.

III.

III. Mitmesuggune on wargus?

Kahhesuggune: teine arwalik, teine sallaja wargus.

IV. Mis on arwalik wargus?

Se on, mis keik innimesed ka teadwad wargusse ollowad, kui kegi õ ehk päwa aial omma ligimesse warrandust ehk muud riisto ärrawõttab ehk tedda risub. Ewes. 4, 28. Ebr. 10, 34.

V. Mis on sallaja wargus?

Se on keik üllekohtune tõ, kellest surem innimeste hulkei holi, et teisele kahjo sünnib, kui temma isse agga nou pärrast omma kasso woib sada.

VI. Mis sugged innimesed warrastawad sallaja?

Keiksugged innimesed, 1) ma-ja kohtowannemad, 2) perre: ehk leitowannemad, 3) allamad ehk perre, 4) keik mu innimeste sugu.

VII. Kuida ma-ja kohtowannemad warrastawad?

1) Wawannemad ja herrad warrastawad, kui nemmad ommad allamad wägga sure ma- foga waewawad, ehk hakkawad üllekohtusel kumbel söddima, ja nenda tewad ommad allamad waeseks. Jes. 1, 23. 33.

2) Warrastawad kohtowannemad, kui nemmad anette pärrast kohhut moistwad. 5 Mos. 16, 19.

VIII. Kuida warrastawad perre: ehk leitowannemad?

1) Kui wannemad omma perrele ei maksa sedda, mis kohhus on neile maksta. 5 Mos. 24, 14. 15. Jak. 5, 4. Kol. 4, 4.

2) Kui need, kellele Jummal middagi on annud, ei anna waestele andi, ehk annavad wägga pissut. 1 Tim. 6, 17. 18. Matt. 19, 21.

IX. Kuida warrastawad allamad?

1) Kui nemmad hea melega ei tahha maksta omma wannemille, mis nende kohhus on, ja mis nemmad ka joudwad maksta. Rom. 13, 6. 7.

2) Kui perre on laisk, ei wiitsi tööd tehha egga teni truiste; kui nemmad ka sest ei holi, et wannemile kahjo sünnib. 2 Tess. 3, 10.

3) Kui palgalisfed, päilisfed, ja mu törahwas wõtwad täie hinna, agga ei te mitte, mis kohhus on tehha, waid on laisad. 2 Tess. 3, 11. 12.

X. Kuida keif mu innimesse suggu warrastab teine teise käest?

1) Kui nemmad ei te sedda, mis õige on, omma tö ja kauba jures. 1 Kor. 6, 10.

2) Kui nemmad kahhesuggust mõõta peawad, suremaga sissewõtwad ja wähhemaga wälja annawad. 5 Mos. 25, 13. 16.

3) Kui nemmad se peäle, mis nemmad teistele laenawad, wägga sure kasso wõtwad. Esek. 18, 13. Laul. 15, 5. Lul. 6, 34.

4) Kui nemmad waeste käest kasso wõtwad, kellele peaks ilma laenatama. Lul. 6, 34.

5) Kui nemmad hea kauba kurjaga seggawad ehk omma kauba eest wägga sure hinna wõtwad, ehk omma wilja märjaks lastwad. 1 Tess. 4, 6.

6) Kui nemmad sedda, mis nende hõleks on antud, salgawad, egga taggasi ei anna. 3 Mos. 6, 2. 4.

7) Kui nemmad omma wõlga ei maksa, et neil lül on joudo. Laul. 37, 21.

8) Kui

8) Kui nemmad liggimesse omma leidwad agga ei anna sedda mitte temma kätte.

9) Kui nemmad teadwad, kuhho liggimesse warrandus on widud, agga ei juhhata tedda mitte senna jure. Wata, need ja feik nisugused kumbed on Jummalala ees wargus.

XI. Ons se ka wargus, kui innimesed omma warra pillutawad?

Jah se on ka wargus, kui innimesed omma warra prassimisse, liajomisse ja mu wisiga pillutawad; sest nemmad warrastawad sedda Jummalala ja nende käest, kedda nemmad olleksid woinud sega aidata, mis nemmad wallatumal kumbel raiskawad. Öppet. sann. 23, 20. 21.

XII. Ons se ka wargus, kui innimesed laiskusse pärrast kerjawad?

Jah se on ka wargus kui innimesed laiskusse pärrast kerjamisse peäle heitwad, egga wittsi tööd tehha. 2 Tess. 3, 11. 12. Ewes. 4, 28.

XIII. Mis pärrast on se ka wargus?

Sepärrast, et Jummal kässib tööd tehha, et meie sega, mis meie omma töga same, woiksime omma liggimest aidata. Kes nüüd laiskusse pärrast ei woi liggimest aidata hädda sees, se warrastab sedda temma käest, misga temma tedda olleks woinud aidata. Ewes. 4, 28.

XIV. Mis öppetab Jummalala sanna wargussest?

Jummalala sanna öppetab, et Jummal ei anna wargusse patto mitte andeks, kui warras ei maks sedda egga anna taggasi, mis temma on warrastanud. Efel. 18, 10, 13; 33, 15. 16. 1 Kor. 6, 9. 10.

XV. Efs olle sest kü, kui warras kahhetseb omma wargusse tööd?

Ei olle mitte kü, sest kui temma kahhetseminne on õige ja tõssine, siis peab temma ka wargust taggasi maksma ja tassuma. 3 Mos. 6, 4.

XVI. Kas meie leiame, et se on sündinud?

Jah meie leiame, et üks tõsneri üllem, kelle nimmi olli Sakkeus, sedda on teinud, ja peälegi nelja wõrra kätte tassunud, mis temma enne teiste kääst olli ärrapetnud. Luf. 19, 8. 2 Mos. 22, 1.

XVII. Ugga mis nou on siis, kui need ei elä, kelle kääst temma on warrastanud?

Se keigeparram nou on, et temma waestele, kellel tarwis on, sedda annab. Luf. 16, 9.

XVIII. Ugga kui temmal ep olle maksta?

Süis peab temma surema hõlega sedda kahhetsema, ja Jummalat palluma, et Jummal tahaks temmale sedda andeks anda, ja temma assemel jälle tassuda.

XIX. Mis kääst Jummal seitsmes käästus?

Et meie peame aitma omma liggimesse warra ja peatoidust kawatada ja hoida. 1 Kor. 10, 14.

XX. Kedda peame meie aitma?

Meie peame keif innimesed aitma, kellele meie abbi tarwis lähhäb, keige ennamiste need waesed, kes Jummalat süddamest kartwad. Laul. 112, 5, 9. Laul. 41, 2. 3. 4. 1 Tess. 5, 14.

XXI.

XXI. Kuida woime meie omma liggimesse se warra ja peatoidust käsawatada ja hoida?

- 1) Kui meie iggaühhele temma omma jättame.
- 2) Kui meie omma liggimessele hädda sees laename ehk hea nou temmale anname.
- 3) Kui meie tedda ta omma jure jubhatame, ja kui legi sedda jälle kätte annab, mis temma pettisest kumbel olli ennese pole kisknud.
- 4) Kui meie tööd teme, et meil ep olle tarwis laiskusse pärrast kerjada, ja et meie ka teisi wae sid woiksimme aidata. Ewef. 4, 28. Ap. T. 20, 34. 35.

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte üllekohhut tunnistama omma üggimesse wasto.

I. Mis kelab Jummal kahheksamas käskus?

Et meie ei pea mitte üllekohhut tunnistama omma liggimesse wasto.

II. Mis on üllekohhto-tunnistus?

Keik walle, mis liggimesse peäle rägitalse, 1) kui legi kurjaste sedda mõtleb, mis ei olle tõssi, 2) kui legi tedda pettab, 3) keelt peksab, ja kurje kõnnesid temma peäle tõstab.

III. Kuida walletakse liggimesse peäle?

1) Kohto ees. 2) Mu seltsi sees.

IV. Kuida rägitalse wallet ehk üllekohhto-tunnistust kohto ees?

1) Kui tunnistus mees ei rägi sedda, mis

tõssi on, ehk on sest wait, mis temma peaks ülesrääkima. Ewes. 4, 25.

2) Kui teine ilma asjata teise peäle kaebab.

3) Kui se, kellel süüd on, sedda salgab.

4) Kui teine wõttab teise kurja tööd wabbandada.

5) Kui kohtowannemad moistwad illekohhut.

Õppet. saan. 17, 15. Joan. 7, 24.

V. Kuida rägitaakse waltet liggimesse peäle mu seltsi sees?

1) Kui sedda liggimessest rägitaakse, mis ei ole tõssi, ehk mis ei ole õiete teada. Joan. 8, 44.

Ilmut. 22, 15. Kol. 3, 9.

2) Kui liggimesest teiste ees teotakse. Jaal. 4, 11.

3) Kui neid kideatakse, kes kurjad on, teise kahjuks, kes sedda ussub. Jes. 5, 20.

VI. Kas sünnib sedda kurja ülesrääkida, mis meie teame tõssi ollewad?

Kui legi pahhast melest sedda kurja ommast liggimessest rägib ja laiale lautab, mis tõssi on, siis on temmal ommeti suur sü Jummalala ees.

VII. Kellele sünnib teiste pattud teada anda?

Kui liggimenne meie maenitsussest ei holi, siis sünnib meil temma hinge heaks temma pattud teada anda neile, kelle kohhus on tedda maenitseta, olgo kohtowannemad, õppetajad ehk muud wannemad. 3 Mos. 19, 17. Matt. 18, 15-17.

VIII. Mis se on: Liggimesest petma?

Se on, kui legi pahhast melest sedda ommast liggimessest ülesräägib, mis temma peaks sallaja piddama. Teine assi on se petminne, mis Jummal seitsmes käsikus kelab. Õpp. saan. 24, 28.

IX. Mis se on: Keelt peksta?

Se on kui legi omma liggimesse peäle kurja kōnnet tõstab ja hea melega teiste ees tedda ärerateotab. Opp. sann. 19, 5.

X. Mis keeltakse weel kahheksamas käskus?

Keik kurjad ja tühjad juttud. Matt. 12, 36.

XI. Mikspärrast on ka tühjad juttud keeltud?

Sepärrast, et tühjad juttud Jummalala ees ep olle muud kui walle, ja et nende labbi ka paljo kurja liggimessest rägitalse. 1 Kor. 15, 33.

XII. Mis käsib Jummal kahheksamas käskus?

Et meie peame omma liggimesse eest kostma, keik head temmast kōnnelema, ja keik asjad heaks kōnnuma.

XIII. Kuida peame meie temma eest kostma?

Kui meie middagi kurja temmast kuleme, mis ei olle tõssi, siis peame temma eest kostma, ja ülestunnistama, et temma on ilmasüta.

XIV. Kas peame head temmast kōnnelema?

Jah peame hea melega sedda temmast räkima, mis temma head on teinud.

XV. Kas peame siis kurja tööd heaks kiitma?

Ei pea mitte; waid kui meie isse Jummalat kardame, siis on meie kōhhus tedda maenitseda, agga mitte temma tööd keikile kulumada. Jes. 5, 20.

XVI.

XVI. Mikspärrast käsib Jummal sedda?

Sepärrast, et Jummal meile keelt on annud sedda rälida, mis õige ja tõssi on. Ewef. 4, 25. 1 Peetr. 3, 10. Jak. 3, 8-12.

Ühheksas Käsk.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda.

Kümnes Käsk.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajat, weiksid, egga muud, mis temma pärralt on.

I. Mikspärrast nimmetakse liggimesse kodda, naest, sullast, ümmardajat n. t. s.

Sedda teik nimmetas Jummal Juda ja Israeli rahwa ja nende Ma wiisi ja kombe pärrast.

II. Mis isse wiis ja kombe olli neil?

Jummal käsib, (4 Mos. 36, 5-11) et iggaüks omma ennese sou Ma seest ennesele pididi seltsi wõtma, agga mitte teisest soust kossima; sepärrast kelas Jummal: sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda, egga temma pärrandust ennese pole kissema, ja sepärrast ei pea sinna mitte teisest soust naest wõtma.

III. Mispärrast keeltakse isseárranis:
sinna ei pea mitte omma liggimesse
naest himmustama?

Jummal olli Juda rahwale nende süddame
Langusse pärrast lubba annud, ommast naesist
ennast árralahhutada, ja neile ühhelahhutamisse
ramato anda, kui nemmad ei sündind rahho sees
teine teisega ellama. Matt. 19, 8.

Et nüüd monningad omma kurja himmude
pärrast ommast naesest ilma asjata ennast lah-
hutasid, ja teisi naesi-ihhaldasid, sepärrast kelab
Jummal: sinna ei pea mitte himmustama
omma liggimesse naest.

IV. Mispärrast keeltakse: sinna ei pea
mitte himmustama liggimesse sullast
ja ümmardajat?

Jummal olli kásko annud, et Israeli rahwas
igga seitsme aasta takka omma perre, mis nem-
mad ommast soust ollid ostinud, piddid lahti
lastma. Et nüüd monningad sullased hea meele-
ga weel kauemaks tahtsid omma issandatte ju-
rejáda; siis kelas Jummal, et teised ei piddand
neid árraawatellema: sinna ei pea mitte him-
mustama omma liggimesse sullasid ehk ümmar-
dajaid, kes omma wannematte jure tahtwad
jáda. 2 Mos. 20, 1.

V. Ons meil ka nende káskudega
teggemist?

Jah on, sest needsinnaatsed kássud on meile ka
antud; et meil kúl Israeli rahwa kumbed ei olle,
ommeti kelab Jummal teikile innimestele, et nem-
mad ei pea omma liggimesse pärrandust, naest,
sullast,

sullast, ümmardajat himmustama, sedda möda kui kues ja seitsmes Käst meid õppetab.

VI. Kes arwattelab omma liggimesse perre?

Se arwattelab omma liggimesse perre, kes neile enam palka ja parrama põlwe tootab, kui neil enne on olnud, et nemmad agga ommast wannast isfandast ehk perremehhest peawad ärratullema.

VII. Kas arwattelleminne on ni wägga kurri?

Jah se on wägga kurri; sest Jummal Käst õppetab ka sedda kurja ollerwad, kui legi himmustab omma liggimesse perret ärraarwattelleda, et temma kül neid ei olle weel augutellenud.

VIII. Mis kelab Jummal ühheksamas Kästus?

Keik kurjad himmud ja mõtted, mis ianimenne armastab, kui ta omma liggimesse pärrandust ehk kodda kawwalussega püab, ehk õigusse nimel ennese pole lissub.

IX. Mis suggused on need kurjad himmud?

1) Kadedus, kui legi heal meel näab, et liggimessele kurja tehakse, ehk, kui temmal sest on melehaigus, et liggimesse Kästi hästi Käib.

2) Rahha ahnus, kui innimenne kiusab rikust ja warrandust kogguda; egga olle sega rahhul, mis Jummal temmale annab. 1 Tim. 6, 9. 10.

3) Mu ahnus, kui innimenne surema au püab, kui liggimessele on. Joan. 5, 44. Luk. 14, 11.

4) Hea põlwe himmo siin ilmas, kui innimenne himmustab omma kurja tahtmissse järrele ellada. 1 Joan. 2, 15. 16. 17.

X. Ons siis rikkus pat?

Rikkus ei olle mitte pat, kui Jummal sedda annab, ja kui innimenne sedda diete prugib Jummalala auuks, ja liggimesse heaks. Matt. 19, 23, 26.

XI. Mikspärrast ei pea meie mitte rikkust himmustama?

Sepärrast, et rikkusse himmud, nenda kui keik muud kurjad himmud, meid keelwad Jummalala sanna kuulmast; kuidas kirri ütleb: Kes tahtwad rikkaks sada, need langewad kuusatusse ja kõi sisse, ja mitme rummala, ja kahjo:teggera himmo sisse, need wa utawod innimesed alla hukkamisse ja ärrarikmisse sisse. 1 Tim. 6, 9.

XII. Mis käsib Jummal ühheksama käskus?

Et meie peame keik kurjad himmud ja mõtted lämmatama ja aitma, et liggimenne sedda, mis temma omma on, ennesele woiks piddada. 1 Tim. 6, 11.

XIII. Mis käsib Jummal weel?

1) Et meie peame omma liggimest armastama ja heal meel temmale jätma, mis Jummal temmale annab.

2) Et meie peame sega rahhul ollema, mis meis on egga mitte ennam iggatsema, kui Jummalala mele pärrast on meile anda. Opp. sann. 30, 8, 9.

3) Et meie peame allandust takka noudma, ja se järrele iggatsema, mis hea ja Jummalala mele pärrast on. Wilip. 2, 5-9. Joan. 13, 5.

XIV. Kuida woime kurjad himmud lämmatada?

Kui meie palwega Issanda Jeesusse Kristusse käest nende wasto abbi osime. Gal. 5, 24.

XV. Mis kelab Jummal kümne mas käs kus?

Sedda pärrishimmo ehk pärrispatto, mis innimesse süddames ka meelt wasto touseb. Rom. 7, 18. 20. 23. Paul. 51, 7. Jak. 1, 14. 15.

XVI. Mis käsib Jummal kümne mas käs kus?

Et meie südda teigest kurjast himmust puhhas peab ollema. Ewes. 4, 24; 5. p. 25. 26. 27. f.

XVII. Kuida nimmetakse ühhe sannaga sedda, mis Jummal neis kümnes käs kus kelab?

Keit, mis Jummal kümnes käs kus kelab, nimmetakse pattuks. Rom. 7, 23.

XVIII. Mis on pat?

Pat on keit se, mis Jummal käs so wasto on. 1 Joan. 3, 4. 8.

XIX. Mitmesuggune on pat?

Kahhesuggune: 1) pärrispat, mis kümne mas käs kus keeltakse, 2) teggopat, mis neis üh heksa käs kudes keeltakse.

XX. Mis on pärrispat?

Se on suur hinge hädda, mis meie ommast wannemist pärrime, et meie ommast wäest ei kolba head teggema; agga ussinad ja walmis olleme kurja teggema. 1 Mos. 8, 21. Rom. 5, 12.

XXI. Mis on teggopat?

Keit, mis mele; ja mõtte; janna; ja kõnne; tö; ja teggudega Jummal käs kude wasto tehakse. Kal, 5, 19. 20. 21. Rom. 1, 29. 31.

XXII.

XXII. Kas siis õige ristiuskimehe
 wõib pärrispattust lahti sada
 siin ilmas?

Ei wõi mitte, sest et temma kül patto ei armasta,
 egga wõtta patto himmud kuulda, ommeti jääb
 patto juur alles temma sisse, mis wasto temma
 peab söddima ni kaua, kui temma ellab. Kal. 5, 24.

XXIII. Mikspärrast käsib siis Jummal
 ilma pattota olla?

Sepärrast, et Jummal sega meile tahhab teä-
 da anda, et need himmud, mis ühhe õige ristius-
 kimesse süddames ka meelt wasto touswad, Jum-
 mala ees hirmsad pattud on, ja Jummal tullise
 wihha ja põrgo pina wäärt. Matt. 5, 48.

XXIV. Mikspärrast tahhab Jummal, et
 meie peame tundma kurjad him-
 mud ni sured pattud ollewad?

Sepärrast, et meie peame sest hirmo tundma,
 omma Issanda Jesusse pole põorma, ja tem-
 most õige palwega abbi kurja himmude wasto
 otsima, et meie woiksime neid wihkada, nende
 wasto panna, ja Jesusse wäe läbbi neid läm-
 matada. 2 Peetr. 1, 3, 8.

XXV. Mis kasso on sellel, kes pattuste
 himmude kurjust tunneb ja Jesussest
 süddamest nende wasto abbi otsib?

Kes Jesussest süddamest abbi otsib, temmal
 on se suur kasso, et suur Jummal temmale need
 kurjad himmud, mis temma mele wasto temma
 süddames touswad, meie Issanda Jesusse Kris-
 tusse kalli lunnastamise pärrast, mitte ennam
 ei arma süüks. 1 Joan. 2, 1, 2.

Sepärrast ei moisteta nüüd mitte neid hukka, kes Jesusse Kristusse sees on, kes ei käi lihha järrel, waid waimo järrel. Rom. 8, 1. 9.

Mis ütleb nüüd Jummal teigist neist: sinnatsist käskest?

Temma ütleb nenda: Minna Jehowa so Jummal ollen üks pühha wihhaga Jummal, kes wannematte üllekohhut nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest sadik, kes mind wihkawad; ja kes heldust üllesnäitab mitme tuhhandele neile, kes mind armastawad ja mo käsud piddawad. 2 Mos. 20, 5. 6; 34. p. 7. f.

I. Mis õppime meie neist sannust?

Et Jummal tahhab kängeste, ja korwaste nuhhelda keiki, kes tedda wihkawad, ja et ta tootab head tehha neile, kes tedda armastawad. Rom. 2, 6. 10. Matt. 25, 34. 41.

II. Mis pärrast ütleb Jummal: minna Jehowa sinno Jummal?

Et meie peame õppima, et meie kohhus on Jummalat karta, sest et temma meie õige Issand on. Matt. 1, 6. Joan. 20, 28. Ap. T. 9, 5. 6.

III. Mis pärrast ütleb temma: minna ollen pühha wihhaga Jummal?

Sepärrast, et meie peame temma wihha karta, egga mittenisugguste käskestewasto teggema; sest Jummal on õige ja pühha, kes ei jätta nuhtlematta neid, kes temma sanna põlgwad.

IV.

IV. Eks paljo kurje ommeti ella nuhtlematta?

Zah ellawad; agga et kúl Jummal mondatorda kannatab, siis nuhtleb temma ommeti wimaks hirmsaste neid, kes omma patto sisse jäwad, ja nenda Jummalat wihhastawad. 2Mos. 32,34.

V. Kes wihkab Jummalat?

Se wihkab Jummalat, kes temma sannast ei holi, ja armastab omma wanna pattust ello.

VI. Kas Jummal wannematte pattud nuhtleb laste kätte?

Zah nuhtleb siin ilmas, kui lapsed wõtwad wannematte kurja wisi järrele ellada ja tedda wihkada. 1 Kunn. 15, 25, 28.

VII. Agga kui lapsed Jummal sanna kuulwad, kas Jummal siis wannematte patto pärrast neid nuhtleb?

Wonne korra läkkitab Jummal ommeti ka nende peäle hädda ja willetsust, et nemmad surema hõlega pattude eest peawad hoidma.

Wonne korra, kui Jummal tunneb sedda paratema ollewad, hoiab temma waggad lapsed mitme hädda eest, mis wannematte pattude pärrast olleks piddand nende peäle tulles.

VIII. Kes armastab Jummalat?

Se, kes hea melega temma käsud peab. 1 Joan. 5, 2. 3. Joan. 14, 23; 15. p. 10. s.

IX. Mikspärrast peame Jummalat armastama?

Sepärrast, et helde ja armolinne Jummal meile wägga paljo head teeb, et temma ka

keiges häddas omma sure wäe läbbi meid tah-
hab ja woib aidata. 1 Joan. 4, 10. 19.

X. Mis head tootab Jummal neile,
kes temma käsud peawad?

Jummal tootab neile armo, ja keik head tuh-
handest põlwest sadik. 2 Mos. 34, 6. 7.

XI. Mikspärrast on Jummal need kün-
me käske annud?

Sepärrast, et nemmad peawad ühhe peegli
sarnatsed ollema, et meie neist öiete woik sine tunda
1) omma uskmatra süddant, ja selle kurjad kumbed.

2) Jummal pühha tahtmist, kuida meie tem-
ma käske mõda pühhaste ja waggaste peame el-
lama. Rom. 7, 7; 3. p. 20. s. Kal. 3, 24.

XII. Ugga kas woime ommast wäest
Jummal käsud piddada?

Ei woi mitte. Rom. 3, 20; 4. p. 15;
8. p. 3. s.

XIII. On siis Jummal käsud sega rah-
hul, et meie ei woi neid täieste piddada?

Ei olle mitte, waid nemmad juhhatawad meid
Jesuse Kristuse jure. Kal. 3, 10. 23. 24.

XIV. Mikspärrast juhhatawad need käs-
sud meid Kristuse jure?

Sepärrast, et õige usso läbbi Jesuse sisse sün-
nib se, mis käs tahhab, mis meie ilma Kristus-
seta ei woiwad teha. Rom. 3, 3. Kal. 2, 17.

Kirri ütleb: Kässo ots on Kristus, õigus-
seks iggaühhele, kes ussub. Rom. 10, 4.

Rom. 8, 3. 4. Gest et käs ei woiwad pattust
lahi teha, sepärrast et se rammoto olli lihha
lääbbi

lábbi, siis lakkitas Jummal omma Poega pattuse lihha sarnadusses, ja patto pärrast, ja moistis sedda patto hukka, mis lihha sees;

Et kässo õigus pididi täieste sündima meie sees, kes meie ei läi lihha järrel, waid waimo järrel.

XV. Kas meie kässo tühiaks teme usso lábbi?

Ei mitte, waid meie linnitame kässo. Rom. 3, 31.

XVI. Ons Kristus siis Jummal kässo täieste piddanud?

Jah, temma on ilma pattota olnud, ja on Jummal pühha tahtmist lei ki kässo möda täieste teinud. Rom. 5, 19. Ebr. 7, 26; 10 p. 7. 10. 14.

XVII. Mis kässo tulleb meile sest?

Se kässo, et 1) temma omma pühha sanna tuulmis se lábbi meid kässo needmisest on är rappedstnud, 2) et õige usso lábbi temma sisse meie sees sünnib, mis kässt tahhab. Kalat. 3, 13. 14. Rom. 8, 2. 4. Ebr. 8, 10; 1 Joan. 3, 9.

XVIII. Mis lábbi saad sa nüüd õnsaks?

Ei mitte kässo, waid õige usso lábbi Jeesusse Kristusse sisse. Kal 2, 16; 3. p. 21, 22. s.

XIX. Kust õppime meie sedda?

Teisest peatüklist: pühhas ristis ussust.

Seine Peatük.

Pühhas Risti Ussust.

I. Mis tähendab se sanna Uss?

Kaks asja, 1) ussoõppetust, 2) sedda usso, mis süddames on.

II. Mis on ussoõppetus?

Keif mis meie Jummal sanna meie hinge õnnistuseks tarwis lähhab õppida ja uskuda.

III. Mis on usk, mis süddames on?

Se on sesamma, mis Jummal omma sanna ja pühha Waimo läbbi nende süddames sütab, kes temma sanna kuulwad, ja pattust pöörwad.

IV. Mis teeb meid siis õnsaks?

Ei mitte ussoõppetus üksi, waid se usk, mis süddames on.

V. Mitmesuggune on Usk?

Rahhesuggune 1) walle usk, ja 2) tõssine, õige ehk ellaw usk.

VI. Mis on tõssine ja õige Usk?

Se on kindel lotus Jummal arms peäle, ehk se Jummal wäggi, mis läbbi innimenne, kes omma patto hädda diete tunneb, Jesussest, kui omma aino õnnisteggiast abbi otsib, omma patto waewas temma arms peäle todab, ja temmast ka ükspäinis abbi otab ja saab. Ebr. 11,1. 2 Kor. 4,6. Matt. 15,22.25.27.28.

S e l l e t u s.

Sest kui sa pühhasst kühnest kääsust olled õppinud tundma, et sa üks suur pattune ja sepärrast Jummal needmisel ja iggawesse wiha wäärt olled, ja sinno süddant patto pärrast waewatakse: siis sa õige usso läbbi, mis pühha Waim armoõppetusse läbbi sinno süddames sütab, õppid Jesusst diete tundma, ja ommast pattust sel wiisil arwama, et Kristus kui ilma süta Jummal tal sinno pattud ommaks teinud ja nende sü pärrast sinno asemel kannatanud, surnud ning sinno õige samise pärrast surmast üllestõusnud ja nenda Jummalaga rahho teinud. Wata siis sinno kurb süda tunneb Jummal iggawest arms Jesusse sees sinno was-

to, wihkab hea melega pattud, iggatsed Jeesusse digusse järrele, lodab temma armo peäle ja leiab temma seest rahho, rdmo ja diget hingamist omma hingele. Sefinnane usk teeb sind Jummalaa ees digeks, pühaks ja waggaks.

VII. Mis on walle usk?

Walle usk on 1) walle õppetus, 2) se tühihi mõtte, kui innimesed ommast pattust ei põra, agga ommeti arwarwad ennast Jummalaa peäle lootwad ja õnsaks sawad. Jak. 2, 20.

VIII. Mis sadab õige usk usklikeude sees?

Õige usk sadab 1) Jummalaa armo, igga west õigust ja pattude andeksandmist. Rom. 3, 24. 25; 4. p. 5. 7. 8. s. Ap. T. 10, 43.

2) Pühha waimo abbi; ning se puhhastab südamed pattust. Ap. Tegg. 15, 9. Kol. 1, 22. 23.

3) Diget armastust Jummalaa ja liggimesse wasto. 1 Joan. 4, 7. 11; 5. p. 1. 2. 3. s.

4) Sannakulelikko süddant. Ebr. 11, 8.

5) Woimust keige pattude peäle. 1 Joan. 5, 4.

IX. Kuida woime meie õiget usko sada?

Kui meie Jummalaa sanna ja ussoõppetust hea melega kuleme, wasto mõitame, ja allati Jummalat pühha Waimo pallume. Ebr. 4, 2.

X. Kelle sisse peame meie uskma?

Kolm aino Jummalaa sisse. 1 Joan. 5, 7. 10.

XI. Onn enam kui üks Jummal?

üks ainus Jummal on, agga kolm temma ollemisses, Issa, Poeg, ja pühha Waim, ja need kolm on üks, sepärrast on se ka üks suur salaja assi. 5 Mos. 6, 4; 1 Joan. 5, 7.

XII. Mis on Jummal?

Jummal on surem, kui et meie nõdder moistus peaks õiete moistma, mis ja kui suur Jummal

mal on. Ommeti on Jummal meile ni paljo en-
nesest teada annud, kui meile meie hinge õnnis-
tusseks tarwis lähhab. Nenda on:

Jummal üks Waim, selge armastus, pühha
ja õige, iggawenne, keigewäggewam, tõssine,
helde ja armolinne, kes keikis paikus on, kes keik
asjad näab, ja keik targaste seab. Ioan. 4, 24.
1 Ioan. 4, 16.

XIII. Mis õppetab teine peatük?

Se õppetab lühhidelt sedda, mis meil tarwis
on, teada ja uskuda Jummalat ollemisest ja
teggudest.

XIV. Mitto õppetust õppetab teine peatük?

Kolm, 1) Lomisest. 2) Ürralunnastamis-
est. 3) Pühhitsemisest.

Esimenne Oppetus.

Lomisest.

Minna ussun Jummalat se Is-
sa, keigewäggewama taewa ja Ma-
Loja sisse.

I. K ü s s.

Mis on lominne?

Se on Jummalat, kui Jummal keik loi
ja teggi, mis enne ei olle olnud.

II. Kes on keik asjad lonud?

Suur Jummal, Issa, Poeg, ja pühha
Waim. Eaul. 33, 6. 1 Kor. 8, 6.

III. Mis asjast on Jummal keik lonud?

Ei ühhestki asjast. Ebr. 11, 3. 2 Kor. 4, 6.

IV.

IV. Mitme päwaga on Jummal keik lonud?

Rue päwaga: Esimesesl päwal loi Jummal walguste; teisel taewa; kolmandamal lahutas Jummal Ma merrest ärra, ja loi Ma peäle keiksuggust rohto ja puud; neljandal päwal ku, ja tähhed; wiendamal keiksuggused kallad ja linnud; kuendamal keiksuggused lojuksed, ussid, ja maud, ja wimaks innimesse. 1 Mos. 1.

V. Mikspärrast on Jummal keik lonud?

Et temma sega tahtis teada anda omma suurt jummalikko au, wägge, tarkust ja heldust.

VI. Ons Jummal suurt waewa lomisest tö jures näinud?

Ei mitte, waid temma on keik asjad lonud omma tahtmise ja sanna läbbi, kui enne sedda ühtegi ei olnud. Paul. 33, 6. Joan. 1, 3.

VII. Mitmesuggused on lomad?

Rahhesuggused, 1) näggematta, 2) nähtawad lomad. Kol. 1, 16.

VIII. Kes on üllemad neist näggematta lomadest?

Inglid.

I.

Inglidest.

I. Mis tähhendab se sanna: Ingel?

Se on ni paljo meie kele, kui üks Käsk, kedda läkkitakse sannumid wima, ehk muid asjo aiama.

II. Mis on Inglid?

Nemmad on waimud Jummalast lodud.

III. Mitmesuggused on Inglid?

Kahhesuggused, teised head, teised kurjad Inglid.

IV. Misuggused on need head Inglid?

Head Inglid on waimud, targad, wäg-gewad, pühhad ja õnsad. Meid on üks arwa-matta hulk, ja nende seas on üks kaunis wallitsus, monni on surema, monni wähhema au sees. Kol. 1, 16. 17. Matt. 25, 31. 18. p. 10. s.

V. Mis tewad head Inglid?

1) Kiitwad nemmad Jummalat, ja tewad temma tahtmist. 2) Kaitswad ja hoidwad nemmad innimesi, keigeennamiste waggastid. 3) On nemmad rõõmsad, kui kegi pattust põ-rab. 4) Wiwad nemmad waggade hinged ig-gawesse rõõmsa paika. Jes. 6, 2. 3. Eaul. 103, 20. Eaul. 34, 8. Ebr. 1, 14.

VI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on Jummalat Inglise kaitsmis-se eest süddamest tännada, ja sedda nouda, et meie süddamelikke pattust põdrmissega neid woik-sime rõmustada, ja nende Jummalat tahtmist tehha Ma peäl, kui sedda tehakse Inglisest tae-was. Ilm. 19, 10. Luk. 15, 10. Matt. 4, 11.

VII. On Jummal ka kurjad Inglid lonud?

Jah on lonud, agga mitte kurjaks, waid heaks ja ilmapattota. Juda 6. salm. Joan. 8, 44.

VIII. Kust neemmad siis kurjaks sanud?

Nemmad on Jummalast ärratagganenuid, pat-to teinud ja nenda omma ennestesü läbbi kur-jaks ja pattuseks sanud, sepärrast hütakse neid
Kur-

Kurjaks waimuks ja kurratiks. 2 Peetr. 2. 4.
Jud. Kam. 6. salm.

IX. Mis suggused on need kurjad Inglid
ehk kurratid?

Kurjad Inglid on ka waimud, wäggerwad,
kawwalad, pettised, rojased, wallelikud;
agga se jüres Jummalala õnnest lahti, ja pimmes-
dusse'ahhelattega kinniseutud iggawesseks hukka-
tusseks. Meid on ka üpris palju, neil on isse wal-
litus, et teine on surem teist. Luk. 11, 15.

X. Mis tewad kurjad Inglid?

Nemmad pannemad allati Jummalala wasto
ja püawad innimesse hukka sata, kurje inni-
messi nende rummalusses kinnipiddada, wag-
gasid üeste Jummalast ärraugutelleda.

XI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on 1) Jummalat süddamest tän-
nada, et temma omma Poia on läkkitanud meie
lunnastajaks ja õnnisteggiaks, et temma ka kur-
rati tööd meie süddames pididi ärrarikkuma.
2) On meie kohhus, et meie keigest wäest kur-
rati melewallast sure Jummalala pole pörame.
1 Joan. 3, 8. 1 Peetr. 5, 8. 9. Ebt. 2, 14. 15.

II.

Nähtawaisst lomadest.

I. Mis suggused on need nähtawad lomad?
Keik mis meie silmaga woime nähha.

II. Kes on üllemad neist nähtawaisst
lomadest?

Innimesed. 1 Mos. 1, 27. 28. Ap. T. 17, 28.

III.

III. Kas sa ussud, et Jummal ka sind on lonud?

Jah minna ussun, et Jummal mind ja keik lomad on lonud. Laul. 139, 14, 16.

IV. Kust on Jummal esimesse inimmesse ihho lonud?

Ühhest mulla tüklist. 1 Mos. 2, 7.

V. Kust temma hinge sai?

Jummal puhhus temma ninnasse ühhe ellawa hinge. 1 Kor. 15, 45.

VI. Kuida on Jummal innimest lonud ihho polest?

Jummal on temmale annud silmad, kõrwad ja keik liikmed, ning enne kui inimenne patto sisse langes olli ka ihho keige liikmettega ilma pattota ja waewata.

VII. Mis on ta hinge sisse lonud?

Moistus ja keik meled. Laul. 94, 9, 11.

VIII. Mis on moistus?

Moistus on se, et inimenne woib middagi õppida, tähhele panna ja meles piddada.

IX. Mitto meelt on Jummal lonud?

Wiis: 1) on kuulminne, 2) näggeminne, 3) haistminne, 4) maitsminne, 5) tundminne.

X. Mis esimesse inimmesse nimmi olli?

Adam.

XI. Mis temma naese nimmi olli?

Ewa. 1 Mos. 3, 20.

XII. Kust Jummal Ewat loi?

Adama küljeluust. 1 Mos. 2, 21.

XIII.

XIII. Kelle sarnatseks on Jummal innimeft lonud hinge poleft?

Jummal on innimeft ennese sarnatseks lonud, nenda, et temma olli pühha, õige ja õnnis.

XIV. Ons innimenne Jummalala sarnatseks jänud?

Ei olle mitte jänud. 1 Mos. 3, 1-7.

XV. Mikspärrast mitte?

Seft temma kurrati pettusse ja kawwalusse läbbi Jummalala käsust ärratagganes, ja sõi ärrakeeldud puust. - Rom. 5, 12.

XVI. Kelle sarnatseks on temma siis sanud?

Kurrati sarnatseks. Kal. 5, 19, 21. Ewes. 2, 2.

XVII. Ons Udama patto läbbi keik innimesed kurrati sarnatseks sanud?

Jah on sanud, Jummal parrago! ja on se läbbi keige surema hädda ja waewa siisse sattunud. Rom. 5, 12. Eark. 2, 23. 24.

XVIII. Kuida on innimenne kurrati sarnane?

Nenda on innimenne kurrati sarnane, et temma ommast wäest ei kolba ühtegi head teggema, agga wägga ussin ja walmis on kurja teggema. Rom. 3, 10-18. 1 Mos. 8, 21. Jer. 4, 22.

XIX. Misfugguse hädda siisse on innimenne patto läbbi sanud?

Se sure hädda siisse, et temma on üks wiikka ja surma laps, se on, Jummalala wiikka ja iggawesse põrgo pina wäärt. Ewes. 2, 3.

XX:

XX. Kas Jummal meid tahhab
jätta kurrati sarnatseks?

Ei tahha mitte; sest Jummal ei olle hea meel
pattuse surmast, waid et temma peaks pattust
peästetud ja õnsaks sama. 1. Tim. 2, 4.

XXI. Ugga kes hoiab ja toidab
innimesed?

Se Jummal, kes neid on lonud.

XXII. Kuida ta toidab neid?

Temma annab peälegi rided, kingad, sõ-
misse ja jomisse, kooda ja maia, naese ja
lapse, põllo, weiksed ja keik wilja, keik ihho
ja ello tarwidust ja toidust, rohkeste ja igga-
pääw. Ulp. T. 14, 17. Dse. 2, 3.

XXIII. Kas Jummal weel ennam head
meile teeb?

Jah teeb, temma hoiab ja kaitseb meid kei-
ge hädda ja kurja eest. Laul. 91, 9, 10.

XXIV. Kas Jummal murretseb kurja
innimeste eest?

Jah murretseb, teeb neile palju head, ja hoi-
ab neid. Matt. 5, 45. Rom. 2, 4.

XXV. Kas Jummal ennam waggade
eest murretseb?

Jah Jummal murretseb ennam waggade
eest, ja kaitseb neid. 1. Tim. 4, 10.

XXVI. Kas waggad sedda wäärt on,
et Jummal neid peab kaitsuma?

Ei olle mitte waggadke sedda wäärt, sadik
siis kurjad. 1 Mos. 32, 11.

XXVII.

XXVII. Mikspärrast kaitseb ja hoiab Jummal neid?

Sedda keik teeb temma issalikkust, jummalikkust armust ja heldussest.

XXVIII. Mis on sepärrast meie koshhus?

Se eest on meie koshhus Jummalat kita, tännada, terida ja temma sanna kuulda.

XXIX. Kas sinna ussud, sedda keik tõssi ollewad?

Jah se on tõste tõessi.

XXX. Kas siis Jummal teised lomad ka hoiab ja nende eest mürretseb?

Jah temma hoiab keik, mis temma on lonud, ka keigealwemad lojuksed. Kuida Jesus ütleb: et ilma Jummal tahtmata ei lange warblane Ma peäle. Matt. 10, 29. 30. Laulo ramatus õppetakse, et Jummal weistele toidust annab, ka neile nori kaarnaile, kui nemmad tedda appi hliüdwad ehk nälja pärrast küssendawad. Laul. 147, 9. 104, 21.

XXXI. Mis õppime meie sest?

Et keik inimeste murred ilma asjata on, ja et meie sepärrast Jummal pole süddamest peame pöörma, ja keik siad peatoidusse murred peame mahhajatma, sest et Jummal isse tahhab mürretseda. Laul. 55, 23.

XXXII. Ons Jummal meile weel suremat head teinud?

Jah on teinud, sest temma on omma aino sündinud Poia läkkitanud Lunnastajaks ja õnnistegjaks meile, kes meie patto läbbi kurrati lapsiks õllime sanud. Rom. 8, 32.

XXXIII.

XXXIII. Kust öppime meie sedda?

Pühhas Ewangeliummist ehk armoöppetussest; ja lühhidest teise peatükki teisest öppetussest: Urralunnastamisest.

Teine Öppetus:

Lunnastamisest.

Minna ussun Jesusse Kristusse Jummal aino Poia meie Is-
sanda sisse, kes on sadud pühhas
Waimust, ilmale todud neitsist
Mariast, kannatanud Pontsiusse
Pilatusse al, risti peäle podud,
surnud ning mahhamaetud, alla-
lainud pargohauda, kolmanda-
mal päwal jälle ülestoušnud sur-
nušt, üleslainud taewa, istub
Jummal omma keigewäggewama
Isa parremal käel, seält temma
tulleb kohhut moistma ellawatte
ning surnutte peäle.

I. Kes on meid innimesi lunnastanud?

Jesus Kristus, Jummal Poeg, tõsine
Jummal ning tõsine inimenne.

II. Mis

II. Mis on Jummal Poia nimmi?

Jesus Kristus. Wil. 2, 9. 11.

III. Mis on Jesus meie kele?

Üks ärrapeästja ja õnnisteggia. Matt. 1, 21.

IV. Mis on Kristus meie kele?

Üks salwitud ehk woitud. Laul. 45, 8.

V. Misga on Kristus woitud?

Kuida ennemuiste üllemad preestrid, kuningad ja prohvetid woiti õlliga, nenda on Kristus ka woitud pühha Waimoga, ja on seatud meie ülemaks Preestriks, Kuningaks ja prohvetiks.

VI. Kuida on temma tõssine Jummal?

Et temma Jummalast ommast Issast on sündinud iggaweste. Joan. 16, 28. Mik. 5, 1.

VII. Kuida on temma tõssine innimenne?

Et temma sel aial, mis Jummal olli seadnud, neitsist Mariast on ilmale todud. Kal. 4, 4.

VIII. Ons Jesusel Kristusel ka isfa lihha polest?

Ei olle mitte; sest temma on pühhas Waimust sadud, ehk walmistud pühha neitsi Maria ihho sees. Luk. 1, 35. Ebr. 7, 3.

IX. Mikspärrast pididi Jesus Kristus tõssine Jummal ja tõssine innimenne ollema?

Et temma pididi meie Issand ollema, kes meid ärrakaddunud ja hullkamoistetud innimesi pididi peästma ja lunnastama.

X. Kelle käest pididi temma meid peästma ja lunnastama?

Keikist pattust, surmast ja kurrati wäest.

XI. Misga on temma meid lunnastanud:

Ei mitte kulla ehk hõbedaga, vaid omma pühha kalli werrega, ja omma ilmasüta kannatamisest ja surmaga. 1 Peetr. 1, 18. 19.

XII. Ons Jesus Kristus kannatanud?

Jah on kannatanud ihho ja hinge polest.

XIII. Kelle al on temma kannatanud?

Pontsiusse Pilatusse al, kes sel aial Juda rahwa wallitseja olli. Matt. 27, 2. 26.

XIV. Mis kannatas Jesus hinge polest?

Jummala kange wiha patto peäle waemas tedda hirmsaste, ja keif patto wallo ja nuhtlused tundis temma, sepärrast higgistas temma werd aedas, ja kiskendas: minno Jummal, minno Jummal, miks sa mind olled mahhajätnud. Luf. 22, 44. Matt. 27, 46; Joan. 12, 27.

XV. Mis kannatas Jesus ihho polest?

Juda ja paggana rahwas tullid temma kui ühhe rõdwoi peäle moõkade ja nuiadega, siddusid tedda ja wisid tedda kohto kotta, süllitasid temma filmi, löid tedda ruskiloga ja kãmlega kõrwa äre, ja kui nemmad tedda kül said teotanud, löid nemmad tedda risti, ja naersid siiski meel tedda. Matt. 26, 55. 67. Luf. 23, 32. 33. 35.

XVI. Ons Jesus Kristus ka surnud?

Jah on surnud. Mark. 15, 37. 39.

XVII. Mis surma temma surri?

Tedda lödi risti.

XVIII. Misk ta ristisurma piddi surrema?

Et temma meid piddi lunnastama kãso need missest ja Jummalala wihasest. Galat. 3, 13.

XIX.

XIX. Kas jäi ta risti?

Ei jänud mitte, waid tedda maeti mahha.

XX. Ons temma haua sisse jänud?

Ei olle, waid temma on üllestousnud surnust kolmandamal päwal. Luf. 24, 5. 6.

XXI. Ons ta ka pörgo läinud?

Jah, ta on pörgo läinud kolutama neile, kes pör-
gusollid, et temma se õige õnnisteggia on, kedda
nemmad ei tahtnud omma ello aial wastowõtta,
ja et ta patto, kurrati ja surma peäle olli woimust
sanud. 1 Peetr. 3, 19. Ewes. 4, 9. 10.

XXII. Kuhho läks temma pärrast
üllestousmist?

Kui temma nellikümmend päwa sai nähtawal
kombel Ma peäl olnud, läks ta taewa, seäl istub
temma Jummalal omma feigewäggewama Jes-
sa parremal kael, pallub meie eest, ja annab
pühha Waimo neile, kes süddamest Jummalat
pulluwad. Ebr. 7, 25. Joan. 14, 16. 18.

XXIII. Läks temma siis kaugele meist ärra?

Ei mitte, waid et temma isse suur Jummal on,
siis on temma meie jures mailma otsani, agga
mitte nähtawal kombel. Matt. 18, 20; 28 p. 20. s.

XXIV. Ons Jummalal siis luliikmid, et
Jesust õöldakse Jessa parremal kael
istuwad?

Jummalal ei olle mitte luliikmid, egga istet
tarwis.

XXV. Mis on siis Jummalal parram käsfi?

Se on Jummalal üpris wägga suur au, wäg-
gi ja melewald taewas ja Ma peäl.

XXVI. Mis se on, et Jesus istub omma
Issa parremal käel?

Se on, et meie Issand Jesus sesamma jum-
maliks au ja wäega wallitseb, kui taewane Issa,
ja keikis paikus on. Ewef. 1, 19-23.

XXVII. Kui temma keikis paikus on,
mispärrast meie tedda ei nä?

Sepärrast, et temmal ärraselletud ihho on;
agga wiimisel päwal peawad meie silmad tedda
näggema. Ap. T. 1, 11. Jlm. 1, 7.

XXVIII. Mispärrast tulleb temma jälle
wiimisel päwal nähtawal kombel?

Et ta tahhab kōhhut moista ellawatte ja
surnutte peäle. 2 Kor. 5, 10. Ap. T. 17, 30. 31.

XXIX. Mis sugused on need ellawad
ja surnud?

Need ellawad on kes siis Ma peäl ellawad, kui
Jesus tulleb. Need surnud on, kes enne on ärra-
surnud, ja siis peawad ülestousuma.

XXX. Mil aial tulleb wiimne päaw?

Sedda ei tea meie mitte, egga Inglise tae-
was, waid Jummal üksi. Matt. 24, 36. 42.

XXXI. Mispärrast on wiimne päaw
meil teadmatta?

Sepärrast, et meie iggapäaw peame sedda oot-
ma, ja se wasto walmistama. Euf. 21, 36.

XXXII. Kuida moistab Jesus Kristus
kōhhut?

Temma moistab sedda möda kōhhut, kui igga-
üks siin ilmas on ellanud.

See meie peame teie arvasikkude sama Kristusse kohto järre ees, et iggawiks peab sedda möda sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. 2 Kor. 5, 10.

XXXIII. Kuida moistab Jesus kohhut waggade peäle?

Et nemmad siin pattude andeksandmist ja woi- must teige patto peäle on sanud Jesusse Kristusse omma Isfanda läbbi, ja temma sanna kuulnud, sepärrast moistab temma neid lahti teigest waewast, hukatussest ja nuhtlussest, ja sadab neid iggawesse hingamisse ja ilma lõpmatta rõmopaika. Mat. 25, 34. 40. Joan. 5, 24. Jlm. 7, 14. 17.

XXXIV. Mis kohhut moistab Jesus kurjade ja sanna kuulmatta peäle?

Et nemmad siin ei tahtnud Jesusse sanna kuulda egga temma rikis ellada; sepärrast moistab temma neid hukka ja annab neid woewajatte ja pinajatte kätte. Rom. 2, 8. 9. Matt. 25, 41. 46.

XXXV. Eks Jesus meie Isfand teiki inimessest ep olle iggawessest hukatussest peastnud?

Jesus on teiki peastnud ja omma kalli werrega lunnastanud, agga mitte sepärrast, et nemmad omma pattuse ello sisse piddid jama ellama ja siiski õnsaks sama. 2 Kor. 5, 15. Rom. 14, 7. 8. 9.

XXXVI. Mis pärrast on siis Jesus meid lunnastanud?

Et meie temma ommad piddime ollema, ja

ja temma rikis temma al ellama, ja tedda tenima. Kol. 1, 13. 14. Luuk. 1, 74. 75.

XXXVII. Eks furjad innimesed ep olle Jesusse ommad?

Ei olle mitte, waid nemmad on kurrati ommad, kurni nemmad kurrati sanna kuulwad ja patto tööd armastawad. Joan. 8, 44. 1 Joan. 3, 8.

XXXVIII. Eks furjad ka ei ella Jesusse rikis?

Ei ella mitte, waid nemmad ellawad kurrati rikis, sest et kurrat kui kuningas nende süddames wallitseb, pattused himmud neile käsib, ning nemmad ka kui truid allamad temma sanna kuulwad, ja temma tahtmisse järrele tewad. Ewef. 2, 2. Tit. 3, 3. Ilmut. 22, 15.

XXXIX. Kes on siis Jesusse ommad?

Need on Jesusse ommad, kes siin ilmas temma rikis temma al ellawad ja tedda teniwad. Tit. 2, 14. Joan. 12, 26. 1 Kor. 7, 23.

XL. Kes ellawad temma rikis temma al?

Need ellawad temma rikis temma al, kes kui truid allamad Jesusse sanna bea melega wõtwad kuulda, kelle süddames meie Issand Jesus Kristus kui kuningas wallitseb. Kol. 2, 19. 20.

XLI. Kuida peame meie tedda tenima?

Iggawesses digusses, waggadusses ja õnnistusses, nenda kui temma on ülestõusnud surrust, ellab ja wallitseb iggaweste.

XLII. Kelle käest tulleb iggawenne digus, waggadus ja õnnistus?

Ei mitte meie käest ehk wäest, waid ükspäinis meie Issanda Jesusse käest. Temma üksi on woinud meid lunnastada ja meile iggawest digust

gust sata. Temma üksi teeb meid diete waggaks, kui meie omma patto hädda tunneme, ja süddamest õige usso läbbi temmast abbi otsime. Rom. 5, 17. 21. Wil. 3, 8, 12.

XLIII. Kauaks peawad need, kes pattust pöörwad, Jesust tenima?

Ei mitte üks ehk kaks päwa, ehk nädalat, waid allati omma ello aia peawad nemmad kurrati ja patto wasto pannema, senni kui meie Jhsand Jesus neid teigest pattust, häddast ja waewast saab peästnud; õienenda kui temma on üllestousnud surnust, egga surre mitte ennam, waid ellab ja wallitseb igaweste. Ebr. 10, 35, 39.

XLIV. Kas sinna ussud sedda keik tõssi ollewad?

Jah, se on tõeste tõssi. Ap. T. 24, 14, 16.

XLV. Algaa kas meie woime ommast wäest Jesust nenda tenida?

Ei moi mitte, waid pühha Waimo wäe ja abbi läbbi. Wil. 4, 13. 2 Kor. 3, 5.

XLVI. Kust õppime meie sedda?

Teise peatükki kolmandamast õppetusfest: Pühhitsemisfest.

—————
Kolmas Õppetus:

P ü h h i t s e m i s s e s t .

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht pühha ristifoggodust, pühhade ossasamist, pattude an-

deksandmist, lihha üllestousmist
ja iggawest ello, Amen.

I. Mis se on: pühhitsema?

Se on: pühhaks, puhtaks, ja waggaks teggema.

II. Kes teeb innimesed pühhaks?

Suur Jummal; teige ennamiste öppetakse püh-
has kirjas sedda pühha Waimo tö ollewad, et
temma pühhitseb. Esel. 36, 26, 27. Rom. 15, 16.

III. Mis läbbi pühhitseb temma?

Jummala sanna ja Sakramentide läbbi.

IV. Mis on pühha Waim?

Pühha Waim on kolmas selle ains Jummal
ollemisses, üks ainus tšsine Jummal, Jäsa
ja Poiaga. Apost. T. 5, 3, 4.

V. Mikspärrast nimmetakse tedda
pühhaks?

Sepärrast, et temma isse pühha on, ja neid,
kes Jummal sanna wötwad kuulda, pühhaks
ja waggaks teeb. 1 Kor. 6, 11. Joan. 16, 13.

VI. Kas innimenne ei woi mitte ommast
wäest Jesusse sisse uskuda egga
waggaks sada?

Ei woi mitte; sest ükski innimenne ei woi om-
mast melest ja wäest Jesusse Kristusse omma
Jesanda sisse uskuda, egga temma jure sada.
1 Kor. 2, 14. Joan. 3, 6.

VII. Ons sliis innimenne nenda foggone
ärrarikkutud?

Innimenne on nenda ärrarikkutud, et ühtegi
head temma sees ei olle, et temma ei woi, egga,
tabha

tahha isse ennesest mõttelda, rääkida ja teha, mis õige ja hea on. 1 Kor. 2, 14. Ewef. 4, 18.

VIII. Kuida sawad innimesed Jesuse jure?

Kui pühha Waim neid Ewangeliummi ehk armo õppetusse läbbi kutsub, omma annetega walgustab, ja õiges uskus pühhitseb ja hoiab. Ap. T. 26, 18.

IX. Mis on Ewangelium ehk armo- õppetus?

Se on need rõõmsad sannumed, et Jummal omma Poia keikile innimestele, kes kurrati meele walla al, on läkkitanud lunnastajaks ja õnnisteggiaks.

X. Kas keik innimesed wõtwad Ewan- geliummi sanna wasto?

Ei wõtta mitte. Surem hull põlgab sedda, egga tahha keigest pattust pöördä. Rom. 10, 16.

XI. Ons neil, kes sanna ei kule, Ewan- geliummi sannast kasso?

Neil ep olle ühtegi kasso, sepärrast et nemmad omma pattuse ja rummala ello sisse tahtwad jada: agga neil on surem kahjo, sest et nemmad omma Jssanda tahtmist teadwad, agga ei te sedda mitte. Luf. 12, 47. 2 Kor. 2, 16. Ebr. 4, 2.

XII. Kas Jummal tunneb neid, kes Ewan- geliummi sanna wastowõtwad?

Jummal tunneb neid iggawesest aiaast, ja on neid enne mailma algmist ärrawallitsenud. Rom. 8, 29. 2 Tim. 2, 19. Ewef. 1, 4.

XIII. Mis kasso on neil, kes Ewangeliummi sanna wõtwad kuulda?

Kes Ewangeliummi sanna wõtwad kuulda, neil on suur kasso, et pühha Waim neid omma annetega walgustab ja õiges uskus pühhitseb ja hoiab. Rom. 15, 16; 1 p. 16. s. Tit. 2, 11 12.

XIV. Mis sugused on needsinnatsed pühha Waimo annid?

Õige usk, õige armastus Jummalale ja inimeste wasto, kannatlik ja tāsane meel, ja keik muud head kombed, mis Jummal omma lāsksedes lāsrib. Gal. 5, 22. Ewes. 5, 9.

XV. Kuida walgustab pühha Waim sanakulelikkud omma annetega?

Kui temma nende süddame rummalust ja pimmedust ärrawõttab, ja pühha tarkust neile jälle annab, et nemmad õiete moistwad sedda kurja ollewad, mis nemmad enne ei usknud kurja ollewad; ja et nemmad sedda ka õiete uskwad, omma hinge õnneks tarwis minnewad, mis nemmad enne nenda ei moistnud egga usknud. Ewes. 1, 17 18. 19.

XVI. Mis pärrast õõldakse: temma walgustab?

Se innimenne, kes rummalust armastab, egga tahha heal meel Jummalale sanna õiete kuulda ja õppida, se ellab sures pimmedusses. Kui nüüd pühha Waim ewangeliummi sanna läbbi tedda kutsub, ning temma kuleb ja ussub Jummalale sanna, siis peäseb temma sest surest waimolikust pimmedussest, ja saab targemaks, ehk tulleb walgusse ette; sepärrast õõldakse: pühha Waim wal-

walgustab, se on, wiib pinnmedussest walgusse ette. Paul. 119, 104. 105. 1 Peetr. 2, 9.

XVII. Kuida peästab pühha Waim rummalussest?

Kui temma neid, kes Jesusse sanna wõtwad kuulda, ueste sünnitab, et nemmad woiwad omma patto hädda tunda, kahhetseda, ja õige usso läbbi omma pattust ello parrandada. Tit. 3, 5. 6. 7.

XVIII. Mis on uus sündminne?

Se on, kui Jummal omma sanna läbbi õige usso walgust innimese sees sütab, temma kowwa süddant tümmaks teeb, et temma woib üllestousta waimolikko surmast, ja udes ellus ellada, sest et temmal uus meel, mõtte ja wiisid on.

XIX. Mis on patto kahhetseminne?

Kui innimenne omma patto pärrast süddamest kurb on ja wihtab pattud. 2 Kor. 7, 10.

XX. Kuida pühhitseb ehk parrandab pühha Waim usklikkuid?

Kes omma patto kahhetsewad, ja ueste on sündinud, neid pühhitseb pühha Waim nenda, et temma nende süddamed õige usso läbbi pääw päwolt waggamaks ja puhtamaks teeb walleusust, ebbausust, wihhast, kawwalussest, wallest ning teigest kurjast himmust, et waggad neid ei armasta, waid kowwaste nende wasto pannewad. Ap. Tegg. 15, 9. Ebr. 12, 7-11. Rom. 6, 12.

XXI. Mis sagguse usso läbbi pühhitseb pühha Waim?

Õige usso läbbi; sest walle usk teeb innimesed wallatumaks ja kurjemaks. Wata 2. Peat. 6. Rüssim. 78. lehhe küljes. 2 Peetr. 1, 5, 8.

XXII. Kes hoiab waggad õiges uskus?

Pühha Waim, kes neile õigetusklo on annud, se hoiab ka õiges uskus otsani keik, kes wallatunmal kombel ei põlga Jummalala: armo sanna.

XXIII. Kuida nimmetakse neid hõpis, kedda pühha Waim kutsub, foggub, walgustab?

Neid nimmetakse pühhaks ristifoggodusseks ehk pühhaks.

II.

Pühhast ristifoggodussest, ja pühhade õsfasamisest.

I. Mis on pühha ristifoggodus?

Keik pühhad ristiinnimesed sün Ma peäl, kedda pühha Waim Ewangeliummi ehk armo õppetusse läbbi kutsub, foggub, walgustab, pühhitseb ja Jesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab. Deetr. 2, 9.

II. Üks üks ainus foggodus?

Jah, on üks ainus, kellel on üks Jummal, üks Kristus, üks Waim, üks õppetus, ühhesugused Sakramentid ja üks iggawenne ello. Ewes. 4, 3-6. 1 Kor. 12, 4-13.

III. Eks olle mitto risti foggodust sün Ma peäl?

Et kül mitmes paikas Jummalala lapsed on, siiski on nemmad keik ühhes kous Jummalala ees üks ainus foggodus, kelle pea Jesus Kristussest otsesõõ üks ainus ihho on, ning selle küljes on mitto liikmed. Rom. 12, 4. 5. 6. Ewes. 4, 15. 16.

IV.

IV. Mikspärrast ööldakse: pühha foggodus?

Sepärrast, et pühha Waim sedda pühhitseb ja puhhastab pattust. Ewes. 5, 26; 2 p. 19, 22. s.

V. Mikspärrast ööldakse: ristifoggodus?

Kristusse pärrast, kelle õppetust pühha foggodus wõttab kuulda, ja Kristusse risti kanda kannatlikko süddamega. Matt. 16, 24.

VI. Kus tunnukse pühha ristifoggodusse ollewad?

Seäl, kus 1) Jummalä sanna selgeste ja puhhaste õppetakse, 2) pühhad sakramentid Kristusse seadmisse järrele wälja jäggatakse, ja kus, et kül mitte keik, ommeti monningad kui Jummalä lapsed sedda möda ellawad. Joan. 8, 31. 32.

VII. Ons siis keik pühha ristifoggodusse, kes Jummalä sanna kuulwad förwadega?

Ei olle mitte keik pühha ristifoggodusse; surem hulk on jummalakartmatta, kes omma hinge pärrast mitte ei kanna murret nenda, kui Jummalä sanna õppetab. Matt. 7, 13. 21; 15. p. 8. s.

VIII. Mis on pühhade osasaminne?

Kui waggad innimesed pühha Waimoläbbi teine teisega Jummalast, ja teine teise läest isse keskis ossa ja kasso sawad. 1 Peetr. 4, 10. 11.

IX. Kes on need pühhad?

Keik waggad pühha ristifoggodusse lapsed, sedda pühha Waim walgustab ja pühhitseb.

X. Kuida sawad nemmad teine teisega ühhesugguse ossa?

Nenda, et mis ühhe pühha innimesse pärrast on,

on, se on ka teise pärrast; kui üks pallub, siis teisele tulleb sest kasso: kui üks kannatab, siis teised kannatawad ka; kui Jummal ühhe wogga rõmustab, siis teised on ka rõõmsad. Se läbbi, et üks Jummal Waim keikide süddames wallitseb, sepärrast tulleb keikide heaks, mis head ial teisele Jummalast antakse. Se on nüüd pühhade ossasamine. 1 Kor. 12, 10, 27. Ewes. 4, 3, 7.

III.

Pattude Andeksandmisest.

I. Kas sa ussud pattude andeksandmist?

Jah, minna ussun, et pattud andeks antakse. Ewes. 1, 7. Luk. 24, 46. 47.

II. Kes annab pattud andeks?

Kolmainus Jummal, kes omma sullastele ka on melewalda annud, pattud andeks anda neile, kes ommast pattust süddamest pöörwad. Efel. 18, 21. 22. Mark. 2, 7. Joan. 20, 23.

III. Mis pattud annab Jummal andeks?

Keik pattud, agga mitte sedda, mis pühha Waimo wasto tehakse. Matt. 12, 31. 32.

IV. Mis on se pat pühha Waimo wasto?

Sedda nimmetakse pattuks pühha Waimo wasto, kui inimenne, kes Jummal sanna wägge ommas süddames on tunnud, sedda pärrast wallatumal kombel põlgab, teotab, ja ütleb sedda kurrati tõ ollewad, mis Jummal tõ on, ja jääb seinnatse omma kurjusse sisse otsani. Mark. 3, 22, 30.

V. Eks siis Jummal ei woi ka sedda patto andeks anda?

Kül Jummal tahhaks ja woiks sedda andeks anda, kui nisuggune tigge innimenne wöttaks ommast kangekaelussest pöörda; agga et nisuggune ei pöra mitte, sepärrast ei woi Jummal temmale sedda andeks anda. Lul. 12, 19. Ebr. 6, 4. 6. 1 Joan. 5, 16.

VI. Kellele antakse pattud andeks?

Neile, kes om nad pattud öiete tundwad, südamest kahhetsewad, ja öige ussoga Jesusse läest abbi otsiwad. Esek. 18, 21. 22. Rom. 4, 5.

VII. Kellele ei anta pattud andeks?

Neile, kes tahtwad omma rummalusse ja patto sisse jada Joan. 8, 24. Ap. T 8, 20. 23.

VIII. Kas need, kellele pattud andeks antud, patto kiisatussest ka koggone lahti on?

Ei olle mitte. Ebr. 12, 1.

IX. Millal sawad nemmad sest lahti?

Kui nemmad surrewad. Rom. 8, 22. 24.

IV.

Lihha illestoussmisest.

I. Kas keik innimesed peawad surrema?

Jah peawad Rom. 5, 12; 6. p 23 f.

II. Kes on surma innimesse peäle saatnud?

Ei mitte Jummal, waid kurrat, kelle kadedusse ja pettusse läbbi keik innimesed patto ja surma sisse sattunud 1 Mos. 3, 3 4. 5. 13. 19. Rom. 5. 12.

III. Kuida tulleb surm innemeste peäle?

Monne wisiga: Teised surrewad wannusesse, tei-

teised haigusse läbbi, teisi tappetakse wäggise; teised lühhendawad omma ello aega, ja surewad enne aega liajomisse, praßimisse, liajulgusse ja sure kurwastusse läbbi. 2. Kor. 7, 10.

IV. Mis on sepärrast meie kohhus öppida?

1) On meie kohhus öppida ja moista, mis hirmus assi pat on, mispärrast innimesed peawad surema. Rom. 6, 23. 7. p. 24. s.

2) Peame allati enneste mele tulletama, et meie surelikkud olleme. Laul. 90, 11. 12.

3) Peame meie õige pattustpöörmissse ja õige usso läbbi iggapäaw walmistama omma surma wasto. Matt. 24, 42. 44. 2 Pet. 3, 11. 12.

V. Mis kasso on neil, kes sedda süddamest öppiwad?

1) Et neil ep olle tarwis surma karta, sepärrast et Kristus omma surma läbbi surma ülle woi must sanud. 2) Et surm neile ep olle mitte Jummalu nuhtlus, waid keige hädda löppetus.

VI. Eks innimesed ei jä surma sisse?

Ei jä mitte. 1. Timut. 20, 13.

VII. Kas nemmad siis surmast peawad üllestouma?

Jah, peawad üllestouma. Joan. 5, 28. 29.

VIII. Mil aial?

Wiimisel päwal. Tan. 12, 2. 3. Joan. 6, 39.

IX. Mis peab üllestouma?

Ei mitte hing, sest hing ei sure; waid lihha ehk meie ihho, mis mullaks lainud, peab üllestouma.

X.

X. Kas sesamma ihho ja lihha, mis meil nüüd on, peab ülestouma?

Jah, sesamma ihho ja lihha peab ülestouma, agga mitte ennam pattune, többine egga surrelis, waid waimolikko kumbedega. 1 Kor. 15, 35, 44. 50. 53.

XI. Kes ärratab surnud üles?

Kolmainus Jummal. 2 Kor. 4, 14. Joan. 5, 25. 26. Rom. 8, 11. Luf. 7, 14.

XII. Mis sugused innimesed ärratab Jummal üles?

Keit innimesed pühhad ning kurjad.

XIII. Mis kasso on pühhadel ülestoumisest?

Et nemmad iggawesse ello ja rõmo sisse sawad. Matt. 25, 34. 46. 1 Peetr. 1, 7. 8. 9.

XIV. Mis kasso on kurjadel?

Ühtegi kasso; waid suur kahjo ja hädda saab neile, sest nemmad peawad ülestouma iggawesseks hukatusseks ja teotuseks. Jesa. 66, 24. 3. Imut. 21, 8. Matt. 25, 41. 46.

XV. Kas siis pühhadel ja kurjadel saab ihhesuggune ihho ollema?

Ei mitte: pühhade ihhud peawad paistma kui päilil omma taewase Jesa au rüis; agga kurjade ihhudel saab hirmus näggo ollema. Matt. 13, 43. Jesa. 66, 24. 3. Imut. 21, 8.

XVI. Mikspärrast peawad needsammad ihhud, mis siin ilmas on olnud, ülestouma?

Et iggawiks peab sama palka sedda möda, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. Se
 ihho,

ihho, mis siin on hädda ja risti kannatanud, ja Jeesusse sanna kuulnud, peab sama rõmusted, ja se ihho, mis siin on wallatust teinud, peab sama waewatud. 2. Tessal. 1, 6-10.

XVII. Agga kuidas woivad ihhud, mis ammogi on põrnuks läinud, ehk muudõ laiale sanud, üllestousta?

Ei meie kül ei woi sedda moista; ommeti tahhab ja woib Jummal tehha ülle sedda, mis meie moistame, nenda kui temma on sedda isse tootanud ja kulutanud. Joan. 5, 28. 29.

XVIII. Mis tulleb siis, kui surnud on üllestoušnud?

Suur kōhhus ja mailma ots. Jlm. 20, 12.

XIX. Kes moistab siis kōhhut?

Kolmainus Jummal; keige ennamiste meie Jssand Jeesus Kristus, kes on seätud kōhtomoistjaks, ning tulleb nähtawal kombel keikide pūhha Ingliseega, ja mitme tuhhande pūhhadega kōhhut moistma. Ap. Teg. 17, 31; 10. p. 42. s. 2 Tim. 4, 1. Rom. 2, 16. Matt. 25, 31. 32.

XX. Kellepeäle moistab temma kōhhut?

1) Kurrati ja keikide kurja Inglise peäle. 2) Peetr. 2, 4. 2) Keikide innimeste peäle.

XXI. Kas keif peawad kōhto ette tullesma?

Jah peawad. 2 Kor. 5, 10.

XXII. Kuidas moistetakse kōhhut?

Jummalala sanna järrele moistab Jeesus Kristus kōhhut, ei mitte ükspäinis arwalikkude pattude, waid ka süddame mõttede ja noude peäle, et iggaüks peab sama sedda mõda, kui temma on elanud. Joan. 12, 48. 1 Kor. 4, 5. 2 Kor. 5, 10.

XXIII.

XXIII. Kas siis tulleb maailma ots?

Jah tulleb, nenda kui Apostel Peetrus on kulanud. 2 Peetr. 3, 10. ja maenitseb sepärast 11. ja 14. salmis. Matt. 24, 35.

XXIV. Kuhho siis sawad pühhad?

Iggawesse ellusse.

XXV. Kuhho sawad kurjad?

Iggawesse hukatusse sisse. Matt. 25, 46.

V.

Iggawesfest ellust.

I. Mis on iggawenne ello?

Iggawenne ello on se kallis Jummalala au ja rõmo riik, ja se õnnis põlli, mis keik waggad ja pühhad sawad, kes pühhast Waimust on kutsutud, walgustud, ja pühhitsetud, et nemmad Jummalat pallest pallesse näwad, ja iggaweste ellawad ilmalõpmatta rõmo sees, mis meie siin ilmas ei woi moista. 1 Kor. 13, 12. 1 Peetr. 1, 3. 4. 5. Jlm. 21, 3. 4.

II. Kes saab iggawesse ellusse?

Keik need, kes tõeste Jesusse Kristusse sisse uskivad, temma sanna kuulwad, ja pühha Waimo läbbi ennast lassewad pühhitseda.

III. Kas keikide rõõm saab ühhesuggune ollema?

Sedda suremat murret legi siin ilmas on pidanud omma hinge eest, sedda ennam waewa legi on näinud, sedda surem saab temma au ja rõõm ollema. 1 Kor. 15, 41. 42. 43. 49.

IV. Mis peab siis meie keigesurem murre ollema, kui iggawesse ellusse tahhame sada?

Meie peame aegsaste kitsast ello teed armastama, ja laia patto teed wihkama, mis hukatusse sisse satab nenda kui meie Issand Jesus Kristus öppetab. Matt. 7, 13. 14.

VI.

Iggawesest hukatusest.

I. Mis on iggawenne hukatus?

Se on se wägga hirmus ja kurri põlli, mis Jumala sannas nimmetakse tulle ja weewliga põllewaks järweks. Ilmut. 19, 20; 20. p. 10. s.

II. Kes saab iggawesse hukatusse?

1) Keik, kes rummalusse ja arowaliklude pattude sisse jäwad ellama. Ilm. 21, 8.

2) Kes omma ihho ja ilmalikkude asjade eest ennam murret kandwad, kui omma hinge parandamisse eest, kes mailma rikust, au ja himmud takkanoudwad ja armastawad.

III. Kas keikide wallo ja piin saab ühhesuggune ollema?

Ei mitte; waid sedda ennam kegi wallatust ja patto teinud, sedda ennam kegi Jumala sanna pösgnud; sedda surem saab temma wallo ja piin ollema. Matt. 11, 20. 24; 23. p. 14. s.

IV. Mis peab sepärrast meie keigesurem murre ollema?

Et meie omma Jesusse armoöppetust heal meel kuleme ja wastowõttame, Joan. 5, 24. keiges

ennamiste, et meie ka hästi tähhele panneme, mis Jeesus maenitseb Luf. 24, 36: **Wälwage ja palluge iggal aial!**

V. Kust õppime meie sedda õppetust palwest?

Meie katelismusse ramato kolmandamast peatüklist.

Kolmas Peatük.

Jõsa meie Palwest.

I. Mis läbbi same meie Jummalata käest õiget usko ja keikfuggused muud annid?

Süddamelikko palwe läbbi. **Zak. 4, 5. 6.**

II. Ons Jummal ka kästnud palluda?
Zah on kästnud. **Matt. 7, 7. 8.**

III. Kelle kohhus on palwet tehha?
Keikide innimeste kohhus, agga keik ei kõlba palwele. **Opp. sann 23, 9. Joan. 9, 31.**

IV. Kes ei kõlba palwele?

Seei kõlba palwele, kes melega omma rummalusse ja patto sisse jääb ellama. **Jes. 1, 15. 16.**

V. Kes woib Jummalale mele pärrast palluda?

Se pallub Jummalale mele pärrast, kes omma patto hädda tunneb, ommast rummalussest ja pattust võrab ja Jeesusse Kristusse käest abbi otsib. **Joan. 9, 31. Paul. 145, 18. 19.**

VI. Kuida peab temma palluma?

Waimus ja tões. Joan. 4, 24.

VII. Kust saab innimenne wägge ja tarkust Jummalat palluda?

Jummalala Waimo ja sanna läbbi tulleb dige tarkus Jummalat palluda.

VIII. Mis peame meie palluma?

Keik, mis meie ja meie liggimesse ihho ja hinge heaks tarwis lähhab. Rom. 8, 26.

IX. Kelle nimmel peame meie palluma?

Jesusse nimmel. Joan. 14, 23.

X. Kelle eest peame meie palluma?

Jsse enneste, keikide innimeste, ka meie waenlaste eest; keigo, ennamiste keikide waggade Jummalala laste eest. 1 Tim. 2, 1-4. Matt. 5, 44. Ew. 6, 18.

XI. Mil aial peame meie palluma?

Jggal aial, nenda kui meie Jssand Jesus Kristus omma sannas käsib. Luk. 18, 1; 21. 36. 1 Tess. 5, 17. Ewes. 6, 18.

XII. Kus paikus peame meie palwet teggema?

Keikis paikus. 1 Tim. 2, 8. Joan. 4, 21.

XIII. Mis on keigeparras palwe?

Jssa meie palwe, mis meie Jssand Jesus meid on õppetanud. Matt. 6, 9-13.

XIV. Kas meie ei pea teiste sannadega palluma, kui Jssa meie palwes on?

Jah peama sedda mõda, kui meie hinge ja ihho hädda meid õppetab. Ugga keik, mis meie laiemalt peame palluma omma häddas, sedda on meie Jssand Jesus meid lähhidelt Jssa meie palwes õppetanud. Joan. 17. Ewes. 6, 18.

Õppet

Doppetus Issa meie Palwest.

Ütle Issa meie Palwe essimes,
sed sannad.

Issa meie, ehk meie Issa, kes sa
olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armolikkult
kutsuda, n. t. s.

I. Kes on se Issa, kedda meie peame
palluma?

Kolmainus Jummal. Matt. 4, 10.

II. Mikspärrast nimmetame meie tedda
Issaks, ning mitte sureks kunningaks?

Sepärrast et armolinne Jummal Issa nimo
mega meid tahhab armolikkult kutsuda, et
meie peame uskma, tedda meie õige Issa —
— issa palluwad. Kol. 4, 6. Rom. 8, 14, 16.

III. Mikspärrast õõldakse: meie Issa?

Sepärrast et meie kõhhus on, ei mitte ükspäi
nis enneste eest, waid keikide innimeste eest pal
luda, sest et Jummal keikide Issa on. Ewes. 4, 6.

IV. Mikspärrast õõldakse: Kes sinna
olled taewas?

Sega tunnistame meie Jummalala suurt au, et
temma ep olle üks surrelik issa, waid üks wäg
gewiggawenne Issa, kes ellades ei surre.

V. Mis on se: kes sinna olled taewas?

Se on: kes sinna olled keigewäggewam, ilma
otsata sure au sees, helde ja armolinne, kes kei

Is paikus on, heal meel tahhab ja woib aida ta keik, kes ilma katwalusseta temmast abbi otsiwad. Jer. 23, 23. 24. Zan. 4, 31, 34.

VI. Mis peame meie weel siin tãhhele pannema?

Meie peame ka hãsti ommad sũddamed lãbbi kãtsuma, kas meie tãeste Jummalalapsed olleme, kes helde taewase Jõsa sanna wõtrowad kuulda. Gest kes omma rummalusse sisse tahhab jãda, ja Jummalalaps sanna pãlgab, se on kurrati laps egga woi julgeste Jummalat ommaks Jõsaks hũda. 1 Joan. 3, 9. 21. 22. 24.

Esimenne Palwe.

Põhhitsetud sago sinno nimmi.

I. Mis on Jummalal nimmi?

Jummal isse, temma pũhha sanna, pũhhad sakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse.

II. Eks Jummalal nimmi olle pũhha ilma meie palweta?

Jummalal nimmi on kũl isse, enneses pũhha — pũhhitsetud. Paul. 72, 17, 19.

III. Kuida pũhhitsetakse Jummalal nimmi?

1) Kui Jummalal sanna selgeste ja puhtaste õppetakse, ja 2) meie ka pũhhaaste kui Jummalalapsed sedda mõda ellame.

IV. Kas meie ommast wãest jouame selgeste Jummalal sanna õppetada, ja pũhhaaste ellada?

Ei joua mitte, sepãrrast on meie kõhhus sũddamest palluda: Sedda aita meid, armas taewane Jõsa. Jer. 15, 16.

V. Kes ei pühhitse mitte Jummal
nimme?

Kes teist wisi õppetab ja ellab kui Jummal
sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas
Jummal nimme. Esek. 36, 22. 23.

VI. Kes õppetab teist wisi, kui Jum-
mala sanna?

Se, kes õppetab, et innimenne ommeti woib
õnsaks sada, et temma kül omma rummalusse
sisse jääb, ja usub ja peab nisuggused kumbed,
mis Jummal ial ep olle kasknud. Matt. 23, 23.

VII. Kes ellab teist wisi, kui Jummal
sanna õppetab?

Kes ei lasse mitte pühha Waimo läbbi omma
süddant parrandada; ning lodab ommeti õnsa
sada, et temma kül sedda tööd armastab, mis
Jummal omma sannas on keelnud.

VIII. Kas meie isse ennast walle õppetus-
se ja kurja ello eest woime hoida?

Ei woi mitte. Sepärrast peame Jum-
malat süddamest palluma: Se eest hoia meid,
armas taewane Issa. Joan. 17, 15. 17.

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

I. Mitmesuggune on Jummal riik?

Kolmesuggune: 1) Wäeriik. 2) Armo-
riik. 3) Auriik.

II. Mis on Jummal wäeriik?

Keik sesinnane mailm, kus Jummal keikide
lomade ülle wallitseb. 1 Miar. 29, 10, 13.

III. Mis on armoriik?

Pühha ristifoggodus, ja iggaühhe Jumma-
la lapse südda, kus ta omma armo ja sanna läb-
bi wallitseb, ja nenda omma pühha ristifoggo-
dust hoiab ja omma armo andidega täidab.
Rom. 14, 17. Luuk. 17, 20. 21.

IV. Mis on auriik?

Iggawenne ello. 2 Tim. 4, 18. Luuk. 22, 28. 29.

V. Mis sagguse rigi parrast pallume
meie siin?

Ei mitte wäerigi parrast, kus sees meie jo el-
lame; waid meie pallume armo ja aurigi parr-
rast. 2 Tess. 2, 11. 12. Rom. 8, 17. 22. 23.

VI. Efs Jummalala riik tulle ilma meie
palweta?

Jummalala riik tulleb kül ilma meie palweta
isese ennesest, — meie jure tulleks.

VII. Kuida tulleb Jummalala armoriik
meie süddamesse?

Kui taewane Issa omma pühha Waimo
— ning seäl iggaweste.

VIII. Kes saab auriki?

Kes pühha Waimo armo läbbi Jummalala
sanna on usknuud, ja Jummalala mele parrast
ellanud omma ello otsani. 1 Tim. 2, 25. 28.

IX. Kes panneb Jummalala rigi wasto?

Kurrati riik. Kurrat nimmetakse separrast ma-
ilma jummalaks, kes pimmedusses wallitseb.
Ewef. 6, 12. 1 Tim. 12, 7. 9. 2 Kor. 4, 4.

X. Mis on kurrati riik?

Se on patto riik, seäl sees ellatakse Jummalala
ja temma pühha sanna wasto. 2 Kor. 4, 4.

XI. Kes ellab kurrati rikis?

Kes patto ja rummalusse sissetabhab jada, ja armastab sedda, mis Jummal on keelnud, se ellab kurrati rikis. Rom. 6, 16.

XII. Kes ellab Jummal rikis?

Kes omma kalli Onnisteggia Jesusse sanna armastab, ja sedda wõttab kuulda, se ellab Jummal rikis ning Jummal riik on selle süddames. Joan. 17, 8. 24. Ebr. 12, 28.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kuitae-
was, nenda ka Ma peäl.

I. Mis pallume meie siin?

Et Jummal tahtminne peab sündima.

II. Eks Jummal tahtminne ei sünni ilma meie palweta?

Jummal hea armolinne tahtminne sünnib kül — jures sünniks.

III. Mis tahhab Jummal?

Et meie omma patto hädda peame tundma, Jesusse omma Onnisteggia sisse uskma, püh; haste ellama, ja nenda iggaweste õnsaks sama.

IV. Ons Jummal tahtminne ikka hea?

Jah, on hea; ka siis, kui temma nuhtleb, et kül meie sedda ei moista. Paul. 135, 6. Jes. 45, 7.

V. Kes peab Jummal tahtmist teggema?

Junnimesed keik peaksid Jummal tahtmist teggema, agga waggad ükspäinis woivad sedda teha pühha Waimo abbi läbbi. Rom. 8, 14.

VI.

VI. Kuida peab Jummalala tahtminne Ma peäl sündima?

Nenda kui taewas Inglid ja õnsad innimesesed sedda teggewad. Laul. 103, 20. 21.

VII. Kas Jummalala tahtminne nenda woib sündida Ma peäl kui taewas?

Et Jummalala tahtminne kül usklikkui ei tehta ni täieste ja ilma pattota, kui taewas; ommeti kiusawad waggad pühha Waimo armo läbbi Jummalala tahtmist tehha keigest süddamest, rõmoga ja ilma kawwalusseta. Ebr. 13, 20. 21.

VIII. Kes julgeb Jummalala tahtmissse wasto panna?

Need kolm hinge waenlast: kurrat, mailm ja meie lihha tahtminne.

XI. Mis kurrat tahhab?

Temma tahhab, et innimesesed ei pea mitte Jummalala sanna kuulma, mitte uskma, mitte pattust põõrma, egga õnsaks sama. Luk. 8, 12.

X. Mis on mailm?

Mailm on keik kurrjad innimesesed, kes isse kurrja armastawad, ja teisi wõtawad elsitada.

XI. Mis mailm tahhab?

Mailm tahhab, et Jummalala lapsed, kes õige usso läbbi kurrati käest peasnud, peawad nende kumbed ja wisid heaks kiitma, ja nende nou järrele ellama. 1 Tess. 2, 15. 16.

XII. Mis on lihha?

Lihha tähhendab siin meie kurrja pattust süddant. 1 Peetr. 2, 11.

XIII. Mis on lihha tahtminne?

Lihha tahtminne on keik kurrjad himmud ja nouud, mis süddames touswad; sepärrast on meie lihha kurrati ja mailma surem söbber ja wõt-
tab heal meel sedda kurrja nou wasto, mis kurrat ja mailm annab. Kal. 5, 16, 18.

XIV. Mis nou on siis keigil neil kolmel?

Nemmad ei tahha lasta meid Jummalanimme pühhitseda, egga Jummalanime riki meie jure tulla. 2 Kor. 4, 4.

XV. Kes tahhab meile nendesinnaste hinge waenlaste wasto appi tulla?

Armolinne taewane Jhsa tahhab isse keige nende kurrja nou ja tahtmist rikkuda ja keel-
da. Rom. 16, 20. 1 Joan. 3, 8.

XVI. Mis on siis temma armolinne ja hea tahtminne?

Et temma meid kinnitab ja hoiab kindlaste omma sannas ja uskus meie otsani.

XVII. Kas Jummal tahhab sedda ka tehha?

Jah temma tahhab sedda tõest tehha; sest se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Reljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile tännapäiw.

I. Mis pallume meie siin?

Keik sedda, mis meie waese ihho toidusseks ja üllespidamisseks tarwis lähhab.

II.

II. Kelle käest same meie iggapäwast leiba?

Omme taewase Jsa käest, kes meid on lonud, hoidnud, ja toidust tootanud. Laul. 132, 15.

III. Kelle eest pallume meie iggapäwast leiba?

Enneste ja teikide eest, waggade ja kurjade eest. Matt. 5, 45. 1 Tim. 2, 1.

IV. Kas Jummal annab ka kurjadele iggapäwast leiba?

Jah Jummal annab iggapäwast leiba kül ilma meie palweta ka teikile kurja inimestele, et temma se läbbi neile tahhab omma rohket armo teada anda, kas nemmad wõtaksid targemaks wiina ja pattust pöördä. Rom. 2, 4.

V. Mikspärrast pallume meie siis?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et temma meile annaks sedda moista ja tännoga wastowötta meie iggapäwast leiba.

VI. Kas waggad ning kurjad omma iggapäwast leiba wastowötwad ühhel wiisil?

Ei mitte, waid waggad wötwad omma leiba tännoga wasto; agga kurjad tännamatta süddamega. 1 Tim. 4, 3, 5. Sir. 50, 24, 26.

VII. Kuida wötwad waggad omma iggapäwast leiba tännoga wasto?

Wenda et nemmad moistwad sedda öiete, et nemmad middagi wäart ep olle; sepärrast ei raiäka nemmad äa mitte Jummalä wiisä pattuks, waid prugiwad sedda omma enneste tarwidussels, toitwad waesi ja kiitwad Jummalat.

VIII.

VIII. Kuida wõtwad kurjad omma iggapäwast leiba tännamatta süddamega wasto?

Nenda et nemmad prugiwad Jummal wilja kurjaste ja ahnussenga, liajomisest, prassimisest ja kõrgussenga sedda raiskawad ja pillawad. Jer. 5, 23. 34. 2 Peetr. 2, 12. 13.

IX. Mil wiisil on Jummal tootanud iggapäwast leiba anda?

Ed ja waewa läbbi. 1 Mos. 3, 19. Omma palle higgi sees pead sinna leiba söma. 2 Tess. 3, 8. 10. 12.

X. Kes niüid laisk on, egga te ühhelegi head, ellab ommast surest warrandussest, ehk kerjab teiste käest, kas se sööb omma leiba tännoga?

Ei mitte; waid nisuggused innimesed on wargad, kes omma toidust Jummal ja innimeste käest warrastawad. Luf. 12. 19. 21.

XI. Mis pärrast pallume meie iggapäwast leiba?

Et meie ei pea mitte tulles aasta ette murretsema, waid rahbul ollema sega, mis meie iggapäw tarwis lähhäb. 1 Tim. 6, 8. Op. san. 30, 8. 9.

XII. Mis on iggapäwane leib?

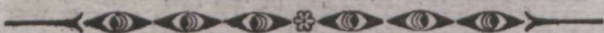
Keik mis meie ihho toidusses ja üllespidamisses tarwis lähhäb: söminne, jominne, rided, kingad, kodda, maia, wöld, weiksed, rahha, warra, wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre, waggad ja truid üllemad, hea wallitsus, hea ilm, rah-

ho,

ho, terwis, aus ello, head söbrad, truid nabred, ja muud nisuggused asjad.

XIII. Mikspärrast nimmetakse sedda keik leitwaks?

Sepärrast et need asjad keik siin ilmas meile ni tarwis lähhawad, kui iggapäwane leib.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wöllad, kui meie andeks anname omma wölglastele.

I. Misuggused wöllad on need?

Keik pattud, olgo teädawad ehk teadmatta.

II. Kelle eest pallume meie siin?

Isse-enneste ja keikide innimeste eest,

III. Kas meie peame ka kurja innimeste eest palluma?

Kui meie isse essite ollema pattust pöörnud, siis peame ka teiste kurja innimeste eest palluma, et Jummal tahhaks neid pattust peasta ja parrandada, et nemmad nenda woiksid pattude andeksandmist sada. Luuk. 23, 34, Ap. T. 7, 60.

IV. Kes annab pattud andeks?

Taewane Isä.

V. Kuida meie temma käest andeksandmist pallume?

Et temma ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende pärrast meile sedda keelda, mis meie pallume. Laul. 51, 11.

VI. Kas meie sedda wäärt olleme?

Meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume — — tenime. Zan. 9, 18.

VII. Eks Jummal polle õppetajattele me-
lewalda annud pattud andeks anda?

Jah on annud. Sedda ütleb Kristus: Joan. 20, 22. 23. Matt. 18, 18. Luuk. 10, 16.

VIII. Kellele antakse pattud andeks

Neile, kes omma patto hädda õiete tundwad, sedda süddamest kahhetsewad, ja õige ussoga Jeesusse käest abbi otsiwad. Luuk. 7, 37. 47. 48.

IX. Eks siis keik, kes vihtil käiwad, ei sa pattude andeksandmist?

Ei sa mitte. Kes pattust süddamest pöörnud, Kristusse sisse ussuwad, patto tõ wihtawad, ja selle wasto pannewad: nende pattud on andeks antud; agga nende pattud, kes patto ja rummalusse sisse mailma wiisi järrele tahtwad jada, ei anta mitte Jummalast andeks.

X. Kas siis waggad on pattude andeksandmisse wäärt

Ei olle mitte wäärt; waid armust Kristusse pärrast antakse pattud andeks neile, kes Jeesusse sisse ussuwad, ja temma sanna wõtawad kuulda.

XI. Kas siis waggad tewad melega palju patto?

Ei te mitte waid omma nõdrusse läbbi elsiwad nemmad koggematta, ja sedda arwawad nemmad ka raskest pattust, et käl Jummal Kristus-

se pärrast neile sedda keik süüks ei arwa. Rom. 7, 17, 25. Laul. 19, 13. 1 Joan. 1, 9; 2 p. 1. 2. s.

XII. Mis tootawad waggad Jummalale?

Et nemmad tahtwad ka süddamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes nende wasto eksiwad. Matt. 18, 21. 22.

XIII. Kelle pattud tootawad waggad andeks anda?

Nende pattud, kes waggade ennesto wasto on kurja teinud. Matt. 6, 14. 15.

XIV. Kuida andwad waggad omma waenlaste pattud andeks?

Nenda et nemmad ei tohhagi se peäle möttelda; waid tahtwad weel peälegi omma kurjateggiatele head tehha, kui se tarwis lähhäb. Kol. 3, 13.

XV. Ons need ka waggad, kes sallaga wihha omma ligginesse wasto piddawad?

Ei olle mitte waggad, waid tiggedad, kes ütleswad, et nemmad tahtwad andeks anda, agga mitte ei leppi süddamest. 3 Mos. 19, 17. 18. Sir. 28, 1. 11. Matt. 26, 49.

XVI. Kas nisuggused woitwad ka Issa meie palwet öiete palluda?

Ei moi mitte, waid nemmad palluwad isse ennesto wasto. Matt. 5, 23. 24.

XVII. Mis teeb Jummal nisugguste wihhapiddajattega?

Wata Matt. 18, 28, 35. salmist sadil.

Rues

Kues Palwe.

Urta sata meid mitte kiusatusse
sisse.

I. Mitmesuggune on kiusatus?

Kahhesuggune, teine hea, se on Jummalast;
teine kurri, se on kurratist.

II. Kas siis Jummal ei kiusa kurjaste?

Jummal ei kiusa keddagi kurjaste.

III. Kuida Jummal siis kiusab?

Temma kiusab innimesse beaks, 1) heategge-
mistega, 2) kaskudega, 3) waeste haddaliste
innimestega, 4) pattuste kurjade innimestega,
5) teigesugguse risti ja willetsussega. 1 Peetr. 4,
12. Rom. 2, 4. Luuk. 16, 20. Jaak. 1, 12.

IV. Kuida kiusab Jummal heateg-
gemistega?

Menda, et temma teeb innimestele paljo head
ihho ja hinge polest, ning katsub, kas innimesed
tannoga sedda moistwad, ja Jummal sanna
kuulwad. 2 Mos. 16, 4. 5 Mos. 7, 2. 3,

V. Kuida kiusab Jummal kaskudega?

Temma kiusab, kas innimenne temma sanna
tahhab kuulda ehk mitte. 1 Mos. 22, 2.

VI. Kuida Jummal kiusab waeste had-
daliste innimestega?

Jummal lasseb separrast waesed ellada nende
seas, kellel ennam warrandust on, et Jummal

Katsub, kas nisuggused omma waese liggimese
sele head tewad ehk mitte. 5 Mos. 15, 11.

VII. Kuida kiusab Jummal pattuste kurjade innimestega?

Jummal lasseb ommad lapsed sepärrast kur-
jade hulkas ellada, et temma kiusab, kas tem-
ma lapsed ka kowwaste teiste kurja tööd wihi-
kawad. 5 Mos. 13, 3. 4. Kohtom. 2, 21. 22.

VIII. Mikspärrast kiusab Jummal risti- ja willetsussega?

Et innimesed peawad pattust pööрма, patto
wihtama, kannatlikkud ollema, waggamaks ja
wimaks insaks sama. 1 Peetr. 1, 6. 7; 4. p. 12. s.
Gal. 13, 9. Ebr. 12, 5. 11.

IX. Mikspärrast kiusab Jummal nenda innimesed; efs Jummal enne ei tea, misuggused nemmad on?

Jummal teab kül, misuggused innimesed on;
agga temma kiusab neid sepärrast, et innimestele
peab teada sama, misuggused nemmad on ehk
ollematta. 2 Maar. 32, 31. Joan. 6, 5. 6.

X. Kes kiusab meid kurjaste?

Need kolm hinge waenlast: kurrat, mailm
ja meie lihha.

XI. Kuida kiusab kurrat?

Kurrat kiusab ja arwatelleb innimest kurja teg-
gema, kui temma kurjad mõited ja himmud
innimesse süddamesse külwab. Joan. 13, 2.
1 Kunn. 22, 22. 1 Maar. 21, 1. 2.

XII.

XII. Kuida mailm kiusab?

Mailm ehk kurjad innimesed kiusavad, kui nemmad omma jummalakartmata. ello ja kõnne-
ga teisi puavad patto sisse sata. 1 Kor. 15, 33.
1 Joan. 2, 15. Opp. san. 1, 10. 2 Tim. 3, 13.

XIII. Kuida lihha kiusab?

Meie lihha ehk meie kurri südda kiusab meid,
kui temma tahhab omma ennese kurja himmude,
kurrati ja mailma kurja nou järrele tehha.
Jal. 1, 14. 15.

XIV. Kes neist kolmest teeb meile keige-
süremat kahjo?

Meie ennese lihha ehk kurri südda teeb meile kei-
gesüremat kahjo; sest temmata ei voi kurrat egga
mailm meid patto sisse sata. Mark. 7, 21, 23.

XV. Mis on kurrati, mailma ja
meie lihha nou?

Se on nende nou, et nemmad tahtwad
meid sata ebbausso, kaksipiddimõtlemisse ja
monne mu sure patto ja häbbi sisse.

XVI. Mis on ebbausf?

Ebbausf on, kui innimenne sedda ussub, mis
Jummal ep olle kasknud uskuda egga piddada.

XVII. Mis on kaksipiddimõtleminne?

Kaksipiddimõtleminne on se, kui innimenne
kurrati, mailma ja omma lihha sanna ja nou
ennam ussub, kui Jummal sanna ja dopetust.

XVIII. Mis saggused on need süred
pattud ja häbbi?

Keif, mis Jummal omma pühha sannas ja
kaskudes on keelnud. Gal. 5, 19-21.

XIX. Mis suguse kiusatusse wasto peame meie abbi otstma?

Ei mitte Jummal kiusatusse wasto; sest se tulleb meie hinge heaks; waid kurja kiusatusse wasto. Jak. 1, 12 13. 14. Ewes. 6, 11. 12.

XX. Kas peame palluma, et ükski kurri kiusatus ei pea meie peäle tullesma?

Sedda ei woi mitte palluda; sest Jummal on käsknud, et meie peame omma hinge waenlaste wasto pannema ja woitlema. Ewes. 6, 13. 1 Kor. 10, 13. Joan. 17, 15. Kal. 5, 17.

XXI. Mis meie nüüd pallume ses sinnatses palwes?

Meie pallume, et Jummal tahhaks meid hoida ja üllespiddada, kui meid sega peaks kuisatama, et meie kummatagi wiimselt ärra woidame ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Peästa meid ärra sest kurjast.

I. Mis meie pallume siin?

Et Jummal tahhaks meid ükskord kurjast loggone peästa. 2 Tim. 4, 18.

II. Kelle läbbi tulleb keif kurri?

Kurrati ja patto läbbi tulleswad keif kurjad nuhtlusfed, hädda ja waew. Rom. 5, 12.

III. Mitme sugune on keif kurri ehk kahjo?

Neljasuagune 1) hinge, 2) ihho, 3) warrandusse, ja 4) aukahjo. Matt. 26, 38; 27. p. 26. 30. s.

IV.

IV. Mis on hinge kahjo?

Hinge kahjo on keif pattud, kurtjad kiusatussed, kangelaelus, ja iggawenne surm.

V. Mis on ihho kahjo?

Haigus, wallo, wiggadus, janno, nalg, alatus, wangipõli. n. t. s. 2 Kor. 11, 23. 27.

VI. Mis on warrandusse kahjo?

Kui meie omma ärrarisutakse, ärrawarrastakse ehk teist wiisi hukka saab. Ebr. 10, 33. 34.

VII. Mis on au kahjo?

Kui innimest ilmasüta põlgatakse, naertakse ehk teotakse. Luk, 6, 21. 23.

VIII. Mikspärrast lasseb Jummal meid lapsesest sadik ni paljo häddaga waewata?

Sedda teeb Jummal keif omma targa nou läbbi meie hinge heaks, et meie peame õppima patto wiiskama, mis läbbi keif hädda tulnud, ja Jummalat sanna armastama, Jummalat süddamest palluma, et temma tahhaks meid õige usso, armo, tarkusse ja kannatussega ehhitada ja finnitada. Ebr. 12, 11. Jak. 1, 12. Rom. 5, 3. 5.

IX. Kas siis keif hädda ja kahjo on Jummalat nuhtlus?

Kes Jummalat sanna ja omma hinge pärrast suurt ei holi, ja jäwad omma rummalusse sisse: neil on keif hädda ja kahjoraske nuhtlus; agga kes ommast rummalusest Jeesusse pole süddamest pöörowad ja temma sanna wõtrowad kuulda, neil ei olle nende hädda mitte nuhtlus, waid üks hea rist, mis hinge kasuks tulleb.

X. Kas siis nisuggune hädda waggadele ilma Jummal tahtmatta woib juhtuda?

Ei woib mitte. Matt. 10, 29. 30.

XI. Kas sünnib waggadele palluda, et üh tegi hädda nende peäle ei tulleks?

Ei sünni mitte; waid neile sünnib palluda, et Jummal ommal aial neid tahhaks hoida ja ärrapeästa sest häddast ja waewast, mis nende kohhus on siin ilmas kannatada. Joan. 17, 15.

XII. Kuida peästab Jummal waggad?

1) Kui temma nende risti wähhendab, ja omma Waimoga neid rõmustab, 2) kui temma õnna otsa neile annab, ja neid armoga sest sennast sest hädda orrust ennese jure taewa wõttab. 2 Kor. 1, 10. 2 Tim. 4, 18.

XIII. Kas sünnib surma Jummalalt palluda?

Nenda kui need innimesed surma himmustawad, kelle käsfi ei käi nende kurja himmo ja tahmisse järrel, ei sünni mitte waggadele surma palluda; sest waggad ihaldawad surma seppärast, et nemmad patto formast tahhaksid lahti sada ja omma Õnnisteggiat pallest pallesse nähha. 2 Kor. 5, 1, 9. Wil. 1, 22. 23.

XIV. Mis süggused on Jäsa meie Palwe wiimsed sannad?

Sest sinno pärrast on se riik, ja se wäggi, ja se au iggaweste, Amen.

XV.

XV. Mis õppetawad need sannad?

Need sannad kinnitawad waggade usko, et nemmad peawad kindlaste uskma, et Jummal tahhab nende palwet kuulda. Jes. 65, 24.

XVI. Kas Jummal wõttab nende palwet kuulda?

Jah wõttab; sest temma pärralt on riik, ja meie olleme temma rigi lapsed. Paul. 27, 8.

XVII. Kas ta woib palwed kuulda?

Jah woib; sest temma pärralt on wäggi.

XVIII. Kas ta tahhab palwet kuulda?

Jah tahhab; sest temma pärralt on au, ja teie sünnib temma pähha nimme auuks. 1 Maar. 29, 10, 14. Paul. 22, 5. 6. 1 Joan. 5, 14.

XIX. Mis se on: Amen?

Se on: et minna pean kindlaste uskma, et taewane Jäsa meie palwe heldeste on wastowõtnud — sündima.

XX. Kas Jummal teikide palwet kuleb?

Ei kule mitte nende palwet, kes melega omma rummalusse ja wallatusse sisse tahtwad jada; wata: 2 Kõr. 20, ja 21 küssim.

XXI. Kus wõime meie nüüd sedda kindlaste uskuda, et Jummal meie palwet kuleb?

Sest et Jummal isse 1) on meid käätnud nenda palluda, ja 2) tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Joan. 16, 23.

XXII. Kas sinna ka ussud sedda kindlaste?

Amen, Amen, se on, jah, jah, se peab tõeste nenda sündima. Paul. 145, 18. 19.

XXIII. Kust tulleb nisuggune usk?

Jummala sannast, ja pühhaist Sakramenti-
dest. 1 Joan. 5, 8-10.

Dypetus Sakramentidest.

I. Mis on üks Sakrament?

Sakrament on üks nähtaw assi, mis läbbi
Jummal omma näggematta armo ja annid
pakkub ja annab, ja sega ommad tootused ja
meie usko finnitab.

II. Mitto Sakramenti olli wanna
Seädusse aial?

Kaks, 1) ümberleikamise- ja 2) Pasotalle
saakrament. 1 Mos. 17, 7-13. 2 Mos. 12, 3-27.

III. Mitto Sakramenti on ue Seä-
dusse aial?

Kaks, 1) Nistmisse- ja 2) Altari- ehk püh-
ha õhtofõmaaia saakrament.

IV. Mitto asja tullewad ühhe saakramenti
jures tähhele vanna?

Kolm, 1) üks nähtaw assi, 2) üks nägge-
matta assi, 3) Jummala läse ja tootus.

Rel=

Neljas Peatük.

P ü h h a s t R i s t m i s s e s t.

I. Mis on ristminne?

Ristminne ep' olle mitte paljas wessi — —
ühtepandud.

II. Ons siis pühha ristminne üks
Sakrament?

Jah on; sedda tunnukse sest, et ristmisses
on üks nähtaw ning üks näggematta assi, ning
Jummala käs' ja tootus.

III. Mis on nähtaw assi ristmisses?
Wessi.

IV. Mis on näggematta assi?

Näggematta assi on Jummal Jsa, Poeg
ja pühha Waim, omma armo andidega.

V. Ons Jummal ka ristmisse seädnud
ja käs'nud?

Jah on seädnud: sest ristminne ei olle paljas
wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jum-
mala käs'us on seätud, ja Jummal sannaga
ühtepandud. Luk. 3, 2. 3.

VI. Mis on Jummal käs'sofanna?

Kui meie Jsand Jesus Kristus ütleb Mat-
teusse ramato wiimses peatükkis: (18, 19)
Minge ja õppetage teie — nimmel.

VII. Mis on Jummal tootusse sanna?

Kui meie Jsand Jesus Kristus ütleb Mar-
tuse ramato wiimses peatükkis: (16, 16.) Kes

usub ja kedda ristitakse — — hukka moisetama.

VIII. Mis annab ehk satab ristmine?

Temma satab pattude andeksandmist — — kulumawad. 1 Peetr. 3, 21.

XI. Eks meie Issand Jesus meile keik sedda head ei teinud?

Jah temma on omma sanna kuulmisse, kannatamisse ja surma läbbi ükspäinis meid lunnastanud pattust, surmast ja kurratist, ja on keik õnnistust meile saatnud. Rom. 5, 8, 11.

X. Kuidas ristminne meile keik sedda satab?

Se Issand, kes meile keik sedda head on saatnud, sesamma on ka ristmist seadnud, ja tootanud, ristmisse läbbi keikile usklikeudele sedda õnnistust anda.

XI. Kas siis keik, kes ristitud on, sawad sedda õnnistust?

Ni kaua kui nemmad õige usso läbbi omma Õnnisteggia sanna kuulwad, on keik õnnistus nende pärralt; agga kes wallatumal kombel kurrati ja patto sanna wõtwad kuulda, need kautawad keik õnnistust ärra, mis armas Jesus neile olli annud. 1 Peetr. 1, 5. 2 Peetr. 1, 3, 9.

XII. Kuida woib wessi ni sured asiad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte, waid Jumala sanna, — pühha Waimo läbbi.

XIII. Mis õppetab pühha Paulus sestsinnatsest asjast?

Paulus ütleb Tituse ramato kolmandamas peatükis: Jummal on meid õnsaks teinud uesündimisse — se on tõeste tõssi.

XIV. Mis tähendab nisuggune wee ristminne?

Se tähendab, et wanna Adam peab iggapäwase kahhetsemisse — iggaweste ellama. 1 Peetr. 3, 20. 21.

XV. Mis on wanna Adam?

Se on meie kurri pattune südda ehk pärrispat keige kurja himmudega, mis meie omma wanne matte läbbi esimesest Adamast olleme pärrinud. Rom. 5, 12. Ewes. 4, 22.

XVI. Mis läbbi peab temma sama ärraupputud?

Iggapäwase kahhetsemisse ja pattust pöörmissse läbbi. Kol. 2, 11. 14.

XVII. Mis on iggapäwane kahhetsemine ja pattust pöörminne?

Se on, kui wagga ristiinnimenne tunneb diete, et patto tõ hirmus on, ja otsib se wasto Jesuselt abbi, ja kahhetseb ehk on kurb iggapäaw selle pärrast, mis temma tunneb ennese süddames Jummalatahtmisse wasto ollewad, egga kule patto ihhaldamist, waid Jesusse sanna.

XVIII. Kuida surretakse se läbbi pärrispat?

Pärrispat surretakse ehk upputakse ärra, se on temma käest woetakse woimust nenda, et pärrispat

pat feige mu patto ja kurtja himmudega waggaga innimest ei woi sundida patto mele pärrast teggema. 2 Kor. 7, 9. 11. Rom. 8, 13.

XIX. Kas Jummal sanna sedda kända õppetab?

Jah õppetab: ärgo wallitsego pat mitte kui kunningas teie surredlikko ihho sees, et teie wõtaksite temma sanna kuulda temma himmude sees. Rom. 6, 12.

XX. Mis pärrast kätakse wanna Adamat uuputada?

Se kõnne sünnib ühte se wanna wiisiga, kui usklikkud hommiko, ja lounamades allasti pididid jökke astuma, kolm kord wee alla minnema ja jälle ettullema. Matt. 3, 16.

XXI. Mis siis se uuputaminne õiete tähendas?

Et üks waggera Jummal laps Jeesusse läbbi ikka piddi patto wasto pannema ja sedda alla wautama, ja patto peäle wõimust sama. Gal. 5, 24; 2 p. 19. 20. 21. s. Rom. 6, 6.

XXII. Mis peab ette tulles?

Uus innimenne. 2 Kor. 4, 16.

XXIII. Mis on uus innimenne?

Se on uus südda ja meel, mis Jummal neile annab, kes Jeesusse Kristusse sisse süddamest uskwad. Esek. 36, 26. Kol. 3. 10.

XXIV. Kuida peab uus innimenne ettetullema?

Wenda, et temma usso walgus peab ennani ja en-

ennam paistma keigesugguste hea teggude sees.
Matt. 5, 16. 1 Kor. 15, 58. 1 Tess. 4, 1.

XXV. Kuida peab uus inimenne üllestouma?

Temma ei pea mitte patto hädda ja kurrati
kuisamisese pärro st meelt ärraheitma, egga wägga
arraks minnema, waid iggapääw julgeste. Je-
susse armo läbbi patto wasto pannema.

XXVI. Kuida peab uus inimenne ellama?

Temma peab õigusfes ja puhhastusfes
Jummala ees iggaweste ellama. Luf. 1, 74. 75.

XXVII. Mis se on: õigusfes ja puhhas- tusfes ellama?

Se on Jesusse armust ja õigusfest ükspäinis
abbi otsima, Jummalala ja wagga inimeste
melepärrast teggema, ennast mitte teädma patto-
ga rojastama. Rom. 8, 1. 2. 2 Kor. 7, 1. Ebr.
12, 14. 16. Joan. 15, 5.

XXVIII. Kelle ees peab uus inimenne nenda ellama?

Ei mitte ükspäinis silmakirjaks inimeste näh-
hes; waid Jummalala ees, kes meie süddame
pohja ja mõtted läbbikatsub. 1 Mos. 17, 1.

XXIX. Kus on se kirjotud, et ristminne sedda keif tähhendab?

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Roma
rahwale kirjotud kuendamas peatikkis: Meie
olleme Kristussega — udes ellus kaima.

XXX. Kuida olleme meie Kristussega mahhamaetud?

Et Kristus meie assemel on surnud ning mahhamaetud, sepärrast arwab Jummal sedda keikide kasuks, kes on ristitud, ja süddamest uskwad otsego olleksid nemmad isse omma pattude pärrast surnud ja mahhamaetud. 2 Kor. 5, 15.

XXXI. Mikspärrast olleme meie Kristussega mahhamaetud surma sisse?

Et meie iggapääw pattused himmud süddames peame surretama, ja otsego hawa sisse jätma, ja keik risti ja surma hea melega kannatama. Rom. 6, 11, 13. Euf. 14, 16, 27.

XXXII. On Kristus hawa sisse jänud?

Ei olle mitte; waid temma on üllesärratud surnust Jsa au, se on Jummal wäe läbbi.

XXXIII. Mikspärrast on Kristus üllesärratud?

Et meie peame udes ellus káima. Rom. 6, 3, 11.

XXXIV. Mis on uus ello ja waimolik üllestousminne?

Kui innimenne enne omma kurja himmude järrele on ellanud, ja omma au, kasso ja tahtmist takkanoudnud; agga pärrast Kristusse läbbi hakkab teggema Jummal tahtmisse järrele, ja liggimesse heals ellama.

XXXV. Kas meie ommast wäest woime udes ellus káia?

Ei woi mitte, waid Jsa au ehk wäe läbbi, kes Kristus on üllesärratanud; sepärrast teotawad ja

ja põlgwad need Jummalaga wägge, kes ennast ei arwa woivad udes ellus kãia. Ewef. 1, 19. 20.

XXXVI. Kas siis sünnib lapsi ristida?

Jah sünnib, otsego wanna seãdusse aial lapsokessi ümberleigati. Ap. Teg. 2, 39. Matt. 19, 14.

XXXVII. Kas lapsed woivad ka uskuda?

Jah woivad Jummalaga armo ja abbi labbi, sest nende pãrralt õõldakse Jummalaga rigi olla wad, agga Jummalaga riki ei sa ükski ilma usfota. Matt. 18, 3. 6. Paul. 8, 3.

XXXVIII. Kust teame meie, et Jummalaga riki lapsokeste pãrralt on?

Meie Issand Jesus Kristus ütleb: Laste need lapsokessed minno jure tulla ja ärge keelge neid mitte, sest nisugguste pãrralt on Jummalaga riki. Tõest minna ütlen teile: kes ial Jummalaga riki wasto ei wõtta kui lapsoke, se ei sa mitte senna sisse. Ja temna wõttis neid süllesse, ja panni kãed nende peãle, ja õnnistas neid. Mark. 10, 14. 15.

XXXIX. Mis on isaga ja emma kõhhus?

Et nemmad omma lapse pãrrast Jummalat süddamest peawad palluma, ja omma lapse ristmisse jures ei pea warrud piddama liajomisse, prassimisse ja mu ebbausfoga.

XL. Mis on wadderitte kõhhus?

Et nemmad peawad lapse assemel ärrawanduma kurratit, temma teud, asjad ja kõmbed, lapse eest Jummalat palluma, ja ni paljo, kui nemmad joudwad, lapse hinge ja ihho eest muretsema.

XLI. Mis sugused peavad õiged wad:
derid ollema?

Nemmad peavad isse Zummalat õige usso läbbi õiete tundma, kartma, ja temma järrelz süd:
damest iggatsema, kurrati tööd ja kumbed ka isse
ärrowanduma ehk mahhajatma.

XLII. Mis sest wigga, kui wadderid rum:
malad ja wallatumad pattused on?

Kui wadderid isse rummalad on, ja ligajo:
mist ehk muud patto armastawad: siis kurrat
irwitab neid, et nemmad julgewad laste assemel
kurrati tööd ärrowanduda, ja isse jäwad kur:
rati töörlude sisse.

Wies Peatük.

Pühha Altari Sakramentist.

I. Mis on Altari Sakrament?

Se on meie Issanda Jesusse Kristusse töö:
sine ihho ja werri — seätud.

II. Kuida nimmetakse altari sakrament
weel teist wiisi?

Sedda nimmetakse pühhas kirjas ka Issanda
õhtosõmaiaiks, ehk Issanda Jesusse lauaks.

III. Mis pärrast nimmetakse sedda
sakramentiis?

Sepärrast, et se jures on 1) üks nähtaw
assi, 2) üks näggematta assi, ja 3) Jesusse
päst ja tootus.

IV.

IV. Mis on nähtaw assi altari sakramentis?

Leib ja wiin.

V. Mis on näggematta assi?

Meie Isanda Jesusse Kristusse ihho ja werri.

VI. Mis on Jummalas käässo sanna?

Kui temma ütleb: wõtke ja söge, se on minno ihho; joge leik seält seest, se on minno werri.

VII. Mis on tootusse sanna?

Kui Jesus Kristus ütleb: mis teie ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeksandmisses.

VIII. Mikspärrast nimmetakse sedda Altari sakramentiks?

Sepärrast, et se altari peält keigeennamiste wäljajaggatakse.

IX. Mis se on: Jummalas armul, ehk Jummalas sannal kääma?

Se on otse ni paljo, kui Jesusse laua jures kääma.

X. Kes on sedda seädnud?

Meie Isand Jesus Kristus.

XI. Mil aial?

Sel õsel, mil tedda ärraanti.

XII. Kus on se kirjotud?

Nenda kirjotawad pühhad ewangelistid, Matteus, Markus, Lukas ning pühha Paulus.

Wat. 19. Küssim.

XIII. Kellel on Kristus sedda seadnud?

Temma on sedda keikile ristirahvale seadnud: agga õiged woõrad sesinnatse laua jures on ükspäinis tõsised ristiinnimesed.

XIV. Kes on tõsine ristiinnimenne?

Se on tõsine ristiinnimenne, kes Jesusse Kristusse sisse ussub, kelle sees pühha Waim on, kes pattude andeksandmist sanud, ja ka omma pattuste himmude wasto panneb, ja neid surretab. 2 Kor. 6, 4-10.

XV. Mis on Kristus teinud, kui temma se sure sõmaafia seadis?

Temma wõttis leiba, tannas, murdis ja andis omma Jüngeritele. Selsammal, kumbel wõttis temma karrika pärrast õhtosõmaaga, tannas ja andis omma Jüngeritele.

XVI. Mis ta neile ütles?

Temma ütles: wõtke, söge, se on minno ihho; joge keik seält seest, sesinnane karrikas on se uus seadus minno werre sees.

XVII. Mis sa leitwaga ühtlase sööd?

Jesusse tõsist ihho.

XVIII. Mis sa winaga ühtlase jood?

Jesusse tõsist werd.

XIX. Kas sinna kindlaste ussud, et sa se õnnistud leitwaga Jesusse ihho, ja se õnnistud winaga Jesusse werd saad?

Jah, minna ussun sedda kindlaste Jesusse fanna

fanna peäle. Matt. 26, 26 28. Mark. 14, 22. 24. Luf. 22. 19. 20. 1 Kor. 10, 16; 11. p. 23. 24. 25. f.

XX. Mikspärrast on se õhtosõma, aeg seatud?

Meie Jõsand Jesus ütleb: sedda tehke minno mällestusfeks. Luf. 22, 18.

XXI. Mis peame meie mäletama?

1) Meie Jesusse suurt armsõ meie wastõ, et temma tahhab meie jure tulla, ja meie sees ellada. Joan. 14, 23; 17. p. 13. f.

2) Temma kibbedat kannatamist ja surma, misga temma Jummalä fanget wiha ja rasfet nuhtlust meie peält ärrakannud. Luf. 22, 44.

3) Temma suurt wägge, et ta meie heaks patto, surma ja kurrati peäle woimust sanud, et ta meie woime neid ärrawoita, ja surmast jälle üllestousta. Kol. 2, 12-15.

XXII. Mis kasso on meil sest sugusest sõmisest ja jomisest?

Sedda näiwad meile need sinnatsed Kristusse sannad: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisfeks.

XXIII. Kennel on pattude andeksandminne?

Selles, kes omma patto hädda diete tunneb, Jesusse sisse ussub, ja õige usso läbbi patto wastõ panneb. Jerem. 3, 12-13.

XXIV. Mis kasso tulleb meile pattude andeksandmisest?

Kus pattude andeksandminne on, seal on ta ello ja õnnistus. Luf. 1, 77.

XXV. Kuida woib ihholik sõminne ja jominne nisuggused sured asiad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte — pattude andeksandminne.

XXVI. Kas saab neist sannust kasso?

Kes need sannad, mis meie Issand Jesus isse on õppetanud ja tootanud, süddamest ussub.

XXVII. Eks sest kül ei sa, kui kegi ussub need sannad tõssised ollewad, sest et temma neid katekismusse ramatust õppib?

Ei sa sest kül, kui kegi neid ja muid Jesusse sanno õppib ja kuleb kui muud juttud, ja ussub neid sepärrast tõssised ollewad, et temma neid ramatust ehk teiste käest on õppinud; waid senna jure lähhäb tarwis, et temma ommas süddames peab tundma Jummalä sanna wägge, kuida se sanna temma süddant ligutab, ja pattust puhhastab. Jak. 1, 21. 1 Peetr. 1, 22.

XXVIII. Kas wõttab ausaste sesinnatse sakramenti wasto?

Vaastma ja ihho polest — — usklikkud süddamed.

XXIX. Mis on se: vaastma?

Se on kassinaste ellama sõmisse, jomisse ja keige mul asja polest, mis läbbi kurtjad himmud kaswarwad. Luuk. 21, 34.

XXX.

XXX. Mis on se: ihho polest ennast walmistama?

Se on, kui legi ennast pesseb, ja tulleb puhta rietega Jeesusse laua jure.

XXXI. Kas need asjad meid kõlbawaks tewad Jeesusse laua jure miina?

Ei te need asjad meid mitte kõlbawaks, sest et need on wäljaspiddised kombed; agga Jummal watab süddame sisse, mis suggune se on. 1 Sam. 16, 7. 2 Kor. 13, 5. Laul. 51, 19.

XXXII. Mis suggused käiwad kurjaste Jeesusse laua jures?

Keif need, kes kaksipiddi mõtlewad egga ussu diete mitte.

XXXIII. Kes mõtleb kaksipiddi?

Kes omma õnnisteggia Jeesusse sanna ja õpetust ei ussu, waid jääb melega ühte holetuma, rumumala ja pattuse ello sisse ellama.

XXXIV. Ons neil ka sest kahjo?

Jah on. Sest kirri ütleb: Kes kõlwata sõõb ja joob, se sõõb ja joob isse ennesele nuhtlust. 1 Kor. 11, 29.

XXXV. Mis suggused käiwad ausaste ja hästi Jeesusse laua jures?

Need, kes Jeesusse sanna: mis teie eest ärrantakse, süddamest uswad, kaksipiddiste mõtete wasto pannewad, ja omma patto häddas omma Jeesusse käest korwaste abbi ootwad.

XXXVI. Mis on sepärrast õige risti-
innimeste kohhus?

Et nemmad peavad isse, enneste peäle koh-
hut moistma. 1 Kor. 11, 31.

XXXVII. Kuida peavad nemmad en-
neste peäle kohhut moistma?

Nemmad peavad omma süddant hästi Jum-
mala sanna järrel läbbikatsuma, egga pea ennast
mitte senna wasto wabbandama, mis nemmad
kuulwad Jummalasannas keeldud ollewad;
waid nemmad peavad keik pattused himmud,
mõtted, ja muud eksitusfed hea melega Jumma-
la ette ülestunnistama, ja nende wasto Jeesusse
käest abbi otsima. 1 Kor. 11, 28.

XXXVIII. Mis kasso tulleb sest, kui meie
nenda enneste peäle kohhut
moistame?

Pühhas kirjas õpvetakse: Kui meie isse en-
neste peäle kohhut moistame, siis ei moisteta
mitte meie peäle kohhut. 1 Kor. 11, 31.

XXXIX. Mis on ühhe tõsise Jummalas-
lapse kohhus, kes hästi Jeesusse laua
jures käinud?

Temma kohhus on Jummalat temma Falli
armo anni eest kita ja tännada, omma ello päärw
pärwalt Jeesusse abbiga parrandada, pattude
eest hoida, ja nenda ellada, kui wagga
ristiinnimesse kohhus on. 1 Peetr. 1, 14. 15.
1 Kor. 11, 26.

Katekismusse Ots.

Lawe

Taweti Lauulo Kamato Esfimenne Laul.

Wägga önnis on se innimenne, kes ei käi dälata te nou järrel, egga seisa pattuste te peäl, egga istu, pilkjatte kildas.

2. Waid kel hea meel on Jehowa kässoöppe-
tusfest, ja urib ta kässoöppe-
tust järrele ööd
ja päwad.

3. Siis on temma otsego pu, mis wee soonte
äre istutud, mis omma wilja annab ommal
aial, ja kelle lehhed ei pudden; ja keik, mis
ta wöttab tehha, lähhab forda.

4. Ägga nenda ep olle dälad, waid nemmad
on kui agganad, mis tuul laiale aiab.

5. Sepärrast ei woi dälad mitte kohtus
seista, egga pattused öigede koggodusfes.

6. Sest Jehowa tunneb öigede teed, egga
dälatte te lähhab hukka.

LXXIII. Laul.

Asawi laul. Jummal on siiski hea Israelile,
neile, kes puhtad on süddamest.

2. Ägga minno jallad olleksid pea kōrwale läi-
nud, mo tallad olleksid ni iohhe libbistanud.

3. Sest ma kaetsesin neid, kes hulluste hooplisid,
kui ma dälatte rahhöpölwe näggin.

4. Sest nemmad ep olle kimpus omma sur-
mani, waid nende rammo seisab terwe.

5. Nemmad ei olle waewas kui muud waesed
innimesed, ja neid ei pinata kui teised in-
nimesed.

6. Sepärrast on surustus nendeumber kui
teed; wäggiwald kattab neid kui ehte.

7. Sedda näikse nende lihawaißt silmist; nemmad tewad ennam pahha, kui südda woib ärramöttelda.

8. Nemmad nülgiwad teisi, ja rägivad liateggemist kurjast melest, nemmad rägivad üllerinna.

9. Nende su rägib kui taewast mahha, ja nende keel läib ülle keige Ma.

10. Sepärrast pörab rahwas seie; siin sawad nemmad rohkeste wet jua.

11. Ja nemmad ütlewad: Kuida peaks Jummal sedda teädma? ja kas Keigeförgem peaks sedda tundma?

12. Wata, need on need dälad, ja neil on waike ne assi siin ilmas, ja kaswatawad warrandust.

13. Agga ilmaasjata ollen ma puhhastand omma süddant, ja ilma süta tõga omma läed pesnud.

14. Ja ollen waewatud olnud iggapääw, ja mind nomitakse igga hommiko.

15. Kui ma olleksin möttelnud: ma tahhan nenda juttustada kui nemmad; wata siis olleksin ma pettust so laste suggu wasto teinud.

16. Sepärrast woudsin ma sedda ärramoista; agga se oli mo melest üks waewalinne assi.

17. Senni kui ma sain Jummala pühha päiä, ja pannin tähhele nende wimist otsa.

18. Sinna panned neid tõest libbeda peäle, sa lasjed neid langeda sure ärrahärowitamisse sisse.

19. Kuida härowitakse neid ärra silma pilkmis sel; nemmad sawad otsa, nemmad löprowad ärra sure hirno pärrast.

20. Otsego laub selle unnenäggo, kes üllesärlab,

Kab, nenda ei panne sinna miiski, Issand!
nende näggo liinas.

21. Kui mo südda seisis paistetud, ja mind
kihwati omma nerude sees.

22. Siis olin ma totter ja ei meistnud
sedda polegi; ma olin kui selge lojus sinno ees.

23. Siiski ollen minna ikka so jures; sa hat-
kad finni mo parremast käest.

24. Omma nouga juhhatad sa mind, ja
wõttad mind wimal's auga wasto.

25. Kes on mulle taewas armsam kui sinna;
kui ma sinno jures ollen, ei himmusta minna
ühtgi siin Ma peäl.

26. Kui mo lihha ärralõppeb ja mo südda
ka, siis olled sa, Jummal, mo süddame kaljo
ja minno ossa iggawest.

27. Sest wata, kes sinnust kaugel ärra on,
lähhäwad hukka; sa kautad ärra keik, kes hora
wisil sinnust ärralahkuwad.

28. Agga mulle on se hea, Jummal, liggi
olles; Jehowat Issandat pannen ma ommal's
warjopaigal's, et ma juttustau keik sinno tegge-
missed.

CXVII. Paul.

Piiitke Jehowat keik pagganad! auustage tedda
keik rahwas!

2. Sest temina heldus on meie ülle sureks
länud, ja Jehowa tõdde iggawessel's
aiaks.

Halleluja.

Pal-

P a l w e

Kui sinna Jummalä sanna
saad õppinud ja kuulnud.

Dh! armas taewane Jēsa, minna
tānna sind, et sinna omma falli
sanna minno waese hinge heaks olled
annud, ja se läbbi minnule õiget teed
õppetad; minna pallun sind süddamest,
anna omma sannale, mis minna nüüd
ollen kuulnud ja tähhele pannud, wäg-
ge, et minna sedda järgeste woiksin me-
les piddada, ja se läbbi pääw päwalt
õppida, mis sinno mele pärrast, ja mis
sinno mele wasto on. Pärranda nüüd,
keigewäggewam Jummal, omma sanna
järrele minno süddant, ja keik minno
tõõd ja teggo Jēsusse Kristusse minno
falli Dnnisteggia pärrast, Amen.

Üks ford üks.

Üks	1 ford	Üks	1 on	Üks	1
Kaks	2 ford	Kaks	2 on	Nelli	4
Kaks	2 ford	Kolm	3 on	Kuus	6
Kaks	2 ford	Nelli	4 on	Kahheksa	8
Kaks	2 ford	Viis	5 on	Kümme	10
Kaks	2 ford	Kuus	6 on	Kaksteistkümme	12
Kaks	2 ford	Seitse	7 on	Nelisteistkümme	14
Kaks	2 ford	Kahheksa	8 on	Kuusteistkümme	16
Kaks	2 ford	Ühheksa	9 on	Kahheksateistkümme	18
Kaks	2 ford	Kümme	10 on	Kakskümme	20
Kolm	3 ford	Kolm	3 on	Ühheksa	9
Kolm	3 ford	Nelli	4 on	Kaksteistkümme	12
Kolm	3 ford	Viis	5 on	Viisteistkümme	15
Kolm	3 ford	Kuus	6 on	Kahheksateistkümme	18
Kolm	3 ford	Seitse	7 on	Ükskolmatkümme	21
Kolm	3 ford	Kahheksa	8 on	Nelikolmatkümme	24
Kolm	3 ford	Ühheksa	9 on	Seitsekolmatkümme	27
Kolm	3 ford	Kümme	10 on	Kolmkümme	30
Nelli	4 ford	Nelli	4 on	Kuusteistkümme	16
Nelli	4 ford	Viis	5 on	Kakskümme	20
Nelli	4 ford	Kuus	6 on	Nelikolmat	24
Nelli	4 ford	Seitse	7 on	Kahheksakolmat	28
Nelli	4 ford	Kahheksa	8 on	Kaks neljakümme	32
Nelli	4 ford	Ühheksa	9 on	Kuus neljakümme	36
Nelli	4 ford	Kümme	10 on	Nelikümme	40

Wiis	5	ford	Wiis	5	on	Wiis	Kolmatkümme	25	
Wiis	5	ford	Kuus	6	on	Kolm	kümme	30	
Wiis	5	ford	Seitse	7	on	Wiis	Neljat	kümme	35
Wiis	5	ford	Kahheksa	8	on	Nellik	kümme	40	
Wiis	5	ford	Ühheksa	9	on	Wiis	wiek	kümme	45
Wiis	5	ford	Kümme	10	on	Wiis	kümme	50	

Kuus	6	ford	Kuus	6	on	Kuus	Neljat	36	
Kuus	6	ford	Seitse	7	on	Kaks	wiet	42	
Kuus	6	ford	Kahheksa	8	on	Kahheksa	wiet	48	
Kuus	6	ford	Ühheksa	9	on	Nelliku	et	kümme	54
Kuus	6	ford	Kümme	10	on	Kuus	kümme	60	

Seitse	7	ford	Seitse	7	on	Ühheksa	wiet	49	
Seitse	7	ford	Kahheksa	8	on	Kuus	luet	56	
Seitse	7	ford	Ühheksa	9	on	Kolm	seitsmet	kümme	63
Seitse	7	ford	Kümme	10	on	Seitse	kümme	70	

Kahheksa	8	ford	Kahheksa	8	on	Nelliseits	met	64	
Kahheksa	8	ford	Ühheksa	9	on	Kaks	kahet	sat	72
Kahheksa	8	ford	Kümme	10	on	Kahheksa	kümme	80	

Ühheksa	9	ford	Ühheksa	9	on	Üks	ühheksat	81
Ühheksa	9	ford	Kümme	10	on	Ühheksa	kümme	90

Kümme	10	ford	Kümme	10	on	Sad	da	100	
Kümme	10	ford	Sad	da	100	on	Tuh	hat	1000

